

БОЙОВЕ БРАТЕРСТВО УКРАЇНИ

Бойове Братерство України

***“Національно-патріотичне виховання
громадян України
та формування української політичної нації”***

КОНЦЕПЦІЯ

Національно-патріотичного виховання громадян України та формування української політичної нації

1. Загальні положення

Інтеграція України у європейське співтовариство, світові цивілізаційні процеси, стан фактичної війни на сході України, визначають освітню стратегію держави щодо організації і проведення заходів на виконання національно-патріотичного виховання дітей, військово-патріотичного виховання учнівської молоді, військово-патріотичного навчання та утвердження національної ідентичності студентів, військово-патріотичного виховання військовослужбовців Збройних Сил (далі – ЗС) України та інших силових структур держави, утвердження національної ідентичності державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування та формування української політичної нації (далі – Концепція).

Гібридна агресія Російської Федерації проти України показала низку системних проблем готовності держави до оборони, зокрема, неготовність значної частини громадян України до виконання свого Конституційного обов'язку – захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України.

Виникає гостра потреба в ефективному реагуванні на існуючі проблеми щодо захисту Вітчизни та формування української політичної нації:

- низька ефективність системного механізму реалізації державної політики в національно-патріотичного виховання;
- низька стійкість суспільства до існуючих та потенційних загроз політичного, інформаційного та військового характеру;
- неготовність значної частини громадян до захисту Вітчизни;
- неефективність існуючого державного механізму у процесах національно-патріотичного виховання громадян України;
- відсутність системного підходу формування національної (громадянської) ідентичності, як наслідок її формування під впливом деструктивних внутрішніх і зовнішніх факторів, в тому числі країни-агресора.

Відсутність основних напрямів взаємодії навчальних закладів всіх рівнів, дитячих та юнацьких об'єднань з органами державної влади, місцевого самоврядування, громадськими організаціями з національно-патріотичного виховання дітей, учнівської молоді та формування української політичної нації громадян України;

Згідно виконання вимог Стратегії національно-патріотичного виховання, затвердженої Указом Президента України від 18 травня 2019 року № 286/2019 дана Концепція є впровадженням основних вимог даної стратегії та являється керівним документом, що продовжує державну політику з національно-патріотичного виховання громадян України та формування української політичної нації.

Концепція призначена для практичної діяльності всіх органів, структур і осіб, що організують і здійснюють процес національно-патріотичного виховання та формування української політичної нації громадян України. Вона визначає об'єкти виховання (навчання), його ідеологічні, організаційно-педагогічні основи, програмне, нормативне, наукове, інформаційне, кадрове, матеріально-технічне й фінансове забезпечення та систему управління (контролю).

Термінологія:

Громадянська ідентичність – ототожнення себе зі спільнотою громадян національно-державного утворення; феномен свідомого та активного громадянства, усвідомлення себе членом громадянського суспільства.

Національна ідентичність — почуття нації єдиним цілим, виховання в собі відмінних традицій, культури, мови і політики. Національна ідентичність людини є її ідентичність і почуття приналежності до однієї держави або однієї нації, незалежно від свого юридичного статусу громадянства.

Українська ідентичність — історично сформована адаптивно-еволюційна система ознак і властивостей, які вирізняють українську людину, українську спільноту і українську культуру з-поміж інших аналогічних об'єктів (феноменів).

Національно-культурна ідентичність належності до українського народу, нації, свідоме прийняття його моральних цінностей, що характеризується ототожненням і формуванням відповідної національної Я-концепції, що виявляється у власній самоповазі, національній гідності, умінні користуватись правами і свободами, справедливості, відповідальності, любові до України та бажанні пов'язати свою долю з долею України.

Ідентичність – внутрішній, суб'єктивний стан особистості, у якому виражається усвідомлення нею себе як своєрідної стійкості ставлення до свого Я в суспільстві та його відстоювання та збереження.

Національна ідентичність – почуття нації єдиним цілим, в особі відмінних традицій, культури, мови і політики. Національна ідентичність людини є її ідентичність і почуття приналежності до однієї держави або однієї нації, незалежно від свого юридичного статусу громадянства. Зміни традиційних орієнтирів (зокрема розмиття меж нації за рахунок розбіжностей культури (традицій чи неприйнятних цінностей) призводять, як правило, до розколу нації та громадянської війни.

Громадянська ідентичність – ототожнення себе зі спільнотою громадян національно-державного утворення; феномен свідомого та активного громадянства, усвідомлення себе членом громадянського суспільства.

Українська ідентичність – історично сформована адаптивно-еволюційна система ознак і властивостей, які вирізняють українську

людину, українську спільноту і українську культуру з-поміж інших аналогічних об'єктів (феноменів).

Національно-культурна ідентичність належності до українського народу, нації, свідоме прийняття його моральних цінностей, що характеризується ототожненням і формуванням відповідної національної Я-концепції, що виявляється у власній самоповазі, національній гідності, умінні користуватись правами і свободами, справедливості, відповідальності, любові до України та бажанні пов'язати свою долю з нею.

Патріотизм – складне і багатогранне поняття, один із найважливіших компонентів індивідуального та суспільного способу життя.

Національно – патріотичне виховання дітей – дуже складний за своїм характером процес, який потребує забезпечення педагогів дошкільної галузі відповідним методичним інструментарієм і усвідомлення ними потреби та важливості такої роботи саме з дітьми середнього та старшого дошкільного віку на державному рівні.

Формування української політичної нації є актуальним, життєво важливим завданням українського суспільства і держави.

це є початком:

1) виконання вимог до самого процесу формування “української політичної нації”, з урахуванням досить складних, суперечливих і тривалих пошуків найоптимальніших форм етнополітичної ідентичності;

2) визначення єдиного тлумачення терміна «українська політична нація» коли кожний суб'єкт суспільно-історичного процесу в умовах переходу від тоталітаризму до громадянського суспільства не тільки має право, але й, безсумнівно, буде вкладати в це поняття свій власний зміст;

3) стрижневим змістом поняття «українська політична нація» є досить високий рівень морально-політичної єдності громадян України в їхньому прагненні створити процвітаюче демократичне суспільство, безпека, стійкість і прогресивний розвиток якого гарантуються державою. Зважаючи на це, потрібно розглянути перспективи утворення української політичної нації, адже сучасні політики не сприяють цьому процесу, а навпаки намагаються загальмувати його або взагалі ліквідувати.

Для існування політичної нації в Україні потрібно чітко визначити її ознаки: існувати політична нація може лише у демократичній державі; одним із найголовніших елементів політичної нації є панування громадянського суспільства, верховенства закону та поваги до прав людини; рівність прав титульного етносу із іншими етносами, що проживають на території тієї чи іншої держави; кожний громадянин бере участь у політичному процесі або безпосередньо, або опосередковано; громадян між собою об'єднують спільні цілі, спільні інтереси, одна мета.

Формування української нації є не самоціллю, а засобом для формування повноцінної держави.

Українська політична нація – це політична спільнота, яка об'єднує всіх громадян держави незалежно від їхніх етнічного, соціального походження, культурно-мовних та інших особливостей. Спільна державна мова, спільні символи, спільна лояльність до держави та її законів, спільні інтереси і надії на майбутнє стають новітніми сутнісними характеристиками нації, створюють її синонімічні доповнення.

Отже, для існування політичної нації в Україні потрібно чітко визначити її ознаки:

існувати політична нація може лише у демократичній державі; одним із найголовніших елементів політичної нації є панування громадянського суспільства, верховенства закону та поваги до прав людини;

рівність прав титульного етносу із іншими етносами, що проживають на території тієї чи іншої держави; кожний громадянин бере участь у політичному процесі або безпосередньо, або опосередковано;

громадян між собою об'єднують спільні цілі, спільні інтереси, одна мета.

Правову основу Концепції складають Конституція України, закони України «Про основи національної безпеки України», «Про дошкільну освіту», «Про освіту», «Про військовий обов'язок та військову службу», Концепція патріотичного виховання молоді та інші нормативно-правові акти України.

Актуальність розробки Концепції обумовлена складною соціально-політичною ситуацією в Україні, окупацією українських територій і проведенням збройних акцій терористів у східних регіонах нашої держави.

Тому здійснення системного підходу є одним з головних складових національної безпеки України. А дотримання положень Концепції дасть змогу визначити та оптимізувати шляхи досягнення кінцевої мети, суттєво покращити національну безпеку і підвищити обороноздатність нашої держави.

2. Об'єкти національно-патріотичного виховання громадян України в системі освіти

Національно-патріотичне виховання в системі освіти здійснюється відповідно до Конституції України, законів України «Про основи національної безпеки України», «Про дошкільну освіту», «Про освіту», «Про військовий обов'язок та військову службу», «Про фізичну культуру і спорт», Концепції патріотичного виховання молоді та інших нормативно-правових актів України в усіх типах виховних, військових, навчально-виховних і навчальних закладах, незалежно від форм власності.

Об'єктами національно-патріотичного (військово-патріотичного) виховання (навчання) є діти дошкільних закладів, учні закладів загальної середньої освіти, військово-патріотичне виховання військовослужбовців Збройних Сил України та інших силових структур держави, утвердження національної ідентичності державних службовців і посадових осіб органів самоврядування та формування української політичної нації громадян України.

3. Ідеологічні основи національно-патріотичного виховання громадян України в системі освіти

Національно-патріотичне виховання та формування української політичної нації громадян України є невід'ємною частиною системи національної безпеки країни, важливим компонентом гуманітарного виховання дітей і молоді, формування у них патріотичних почуттів, фізичного та морального здоров'я, вдосконалення освітньої, фізичної, психологічної, соціальної та морально-духовної готовності до захисту Вітчизни.

Ідеологічною основою є розкриття та закріплення загальнолюдських і гуманістичних цінностей.

Найновітнішою концепцією, яка втілює демократичні, гуманістичні ідеї стосовно формування, розвитку особистості, є цілісна сучасна теорія особистісно орієнтованого виховання, розроблена доктором психологічних наук, професором І. Бехом. Це нова освітня гуманістична філософія, яка є альтернативою директивній авторитарній педагогіці. Її автор обґрунтував психолого-педагогічні умови, які є основою реалізації особистісно орієнтованого виховання шляхом створення новітніх виховних технологій. У першу чергу – це «формування у суб'єкта здібності і бажання усвідомлювати себе як особистість», «культивування у вихованні цінності іншої людини», «культивування у вихованні досвіду свободи приймати особисті рішення», розроблення національної ідеї в становленні громадянина-патріота України та програми українського національно-патріотичного виховання (військово-патріотичного) виховання (навчання), формування української політичної нації та утвердження національної ідентичності.

Критеріями ефективності є рівень їхньої військово-патріотичної вихованості та показники освітньої, фізичної, психологічної, соціальної, морально-духовної готовності до захисту Вітчизни.

4. Організаційно-педагогічні основи

Організаційно-педагогічну основу національно-патріотичного виховання громадян України та формування української політичної нації в системі освіти України становить усвідомлення патріотичності українця під час виховання в дитячому садочку, навчання в загальних освітніх та вищих закладах, проходження служби в ЗС України і інших солових структурах, виконання функціональних обов'язків державними службовцями та посадовими особами органів місцевого самоврядування .

Зміст визначається навчальними програмами, що базуються на принципах прогностичної педагогіки й враховують вікові особливості дошкільників, учнів, курсантів та студентів, солдат, офіцерів силових структур, державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування і тісно пов'язуються з навчальним матеріалом інших предметів і дисциплін, що формують фізичну, моральну і духовну основу особистості в процесі освіти.

5. Мета, принципи, завдання і головні напрямки Концепції

Мета Концепції полягає у створенні науково-методичних умов для системної і цілеспрямованої діяльності закладів освіти, органів державної влади і громадськості щодо національно-патріотичного виховання молодшої людини – громадянина-патріота України, готової до захисту Вітчизни та приймати активну участь у побудові України та формування української політичної нації.

Система національно-патріотичного виховання та формування української політичної нації громадян України має ґрунтуватися на наступних принципах:

- *принцип національної спрямованості*, який передбачає формування національної самосвідомості, виховання любові до рідної землі, українського народу, шанобливого ставлення до його культури, поваги, толерантності до культури усіх народів, які населяють Україну; здатності зберігати свою національну ідентичність, пишатися приналежністю до українського народу, брати участь у розбудові та захисті своєї держави;

- *принцип гуманізації виховного процесу*, який означає, що вихователь (учитель, педагог) зосереджує увагу на дитині (учні, студенту), як вищій цінності, враховує її вікові та індивідуальні особливості і можливості, не форсує її розвиток, спонукає до самостійності, задовольняє базові потреби; виробляє індивідуальну програму її розвитку, стимулює її свідоме ставлення до своєї поведінки, діяльності, патріотичних цінностей;

- *принцип самоактивності і саморегуляції*, який сприяє розвитку у вихованця суб'єктивних характеристик; формує здатність до критичності і самокритичності, до прийняття самостійних рішень. Поступово виробляє громадську позицію особистості, почуття відповідальності за її реалізацію в діях та вчинках;

- *принцип культурної відповідності*, який передбачає органічну єдність національно-патріотичного виховання на основі історії та культури народу, його мовою, народними традиціями та звичаями, які забезпечують духовну єдність, наступність і спадкоємність поколінь;

- *принцип політичної культурності*, який передбачає інтегрованість української культури у європейський та світовий простір, створення для цього відповідних передумов; формування у дітей, учнівської молоді, студентів, солдат силових структур, працівників державної служби та посадових осіб органів самоврядування відкритості, толерантного ставлення до відмінних від національних ідей, цінностей, до культури, мистецтва, вірування інших народів; здатності диференціювати спільне і відмінне в різних культурах, спроможності сприймати українську культуру як невід'ємну складову культури загальнолюдської;

- *принцип соціальної відповідності*, який обумовлює необхідність узгодженості змісту і методів виховання реальній соціальній ситуації, в якій організовується виховний процес. Завдання та реальні соціально-економічні умови передбачають національно-патріотичне виховання громадян України та формування української політичної нації.

**Основні завдання
національно-патріотичного виховання дітей дошкільної освіти:**

ознайомлення з історією рідного краю, життям і побутом народу України;

виховання любові до рідного краю (до рідного дому, сім'ї, дитячого садка, міста);

формування духовно-моральних взаємин між людьми;

виховання пошани та любові до культурного спадку свого народу та сучасного мистецтва;

формування толерантного ставлення до представників інших народів, культур і традицій, до однолітків, батьків, сусідів, інших людей;

культивування кращих рис української ментальності – працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, бережного ставлення до природи;

формування мовленнєвої культури;

придбання і підвищення виховних функцій працівників дитячих садків для роботи у даному напрямку (залучення працівників військових комісаріатів та ветеранів ведення Атитерористичної операції (Операції о'бєднаних сил);

застосувати мульти-відео матеріали прикладів дій козаків, воїнів УПА, учасників бойових дій Атитерористичної операції (Операції о'бєднаних сил), як патріотів та захисників українських традицій, для формування національної свідомості;

розробляти та застосовувати ігрові методи навчання військового спрямування.

Військово-патріотичне виховання учнів закладів загальної середньої освіти:

підвищення статусу військово-патріотичного виховання в системі загальної освіти України;

підвищення престижу військової служби на історичних прикладах воїнів-українців минулого;

забезпечення виховання високої патріотичної свідомості, почуття вірності й любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського й конституційного обов'язку щодо захисту національних інтересів, територіальної цілісності й незалежності України;

підвищення й розвиток виховних функцій закладів освіти щодо військово-патріотичного виховання учнівської молоді;

ефективне використання національних традицій з урахуванням сучасного світового та вітчизняного педагогічного досвіду й досліджень психолого-педагогічної науки з військово-патріотичного виховання;

забезпечення створення центрів військово-патріотичного виховання дітей, молоді на базі передових шкіл державного, регіонального та місцевих рівнів;

взаємодія системи освіти з усіма соціальними інститутами щодо інтенсифікації процесу військово-патріотичного виховання учнівської молоді;

формування освітньої, фізичної, психологічної, соціальної, морально-духовної готовності молоді до військової служби та спонукання до активної протидії сепаратизму, аморальності, шовінізму й фашизму;

відродження на нових теоретико-технологічних засадах системи позакласного та позашкільного військово-патріотичного виховання учнівської молоді;

сприяння розвитку та популяризації військово-спортивних ігор типу національної дитячо-юнацької військово-спортивної гри «Хортинг – Патріот» та «Сокіл» («Джура») та розробку нових;

розвиток дитячих, учнівських, молодіжних і громадських організацій, центрів та спортивних шкіл з національного виду спорту України – хортингу з метою розвитку й зміцнення фізичного, морального і духовного здоров'я дітей та учнівської молоді й становлення майбутніх патріотів – захисників Вітчизни.

Військово-патріотичного навчання студентів та утвердження національної ідентичності:

підвищення статусу військово-патріотичного навчання та утвердження національної ідентичності в системі вищої освіти та українському суспільстві загалом;

підвищення престижу ставлення до військової служби, як захисника Вітчизни та майбутнього будівника заможної України;

залучати студентів для придбання практичного військового досвіду в центрах військово-патріотичного виховання на державних, регіональних та місцевих рівнях;

навчати та розвивати у студентів високу патріотичну свідомість, почуття вірності й любові до Батьківщини, турботу про благо свого народу, готовність до виконання громадянського й конституційного обов'язку щодо захисту національних інтересів, територіальної цілісності й незалежності України та формування української політичної нації;

прививати національні традиції на прикладах історичних подій минулого та сучасного часу;

ефективно використовувати психолого-педагогічні науки, національні традиції, досвід педагогічної майстерності в загальній програмі освіти.

Військово-патріотичного виховання військовослужбовців Збройних Сил України та інших силових структур держави:

створення сучасної та ефективної загальнодержавної системи військово-патріотичного виховання, громадського сприяння безпеці і обороні держави;

утвердження національної ідентичності воїнів Збройних Сил України, інших силових структур держави, формування української політичної нації;

виховання у військовослужбовців високої патріотичної свідомості, любові до свого народу, його історії, культурних та історичних цінностей, національної гідності, почуття відданості Вітчизні, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку щодо захисту національних інтересів України;

виховання громадських почуттів і свідомості, поваги до Конституції і законів України, соціальної активності та відповідальності за доручені державні та громадські справи;

формування здібностей до аналізу зовнішньої та внутрішньополітичної обстановки, вміння на цій основі, самостійно адекватно оцінювати події, що відбуваються у державі і світі, свою роль і місце в цих подіях;

створення нормативно-правової бази та комплексу заходів щодо вдосконалення патріотичних почуттів і свідомості громадян України;

формування прагнення до оволодіння військовими знаннями, відповідного рівня фізичної підготовки та витривалості;

підвищення престижу військової служби, військова професійна орієнтація молоді, формування і розвиток мотивації, спрямованої на підготовку до захисту Української держави і служби в Збройних Силах України та інших силових структурах держави;

визначення основних напрямів удосконалення допризовної підготовки і військово-патріотичного виховання молоді;

забезпечення єдності навчання, виховання, розвитку і психологічної підготовки молоді до захисту Вітчизни;

вироблення єдиних поглядів на проблему виховання патріота і громадянина;

узгодження дій міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства у сфері військово-патріотичного виховання громадян та підготовки молоді до захисту Вітчизни, налагодження ефективної координації та взаємодії;

створення системи шефських зв'язків військових частин і вищих військових навчальних закладів з навчальними закладами, в яких проводиться допризовна підготовка, взаємодії з ветеранськими та іншими громадськими організаціями патріотичного спрямування;

формування національної (громадянської) ідентичності, готовності протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам, збереження духовних та моральних цінностей Українського народу, сформованих на історичних героїчних прикладах;

прийняття та оновлення державних та місцевих програм національно-патріотичного виховання з окремим напрямком військово-патріотичного виховання, початкової військової підготовки та громадського сприяння безпеці та обороні;

формування широкої громадської підтримки військово-патріотичного виховання та обороноздатності України;

запровадження дієвої системи мотиваційних чинників громадського сприяння безпеці і обороні.

Утвердження національної ідентичності та формування української політичної нації та для державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування (в рамках курсової підготовки):

роз'яснення поняття та необхідності національної ідентичності в Україні для формування української політичної нації та патріота, як активного учасника розбудови майбутнього України;

затвердження розуміння престижу військової служби, як непорушного гаранту захисту незалежності України та ставлення до солдата, як захисника держави та його народу;

прийняття активної участі в роботі центрів військово-патріотичного виховання дітей, молоді, держслужбовців та осіб органів місцевого самоврядування;

прийняття участі у вихованні дітей, молоді щодо формування високої патріотичної свідомості, почуття вірності й любові до Батьківщини, готовності до виконання обов'язку щодо захисту національних інтересів, територіальної цілісності й незалежності України;

здійснення взаємодії з навчальними закладами всіх рівнів щодо підвищення ефективності національно-патріотичного (військово-патріотичного) виховання дітей та молоді України;

вивчати та застосовувати, на реальних прикладах, сучасні підходи щодо застосування ЗС України та інших військових формувань під час ведення бойових дій (за призначенням).

6. Інформаційне забезпечення реалізації Концепції.

Особливе значення для інформаційного забезпечення реалізації Концепції, оцінювання ефективності проведених заходів мають показники соціологічних, психологічних та педагогічних досліджень, контент-аналізу електронних та друкованих засобів масової інформації.

Необхідним є також створення єдиної всеукраїнської бази даних громадських організацій, державних установ, спортивних організацій та об'єднань, які займаються національно- (військово-) патріотичною діяльністю.

Забезпечувати інформаційну підтримку національно- (військово-) патріотичного виховання передбачається через:

активне використання можливостей відповідних структур (прес-служб, відомчих ЗМІ та тощо) державних органів виконавчої влади та місцевого самоврядування;

розширення соціальної реклами в засобах масової інформації, на білбордах, стендах та ін.;

видання книг, брошур, буклетів, газет та інших друкованих видань з питань національно- (військово-) патріотичного виховання;

участь у виставках, експозиціях, створення власного рухливого виставкового фонду;

розширення мережі історичних, військових, краєзнавчих та інших музеїв;

виготовлення художніх та документальних кінофільмів на національну (військову) патріотичну тематику;

проведення щорічних конкурсів на кращий журналістський твір на військово-патріотичну тематику;

розширення співробітництва із всеукраїнськими та регіональними телеканалами з метою створення тематичних передач, присвячених питанням національно- (військово-) патріотичного виховання, просування інформації в різноманітних теле- та радіоканалах;

збільшення присутності національно- (військово-) патріотичного виховання в глобальній мережі «Інтернет», активного використання можливостей форумів, живих журналів, соціальних мереж, розміщення короткометражних роликів про національно- (військово-) патріотичну діяльність на різних інформаційних порталах, відеоблогах тощо;

збільшення кількості та тиражів журналів на військову тематику, створення у навчальних закладах всіх рівнів музеїв, кімнат бойової слави, стендів військово-патріотичного виховання;

проведення по всій Україні військово-патріотичних ігор наприклад «Сокіл» (Джура), «Зірниця» та інших;

розширення мережі тематичних військово-туристських маршрутів місцями Бойової Слави, спеціалізованих військово-спортивних таборів;

організація взаємодії з виробниками комп'ютерних ігор з метою створення спеціалізованих ігор, присвячених історії військово-патріотичного виховання в Україні.

7. Механізми реалізації Концепції

Реалізацію заходів Концепції передбачається здійснити шляхом:

удосконалення законодавства України про національно-патріотичне, військово-патріотичне виховання (навчання), утвердження національної ідентичності та формування української політичної нації, національну безпеку, оборону, освіту, військовий обов'язок та військову службу, інші державні нормативні правові акти;

аналізу досвіду реалізації концепцій національно-патріотичного виховання інших країн світу та їх урахування в даній Концепції;

науково-методичного забезпечення роботи з національно- (військово-) патріотичного виховання в Україні, розвитку наукових досліджень в цій галузі, введення, починаючи з 2021 року, державних та відомчих заходів стимулювання (нагород та премій) за кращі наукові розробки з військово-патріотичного виховання (кращий підручник, науковий посібник, краща інформаційна технологія тощо);

здійснення послідовного системного моніторингу реальної практики національно-патріотичного виховання (військово-патріотичного) виховання (навчання), формування української політичної нації та утвердження національної ідентичності в Україні.

8. Основні етапи та очікувані результати реалізації Концепції.

На початковому етапі (до кінця 2020 року) погодити Концепцію з усіма зацікавленими державними органами виконавчої влади, затвердити Концепцію.

Розробити Комплексну Програму національно-патріотичного виховання дітей військово-патріотичного виховання учнівської молоді, військово-патріотичного навчання студентів, формування української політичної нації та утвердження національної ідентичності воїнів ЗС України, силових структур, державних службовців посадових осіб органів самоврядування.

Спільно з державними органами влади, закладами освіти та місцевого самоврядування передбачити розробку типових регіональних програм, які врахують вимоги до регіонів з питань організації підготовки. При розробці зазначених програм першочергову увагу слід приділити найгострішим проблемам стану роботи з національно-патріотичного виховання в дитячих садках, військово-патріотичного виховання в загальноосвітніх школах (ліцєях, коледжах), військово-патріотичного навчання вищих навчальних закладах, силових структур, державних установах для державних службовців з урахуванням характерного підходу до даного регіону. Слід узгодити ці програми з органами державної влади та місцевого самоврядування.

На початок 2021 року необхідно розпочати роботу з розробки нормативів (типових проектів) розміщення наочної агітації в дитячих садках, загальноосвітніх школах, ліцєях, коледжах, вищих навчальних закладах, силових структурах та державних закладах України. Розробки спільно з ЗМІ траслювання передач, видання навчально-методичного посібника про світовий та український досвід організації військово-патріотичного виховання.

Необхідно розробити Положення про центри військово-патріотичного виховання та підготовки до військової служби, розпочати роботу з формування таких центрів.

В глобальній системі «Інтернет» розгорнути активну роботу з залучення молоді до військово-патріотичної діяльності з використанням сучасних інтернет-технологій та комунікацій.

В межах роботи з розробки нових форм і методів роботи з національно- (військово-) патріотичного виховання до травня 2021 року провести роботу з керівниками дитячих садків, загальноосвітніх шкіл, ліцєїв, коледжів, вищих та державних закладів щодо введення нових програм за даним напрямом.

Організувати прес-конференцію з залученням народних депутатів, фахівців, журналістів, які спеціалізуються на питаннях даного напрямку.

На другому етапі (2021-2025 рр.) продовжити здійснення заходів з національно-патріотичного (військово-патріотичного) виховання (навчання), утвердження національної ідентичності та формування української політичної нації громадян України.

За результатами реалізації другого етапу передбачається до кінця 2022 року:

розробити пілотні проекти створення у всіх регіонах України на місцевому рівні центрів військово-патріотичного виховання та підготовки до захисту Вітчизни;

об'єднати навколо центрів військово-патріотичного виховання та підготовки до захисту Вітчизни всі організації, що займаються військово-патріотичним вихованням, виробити організаційно-правові схеми їх взаємодії;

організувати спільну взаємодію з управлінням освітою, органами державної влади та місцевого самоврядування щодо затвердження Комплексної Програми національно-патріотичного виховання дітей військово-патріотичного виховання учнівської молоді, військово-патріотичного навчання студентів, формування української політичної нації та утвердження національної ідентичності воїнів Збройних Сил України, силових структур, державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування в Україні на державному рівні;

розширити інформацію щодо практичності та необхідності застосування центрів військово-патріотичного виховання та підготовки молоді до захисту Вітчизни в глобальній мережі «Інтернет»;

продовжувати роботу зі створення всеукраїнської мережі центрів військово-патріотичного виховання і підготовки до захисту Вітчизни.

На третьому етапі (до 2025 р.) передбачається завершити створення центрів військово-патріотичного виховання та національно-патріотичного виховання (військово-патріотичного) виховання (навчання), утвердження національної ідентичності в Україні громадян з масовим охопленням дітей і молоді у віці 5-35 років.

Основний зміст та послідовність визначення результатів Концепції містить в собі наступні моменти:

проаналізувати стан національно-патріотичного виховання дітей учнівської молоді, військово-патріотичного навчання студентів, військово-патріотичного виховання військовослужбовців ЗС України та інших силових структур держави, утвердження національної ідентичності державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування та формування української політичної громадян України та надати оцінку результатів його дій, розробити рекомендації і документи для його удосконалення, визначити перелік його найважливіших напрямів удосконалення, надати проблемні питання та шляхи їх вирішення, проведення необхідних заходів, які необхідно дослідити та реалізувати;

аналіз ефективності роботи безпосередніх організаторів національно-патріотичного виховання громадян України та формування української політичної нації, виконання ними окремих завдань, певних функціональних обов'язках тощо;

аналіз і оцінка взаємодії з різними категоріями, групами, організаціями, при цьому визначаються, які кількісні (кількість заходів, рівень охоплення учасників, класифікація заходів за видами тощо), так і якісні показники (ефективність заходів, зміна ситуації після їх проведення, заходи, здатні надавати найбільш формуючий, інформаційний, мобілізуючий вплив);

формування висновків про стан національно-патріотичного виховання громадян України та формування української політичної нації громадян України і його оцінка, визначення певних завдань та заходів з його подальшого удосконалення.

В них відображається:

загальна оцінка стану національно-патріотичного виховання громадян України та формування української політичної нації;

рівень відповідності веденої роботи висунутим сучасним вимогам, вирішуваним завданням, наявним можливостям; невикористані можливості, недоліки; першочергові завдання, на виконання яких необхідно зосередити основні зусилля.

9. Керівництво

Керівництво процесами національно-патріотичного виховання громадян України та формування української політичної нації здійснюється органами державної влади через Міністерство освіти і науки України, Міністерство молоді і спорту України, інших силових міністерств та відомств, а також органи державної влади та місцевого самоврядування і громадські організації.

10. Джерела фінансування заходів Концепції

Для вирішення завдань, висунутих Концепцією, передбачається забезпечення послідовного та стабільного збільшення витрат на підтримку заходів з національно-патріотичного виховання, в тому числі створюваних центрів військово-патріотичного виховання і підготовки до захисту Вітчизни.

Фінансування витрат має здійснюватися за рахунок коштів державного, місцевого бюджетів та інших позабюджетних коштів.

БОЙОВЕ БРАТЕРСТВО УКРАЇНИ

Бойове Братерство України

*“Національно-патріотичне виховання
громадян України
та формування української політичної нації”*

КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА

Національно-патріотичного виховання громадян України та формування української політичної нації

Найважливішими завданнями будь-якої держави є захист національних інтересів, гарантування безпеки населенню й територіальній цілісності країни. В Конституції України визначені основні засади державної політики, спрямованої на захист національних інтересів і гарантування в Україні безпеки особи й суспільства.

На сучасному етапі в Україні існують такі найактуальніші проблеми:

складне соціально-політичне й економічне становище українського суспільства, порушення територіальної цілісності країни, проведення збройних акцій терористів у східних регіонах нашої держави. В зв'язку з цим впровадження Комплексної Програми національно-патріотичного виховання громадян України та формування української політичної нації (далі – Програма). Даний напрям сприятиме захисту національних інтересів Української держави, відновленню її територіальної цілісності, дасть новий імпульс духовному оздоровленню нашого народу, формуванню в Україні української політичної нації, що передбачає трансформацію громадянської свідомості, моральної та правової культури особистості, розквіту національної самосвідомості, що ґрунтується на визнанні пріоритету прав людини.

Актуальність розроблення Програми обумовлена необхідністю консолідації та розвитку суспільства в умовах складної соціально-політичної ситуації в Україні, коли існує пряма загроза денационалізації, втрати державної незалежності та потрапляння у сферу впливу іншої держави, виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення національно-патріотичного, виховання та формування української політичної нації, що діє на основі національних та європейських цінностей.

Згідно виконання вимог Стратегії національно-патріотичного виховання, затвердженої Указом Президента України від 18 травня 2019 року № 286/2019 необхідно здійснити забезпечення національного суверенітету, територіальної цілісності України, захист особистості від впливу агресивного інформаційного середовища та докорінного реформування вітчизняних систем національно-патріотичного виховання та формування української політичної нації громадян України.

Тому в сучасних умовах актуальним завданням є теоретичне (практичне) переосмислення значення національно-патріотичного виховання дітей, учнівської молоді, військово-патріотичного виховання військовослужбовців Збройних Сил України та інших силових структур держави, утвердження національної ідентичності державних службовців та

посадових осіб органів місцевого самоврядування та формування української політичної нації громадян України.

Позитивні результати підготовки громадян України щодо національно-патріотичного виховання можна досягти шляхом внесення змін до законодавчої бази на державному рівні та затвердження навчальних програм за напрямками підготовки. Як однією із складових необхідно створення центрів з національно-патріотичного виховання дітей, військово-патріотичного виховання молоді, студентів в усіх регіонах України в рамках загальнодержавної системи підготовки громадян до захисту Вітчизни.

Вирішення даної проблеми дозволить підвищити громадянську свідомість, моральну та правову культуру особистості й оптимізує в цілому ресурсні витрати на виконання даного процесу, забезпечить оптимізацію і вдосконалення навчально-матеріальної бази дасть змогу прискорити формування української політичної нації громадян України на всіх рівнях.

Тому здійснення системного підходу є одним з головних складових національної безпеки України, а дотримання положень Програми дасть змогу визначити та оптимізувати шляхи досягнення кінцевої мети – формування української політичної нації, суттєво покращити національну безпеку і підвищити обороноздатність нашої держави.

Причини виникнення проблем та обґрунтування необхідності їх розв'язання програмним методом

Основними причинами виникнення проблем та обґрунтування необхідності їх розв'язання – є інтеграція України у європейське співтовариство, участь у світових цивілізаційних процесах, стан фактичної війни на сході України – визначають освітню стратегію держави щодо організації і проведення заходів на виконання національно-патріотичного виховання та формування української політичної нації (Стратегія національно-патріотичного виховання, затверджена Указом Президента України від 18 травня 2019 року № 286/2019).

Це досягається:

визначенням місця і ролі національно-патріотичного виховання та формування української політичної нації громадян України в загальній державній структурі освіти;

поставлення мети, завдань, визначення принципів та основних напрямів діяльності освітніх навчальних закладів всіх рівнів, дитячих та юнацьких об'єднань з військово-патріотичного виховання учнівської молоді, студентів, військово-патріотичного виховання військовослужбовців Збройних Сил України та інших силових структур держави, утвердження національної ідентичності державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування для формування української політичної нації громадян України;

налагодження основних напрямів взаємодії навчальних закладів всіх рівнів, дитячих та юнацьких об'єднань з органами державної влади,

місцевого самоврядування, громадськими організаціями з військово-патріотичного виховання учнівської молоді, утвердження національної ідентичності та формування української політичної нації;

створенням умов для педагогічного складу, формування сприятливого середовища для національно-патріотичного виховання та формування української політичної нації громадян України.

Необхідність активізації роботи державних структур, закладів загальної середньої освіти, громадських організацій, інших соціальних інститутів в об'єднанні зусиль на впровадження програм за напрямками на державному рівні, створення центрів з національно-патріотичного виховання дітей, військово-патріотичного виховання молоді студентів та підвищення кваліфікації у державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування в усіх регіонах України.

Термінологія, що застосовується в Програмі:

громадянська ідентичність – ототожнення себе зі спільнотою громадян національно-державного утворення; феномен свідомого та активного громадянства, усвідомлення себе членом громадянського суспільства;

національна ідентичність — почуття нації єдиним цілим, виховання в собі відмінних традицій, культури, мови і політики. Національна ідентичність людини є її ідентичність і почуття приналежності до однієї держави або однієї нації, незалежно від свого юридичного статусу громадянства;

українська ідентичність — історично сформована адаптивно-еволюційна система ознак і властивостей, які вирізняють українську людину, українську спільноту і українську культуру з-поміж інших аналогічних об'єктів (феноменів);

національно-культурна ідентичність належності до українського народу, нації, свідоме прийняття його моральних цінностей, що характеризується ототожненням і формуванням відповідної національної Я-концепції, що виявляється у власній самоповазі, національній гідності, умінні користуватись правами і свободами, справедливості, відповідальності, любові до України та бажанні пов'язати свою долю з долею України.

Формування української політичної нації є актуальним, життєво важливим завданням українського суспільства і держави.

Для існування української політичної нації в Україні потрібно чітко визначити її ознаки: існувати політична нація може лише у демократичній державі; одним із найголовніших елементів політичної нації є панування громадянського суспільства, верховенства закону та поваги до прав людини; рівність прав титульного етносу із іншими національностями, що проживають на території тієї чи іншої держави; кожний громадянин бере участь у політичному процесі або безпосередньо, або опосередковано;

громадян між собою об'єднують спільні цілі, спільні інтереси, одна мета.

Українська політична нація – це політична спільнота, яка об'єднує всіх громадян держави незалежно від їхніх етнічного, соціального походження, культурно-мовних та інших особливостей. Спільна державна мова, спільні символи, спільна лояльність до держави та її законів, спільні інтереси і надії на майбутнє стають новітніми сутнісними характеристиками нації, створюють її синонімічні доповнення.

Мета Програми

Метою Програми є:

національно-патріотичне виховання дітей в дошкільних закладах;

військово-патріотичне виховання учнівської молоді закладів загальної середньої освіти;

військово-патріотичне навчання студентів та утвердження національної ідентичності у вищих навчальних закладах;

військово-патріотичного виховання військовослужбовців Збройних Сил України та інших силових структур держави;

утвердження національної ідентичності в органах державної служби та органах місцевого самоврядування щодо формування української політичної нації громадян України.

Це досягається розробкою програм за напрямками, погодження з фахівцями, затвердження та внесенням необхідних змін до законів України, створенні науково-методичної бази, системної і цілеспрямованої діяльності органів державної влади, закладів освіти, громадських організацій щодо виконання вимог даної Програми на державному рівні.

Кінцева мета – отримання особистості, як патріота України, який приймає активну участь в побудові України.

Основні завдання Програми

національно-патріотичного виховання дітей дошкільної освіти:

ознайомлення з історією рідного краю, життям і побутом народу України, з національною символікою;

виховання любові до Батьківщини (до рідного дому, сім'ї, дитячого садка, міста, України);

формування духовно-моральних взаємин між людьми: моральних уявлень про те, як треба поводитися, чому саме так «добре» (поняття); прищеплення почуття любові та поваги до рідних і близьких; формування уміння налагоджувати особистісні контакти з однолітками, домовлятися про спільні дії, розділяти позицію іншого; формувати моральні якості (привітність, щирість, чуйність, справедливість, люб'язність тощо); розвиток доброзичливості й бережного ставлення до праці дорослих, культивування бажання їм допомагати, турбуватися про них, не засмучувати своїми вчинками;

виховання пошани та любові до культурного спадку свого народу та сучасного мистецтва;

формування культури почуттів, основ національної та громадянської свідомості (морального ставлення до самого себе, внутрішнього визнання, самоповаги (гідності), терпимості до інших (формування толерантного ставлення до представників інших народів, культур і традицій, до однолітків, батьків, сусідів, інших людей);

культивування кращих рис української ментальності – працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, бережливого ставлення до природи;

формування мовленнєвої культури шляхом створення в закладах дошкільної освіти інформаційно й емоційно самобутнього україномовного простору, який забезпечуватиме залучення дітей до мовного дивосвіту, системи виражально-зображальних засобів;

виховання в дитини свого власного «Я», віри у свої сили, здібності, талант; виховання творчої, соціально активної особистості, здатної бережливо ставитися до довкілля, світу речей, самої себе, інших людей, розуміти значення життя як найвищої цінності.

організація інформаційно-просвітницької роботи з родинами вихованців, спрямованої на формування толерантності, поваги до культури, історії, мови, звичаїв та традицій як українців, так і представників різних національностей.

Військово-патріотичного виховання учнівської молоді закладів загальної середньої освіти:

підвищення статусу військово-патріотичного виховання в системі загальної освіти України;

підвищення престижу військової служби на історичних прикладах воїнів-українців минулого;

забезпечення виховання високої патріотичної свідомості, почуття вірності й любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського й конституційного обов'язку щодо захисту національних інтересів, територіальної цілісності й незалежності України;

підвищення й розвиток виховних функцій закладів освіти щодо військово-патріотичного виховання учнівської молоді;

ефективне використання національних традицій з урахуванням сучасного світового та вітчизняного педагогічного досвіду й досліджень психолого-педагогічної науки з військово-патріотичного виховання;

забезпечення створення центрів військово-патріотичного виховання дітей, молоді на базі передових шкіл державного, регіонального та місцевих рівнів;

взаємодія системи освіти з усіма соціальними інститутами щодо інтенсифікації процесу військово-патріотичного виховання учнівської молоді;

формування освітньої, фізичної, психологічної, соціальної, морально-духовної готовності молоді до військової служби та спонукання до активної протидії сепаратизму, аморальності, шовінізму й фашизму;

відродження на нових теоретико-технологічних засадах системи позакласного та позашкільного військово-патріотичного виховання учнівської молоді;

сприяння розвитку та популяризації військово-спортивних ігор типу національної дитячо-юнацької військово-спортивної гри «Хортинг – Патріот» та «Сокіл» («Джура») та розробку нових;

розвиток дитячих, учнівських, молодіжних і громадських організацій, центрів та спортивних шкіл з національного виду спорту України – хортингу з метою розвитку й зміцнення фізичного, морального і духовного здоров'я дітей та учнівської молоді й становлення майбутніх патріотів – захисників Вітчизни.

Військово-патріотичного навчання та утвердження національної ідентичності студентів у вищих навчальних закладах:

підвищення статусу військово-патріотичного навчання та утвердження національної ідентичності в системі вищої освіти та українському суспільстві загалом;

підвищення престижу ставлення до військової служби, як захисника Вітчизни та майбутнього будівника заможної України;

залучати студентів для придбання практичного військового досвіду в центрах військово-патріотичного виховання на державних, регіональних та місцевих рівнях;

навчати та розвивати у студентів високу патріотичну свідомість, почуття вірності й любові до Батьківщини, турботу про благо свого народу, готовність до виконання громадянського й конституційного обов'язку щодо захисту національних інтересів, територіальної цілісності й незалежності України та формування української політичної нації;

прививати національні традиції на прикладах історичних подій минулого та сучасного часу;

ефективно використовувати психолого-педагогічні науки, національні традиції, досвід педагогічної майстерності в загальній програмі освіти.

Військово-патріотичного виховання військовослужбовців Збройних Сил України та інших силових структур держави

створення сучасної та ефективної загальнодержавної системи військово-патріотичного виховання, громадського сприяння безпеці і обороні держави;

утвердження національної ідентичності воїнів Збройних Сил України, інших силових структур держави, формування української політичної нації;

виховання у військовослужбовців високої патріотичної свідомості, любові до свого народу, його історії, культурних та історичних цінностей, національної гідності, почуття відданості Вітчизні, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку щодо захисту національних інтересів України;

виховання громадських почуттів і свідомості, поваги до Конституції і законів України, соціальної активності та відповідальності за доручені державні та громадські справи;

формування здібностей до аналізу зовнішньої та внутрішньополітичної обстановки, вміння на цій основі, самостійно адекватно оцінювати події, що відбуваються у державі і світі, свою роль і місце в цих подіях;

створення нормативно-правової бази та комплексу заходів щодо вдосконалення патріотичних почуттів і свідомості громадян України;

формування прагнення до оволодіння військовими знаннями, відповідного рівня фізичної підготовки та витривалості;

підвищення престижу військової служби, військова професійна орієнтація молоді, формування і розвиток мотивації, спрямованої на підготовку до захисту Української держави і служби в Збройних Силах України та інших силових структурах держави;

визначення основних напрямів удосконалення допризовної підготовки і військово-патріотичного виховання молоді;

забезпечення єдності навчання, виховання, розвитку і психологічної підготовки молоді до захисту Вітчизни;

вироблення єдиних поглядів на проблему виховання патріота і громадянина;

узгодження дій міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства у сфері військово-патріотичного виховання громадян та підготовки молоді до захисту Вітчизни, налагодження ефективної координації та взаємодії;

створення системи шефських зв'язків військових частин і вищих військових навчальних закладів з навчальними закладами, в яких проводиться допризовна підготовка, взаємодії з ветеранськими та іншими громадськими організаціями патріотичного спрямування;

формування національної (громадянської) ідентичності, готовності протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам, збереження духовних та моральних цінностей Українського народу, сформованих на історичних героїчних прикладах;

прийняття та оновлення державних та місцевих програм національно-патріотичного виховання з окремим напрямком військово-патріотичного виховання, початкової військової підготовки та громадського сприяння безпеці та обороні;

формування широкої громадської підтримки військово-патріотичного виховання та обороноздатності України;

запровадження дієвої системи мотиваційних чинників громадського сприяння безпеці і обороні.

Утвердження національної ідентичності для державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування та формування української політичної нації:

роз'яснення поняття та необхідності утвердження національної ідентичності в Україні для формування української політичної нації та виховання патріотів, як активних учасників побудови заможної України на рівні світової спільноти;

розширення кругозору працівників державної служби та посадових осіб органів самоврядування щодо необхідності захисту Вітчизни, недоторканості та територіальної цілісності на реальних прикладах сучасності, формування української політичної нації;

приймання участі у національно-патріотичному вихованні дітей, військово-патріотичного виховання учнівської молоді та студентів;

проходження практичних занять для закріплення набутих теоретичних знань курсу в центрах військово-патріотичного виховання державного, регіонального рівнів;

використовувати національні традиції, досвід застосування психолого-педагогічної науки з національно-патріотичного виховання під час виконання своїх обов'язків та формування української політичної нації громадян України;

сприяти розвитку дитячих, учнівських, молодіжних і громадських організацій, центрів та спортивних шкіл й становлення майбутніх патріотів-захисників Вітчизни.

Визначення оптимального варіанта розв'язання проблеми на основі порівняльного аналізу

Національно-патріотичне виховання громадян України в основному розглядалося у контексті загальної допризовної підготовки молоді. Наразі в Україні не проводиться системна й цілеспрямована робота з національно-патріотичного виховання дітей, військово-патріотичного виховання учнівської молоді та формування української політичної нації.

Тимчасове вирішення зазначеної проблеми можливе за рахунок збільшення кількості заходів і обсягів фінансування в рамках реалізації суміжних державних програм, що включають елементи національно-патріотичного виховання. Проте використання такого підходу не

забезпечить цілеспрямованої, комплексної, системної, послідовної і взаємоузгодженої за часом, ресурсами та результатами діяльності органів державної влади й громадськості щодо виконання вимог даної Програми.

Використання програмного методу забезпечить створення єдиних нормативно-правових, інституційних, організаційно-методичних умов, єдності критеріїв ефективності, повного залучення та максимального використання можливостей органів державної влади, навчальних закладів всіх рівнів та громадськості щодо національно-патріотичного виховання та формування української політичної нації.

Шляхи і способи розв'язання проблеми

Виконання Програми передбачається послідовно після її затвердження (уточнення та доповнення згідно вимог часу).

Програма визначає реалізацію наступних напрямів діяльності:

створення спільно з Кабінетом міністрів, Міністерством оборони України, Міністерством освіти і науки України, Міністерством молоді та спорту України, іншими міністерствами й відомствами, а також органами державної влади, місцевого самоврядування, громадськими організаціями, спілками та фондами затвердження та впровадження програм за напрямками на державному рівні;

розробку під керівництвом Кабінету Міністрів України і спільно з силовими міністерствами та відомствами, а також залученням органів державної влади місцевого самоврядування й громадських організацій щодо внесення змін до законів України згідно даної Програми;

врахування законодавчих вимог Програми в навчальних закладах всіх рівнів, центрах з національно-патріотичного виховання, громадських організаціях та об'єднаннях під час формування місцевих і регіональних бюджетів, концентрації фінансових і матеріальних ресурсів для реалізації поставлених завдань із залученням позабюджетних ресурсів на виконання цілей Програми;

створення в усіх регіонах України організаційних структур, які можуть забезпечити виконання Програми;

розрахунок матеріальних і фінансових потреб на вдосконалення навчально-матеріальної бази для забезпечення національно-патріотичного виховання та формування української політичної нації передбачити в державному бюджеті та органів державної влади місцевого самоврядування та інших позабюджетних коштів.

Очікувані результати виконання Програми, визначення її ефективності

Найважливішою умовою ефективності роботи з національно-патріотичного виховання та формування української політичної нації громадян України є постійний аналіз їх стану на основі узагальнених оціночних показників.

Виконання Програми дасть змогу:

підвищити статус національно-патріотичного виховання в системі освіти зокрема та українському суспільстві загалом;

підвищити престиж військової служби, як непорушного гаранту захисту незалежності України та ставлення до солдата, як захисника держави та його народу;

впроваджувати формування української політичної нації в свідомість громадян України, дасть змогу об'єктивно оцінювати роль українського війська в українській історії, спадкоємності розвитку ЗС у відстоюванні ідеалів свободи й державності України та її громадян на поетапних прикладах – Гетьманського козацького війська, військ Української народної республіки, Січових стрільців, Української повстанської армії до часів незалежності та сучасного часу;

сформувати психологічну й фізичну готовність молоді до виконання громадянського та конституційного обов'язку щодо відстоювання національних інтересів і незалежності Української держави, підвищення престижу й розвитку мотивації молоді до державної і військової служби та захисту Вітчизни;

відродити й розвивати українське козацтво, УПА, приклади героїчних дій учасників бойових дій АТО (ООС), як важливу громадську основу національно-патріотичного (військово-патріотичного) виховання дітей, молоді, студентів утвердження національної ідентичності та формування української політичної нації;

забезпечити духовну єдність поколінь, виховання поваги до батьків, людей похилого віку, турботу про молодших та людей з особливими потребами;

набути необхідних знань молоді про завдання ЗС України і силових структур, їх характерні особливості; засвоїти основи знань щодо захисту Вітчизни, цивільного захисту і безпеки життєдіяльності;

сформувати й удосконалити життєво необхідні знання, уміння й навички молоді щодо захисту Вітчизни й військово-патріотичного виховання (навчання);

підготувати учнів до професійної, військової служби у ЗС України та силових структурах, визначених чинним законодавством;

сформувати вірність бойовим і національно-історичним традиціям, військовому обов'язку, присязі та військовому статуту; підвищити рівень дисциплінованості, конструктивної соціально-комунікативної, громадсько-корисної діяльності;

підвищити рівень громадянської ідентичності, відчуття належності до рідної землі, народу; визначити духовну єдність поколінь і спільність культурної спадщини; утвердити почуття патріотизму, формування української політичної нації, відданості служінню Батьківщині.

Кінцевим результатом реалізації Програми передбачається позитивна динаміка зростання рівнів національно-патріотичного виховання дітей, військово-патріотичного виховання (навчання) молоді, утвердження

національної ідентичності та формування української політичної нації, зростання психологічної, соціальної і морально-духовної готовності до військової служби й захисту Вітчизни та активної протидії сепаратизму, аморальності, шовінізму й фашизму, отримання патріота України, який приймає активну участь в побудові заможної держави.

Оцінка фінансових, матеріально-технічних і трудових ресурсів, необхідних для виконання Програми

Виконання Програми фінансуватиметься за рахунок коштів державного й місцевих бюджетів та інших джерел не заборонених законодавством. Оцінка матеріально-технічних і трудових ресурсів проводитиметься з урахуванням основних прогнозованих показників економічного й соціального розвитку, які подаються разом з проектом закону про Державний бюджет України на відповідний рік, інших прогнозованих документів, затверджених в установленому порядку. Обсяги фінансування Програми уточнюються під час складання проекту Державного бюджету України на відповідний рік у межах видатків, що передбачаються для кожного головного розпорядника коштів.

Остаточна оцінка фінансових, матеріально-технічних і трудових ресурсів, необхідних для виконання Програми (з обґрунтуванням обсягів фінансових ресурсів за джерелами фінансування та результатами проведення оцінки реальних можливостей ресурсного забезпечення виконання за рахунок коштів державного, місцевих бюджетів та інших джерел). Вона проводиться після узагальнення пропозицій, що надійшли від міністерств і відомств, силових структур та органів місцевого самоврядування після розгляду, погодження та затвердження Програми на державному рівні.

ПРОПОЗИЦІЇ

З метою вдосконалення державної політики з питань національно-патріотичного виховання, військово-патріотичного виховання (навчання), утвердження національної ідентичності та формування української політичної нації в громадян України, пропонується вдосконалення нормативно-правового забезпечення у цій сфері:

1. Внести зміни до статті 15 Конституції України, а саме:

абзац другий цієї статті («Жодна ідеологія не може визнаватися державою як обов'язкова») записати в редакції: «**Держава формує українську політичну націю, як цілісну систему ідей, цінностей і уявлень, через яку Український народ усвідомлює себе та своє становище в оточуючому світі, висловлює свої потреби та визначає форми організації власного буття**».

2. У новій редакції Закону України «Про основи національної безпеки» визначити:

серед національних інтересів «розвиток інтелектуального потенціалу Українського народу, формування національно-культурної ідентичності, національно-патріотичного світогляду, збереження та розвиток духовно-моральних цінностей українців, зміцнення фізичного здоров'я нації, **створення умов утвердження національної ідентичності для формування української політичної нації**»;

серед основних напрямів державної політики у сфері національної безпеки:

«формування та розвиток національно-культурної ідентичності, національно-патріотичного світогляду Українського народу, збереження його духовно-моральних цінностей»; «взаємодія органів державної влади та органів місцевого самоврядування **у сфері утвердження національної ідентичності для формування української політичної нації**, забезпечення широкої громадської підтримки цих процесів, підвищення ролі сім'ї і волонтерських організацій».

3. Внести зміни до Закону України «Про дошкільну освіту»:

Ч. 1 статті 23 доповнити новим абзацом:

«**формування основ національно-патріотичної компетентності дітей**»;

Ч. 9 статті 27 доповнити:

учасниками освітнього процесу у сфері дошкільної освіти є:

педагогічні працівники: директори, заступники директора з навчально-виховної (виховної) роботи, вихователі-методисти, вихователі, старші вихователі, асистенти вихователів, вчителі (усіх спеціальностей), вчителі-дефектологи, вчителі-логопеди, практичні психологи, соціальні педагоги, інструктори з праці, інструктори з фізкультури, **працівники військових комісаріатів, ветерани Антитерористичної операції (Операції об'єднаних сил)**, інструктори слухового кабінету, музичні керівники, керівники гуртків, студій, секцій, інших форм гурткової роботи та інші спеціалісти.

4. Внести зміни до Закону України «Про освіту»:

«Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання громадянина-патріота України, затвердження отриманих знань на основі любові до Батьківщини, духовності, моральності, шанобливого ставлення до національних надбань, наслідування найкращих прикладів мужності та шанування борців за свободу і незалежність нашої держави, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення його освітнього рівня, **утвердження національної ідентичності та формування української політичної нації громадян України**, забезпечення всі галузі кваліфікованими фахівцями»;

- абзац 4 статті 6 доповнити словом «патріотизм»;

- статтю 33 викласти у такій редакції:

«Дошкільна освіта і виховання здійснюються у сім'ї, дошкільних навчальних закладах у взаємодії з сім'єю і мають за мету забезпечення фізичного, психічного здоров'я дітей, їх всебічного розвитку, утвердження любові до Батьківщини, духовності, моральності, шанобливого ставлення до національних надбань Українського народу, набуття життєвого досвіду, **вироблення умінь та навичок національно-патріотичного виховання** необхідних для подальшого навчання»;

- частину 1 статті 35 викласти у такій редакції:

«1. Загальна середня освіта забезпечує всебічний розвиток дитини як особистості, її нахилів, здібностей, талантів, трудову підготовку, професійне самовизначення, виховання громадянина-патріота України, утвердження любові до Батьківщини, духовності, моральності, шанобливого ставлення до національних надбань Українського народу, наслідування найкращих прикладів мужності та звитяги борців за свободу і незалежність нашої держави, засвоєння визначеного суспільними, мовними, національно-культурними потребами обсягу знань про природу, людину, суспільство і виробництво, екологічне, **військово-патріотичне виховання**, фізичне вдосконалення»;

частину 1 статті 44 (Напрями діяльності вищого навчального закладу) доповнити абзацом такого змісту:

«військово-патріотичне навчання та утвердження національної ідентичності».

5. Внести зміни до пункту 17 Воєнної доктрини (затвердженої Указом Президента України від 24.09.2015 р. № 555/2015), а саме:

до основних завдань воєнної політики України у найближчий час і в середньостроковій перспективі додати:

до основних завдань воєнної політики України у найближчий час і в середньостроковій перспективі додати: «утвердження національної ідентичності в Збройних Силах України і силових структурах для формування української політичної нації, утвердження духовності, моральності, шанобливого ставлення до національних надбань Українського народу, наслідування найкращих прикладів мужності та звитяги борців за свободу і незалежність нашої держави».

Беручи до уваги, що утвердження національної ідентичності в Збройних Силах України та силових структурах є невід'ємною складовою системи забезпечення національної безпеки України доцільно розглянути питання щодо відтворення активної роботи при Апараті Ради національної безпеки і оборони створеної робочої групи з питань патріотичного виховання молоді, але з розширенням виконання повноважень вирішення нагальних питань – утвердження національної ідентичності та формування української політичної нації, із залученням представників профільних міністерств, відомств, ЗМІ, духовно-релігійних, громадських та інших організацій.

До основних завдань виконання Програми необхідно не лише об'єднання зусиль усіх органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також громадськості світової української діаспори щодо утвердження національної ідентичності та формування української політичної нації громадян України.

Бойове Братерство України

“Парціальна освітня програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку “Зростаємо патріотами”

Парціальна освітня програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку “Зростаємо патріотами” / автори: О. М. Каплуновська, Ю. М. Палець, О.А. Шикиринська, А.В. Хіля, О.П. Демченко, Л.В.Курдюк. Наукове редагування Крутій К.Л.

ЗМІСТ**ВСТУП****1. ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Урахування вікових особливостей дітей в організації системи національно-патріотичного виховання

Основні напрями та зміст роботи з національно-патріотичного виховання

2. ЗАВДАННЯ І ЗМІСТ ОСВІТНЬОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Завдання освітньої роботи

Зміст освітньої роботи

Показники компетенції

3. ЗАВДАННЯ І ЗМІСТ ОСВІТНЬОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Завдання освітньої роботи

Зміст освітньої роботи

Показники компетенції

4. ЗАВДАННЯ І ЗМІСТ ОСВІТНЬОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Завдання освітньої роботи

Зміст освітньої роботи

Показники компетенції

5. ФОРМИ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ З ПЕДАГОГАМИ З ПИТАНЬ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Перспективне планування роботи з педагогами дошкільного закладу

Зміст тренінгової роботи з педагогами ЗДО

Схема вивчення стану освітньої роботи з національно-патріотичного виховання

6. СІМЕЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ОСНОВА ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯНИНА-ПАТРІОТА УКРАЇНИ

Роль сім'ї у національно-патріотичному вихованні дітей дошкільного віку

Поради батькам

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ВСТУП

Розбудова незалежної української держави пов'язана з формуванням громадянського суспільства, ключовою фігурою в якому має стати високоосвічена, культурна особистість, здатна усвідомлювати себе як громадянин демократичної, правової країни зі своїми правами та обов'язками.

З досвіду розвитку суспільства відомо, що в унітарних державах, а саме такою, згідно з Конституцією, є Україна, однією з найпотужніших сил у її становленні є національна самосвідомість громадян. Національно свідомі люди є, як правило, не лише патріотами своєї батьківщини, які зацікавлено ставляться до її сучасного та майбутнього, вони готові брати активну участь у її розбудові, поступаючись особистими інтересами. У такому випадку все населення складає громадянську націю, а у суспільстві панує мир і злагода.

Україні нині треба дбати про її збереження й зміцнення своєї державності. Якби держава була живим організмом, вона відчула б інстинктивно, що для її самозбереження вирішальне значення має рівень національної самосвідомості громадян. Але держава не є живою істотою, тому вся відповідальність за її майбутнє перекладається на суспільство. Саме тому національно свідомі громадяни мають усе робити для того, щоб підвищувати рівень національної самосвідомості населення. Найперше це стосується підростаючого покоління – майбутнього нашої держави. Найперше це стосується підростаючого покоління – майбутнього нашої держави. Особливу роль у цьому мусить відігравати дошкільна освіта як перша ланка системи безперервної освіти в Україні. Необхідно забезпечити педагогів дошкільної галузі методичним інструментарієм щодо виховання національної самосвідомості у дітей дошкільного віку, спираючись на відповідні наукові засади.

У контексті сучасного цивілізаційного поступу українського народу актуальності набуває проблема формування національної еліти, нової плеяди талановитих, високоморальних, шляхетних, відданих національній ідеї, соціально активних, компетентних особистостей, організаторів різних сторін політичного й суспільного життя. Саме такі люди як авангард держави зможуть успішно розбудовувати економіку країни та примножувати національні культурні традиції, проводити відповідно до національних інтересів перетворювальну й управлінську діяльність на вершинах різних вертикалей, гідно представляти Україну на світовому рівні в політичній, науковій, культурній, спортивній та інших сферах.

Якщо суспільство хоче мати справжню еліту, як найкращих представників нації, здатних моделювати й реалізовувати стратегічні цілі розвитку держави, здійснювати управління на різних рівнях, бути носієм базових демократичних, етнічних, духовних цінностей, то воно має створити культурно-освітній простір, сприятливий для «селекції» елітарних особистостей. Потенційними представниками майбутньої національної еліти є особистості з проявами різних видів обдарованості. У контексті сучасних політичних і соціальних викликів особливої актуальності набуває необхідність виявлення дітей з проявами різних видів обдарованості, починаючи з ранніх років. У контексті реалізації завдань національно-патріотичного виховання вагомим є розвиток творчих здібностей, талантів і обдарованості дітей з

метою формування нової плеяди українців, національних лідерів, соціально активних громадян.

Чисельні спостереження за організацією освітнього процесу в дошкільних навчальних закладах з питань національно-патріотичного виховання стверджують про вирішальний фактор у цій справі – громадянська позиція самого педагога, який безпосередньо керує діяльністю дітей та залучає їх до пізнання нашої країни, прищеплює любові до неї, гордість за належність до українського народу. Найбільшою помилкою є формальний підхід до розуміння і запровадження змісту патріотичного виховання дошкільників. Дехто з педагогів створює гарні музеї українського мистецтва, однак недостатньо залучає дошкільників до поповнення експонатів, їх розміщення, замало мотивує дітей до їх відвідування, чітко регламентує перебування дітей у часі та обмежує їхню практичну діяльність в музеї. Дехто надає перевагу таким важливим чинникам як сприйняття та тлумачення українського герба, прапора, Гімну України. Попри актуальність таких дій одних і других, увагу треба акцентувати на якісних позиціях національно-патріотичного виховання: прищепленні любові до рідної землі, гордості за незалежність українського народу, формуванні національної свідомості, гідності тощо. Окрім того, музейні експонати збираються і обираються дорослими, розміщуються у визначеному ним порядку, і на жаль, особистісного значення для дітей не мають. Інші надають перевагу зовнішнім чинникам, таким як розучування та співи Гімну України, прикрашання жовто-блакитними стрічками особистих речей, проте залишають без уваги та виховної роботи якісні речі – виховання любові до рідної землі, гордість за належність до українського народу, формуванню національної свідомості та гідності. Лише справжні, сталі патріотичні почуття близького дорослого допоможуть дитині здійснити перенесення зовнішнього у внутрішнє.

Нечітке формулювання завдань щодо ознайомлення дошкільників із рідною культурою, формальна їх презентація їх призводять до клаптевості та не глибокості уявлень випускників дитячого садка про українську культуру. При цьому абсолютно не визначеними залишаються засоби і методи вирішення даних завдань.

Освітня робота з національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку має бути спрямована на формування ціннісного ставлення особистості до своєї сім'ї, родини, роду, народу, нації, малої і великої Батьківщини, держави, її історії, культурних надбань, традицій, природних багатств, рідної і державної мови – тобто формуванню національної свідомості й гідності у поєднання з патріотичною позицією.

У сучасних умовах розвитку нашої держави вкрай важливо усвідомлення педагогом потреби в інтеграції дітей у сучасне суспільство, формування у них ціннісного ставлення до світу, самих себе й інших людей, а на цій основі - уміння цінувати, берегти й примножувати спадку тієї нації, пре стаником якої є кожна дитина, та бажання розвивати й зміцнювати українську державу в цілому як її громадянин.

За ствердженням І.Д.Беха та К.І.Чорної патріотизм - це любов до Батьківщини, українського народу, турбота про його та своє благо, сприяння становленню й утвердженню України як суверенної, правової, демократичної, соціальної держави,

готовність відстояти її незалежність, служити захищати її, розділити свою долю з її долею [2].

Патріотизм – складне і багатогранне поняття, один з найважливіших компонентів індивідуального та суспільного способу життя.

На особистісному рівні патріотизм є пріоритетною стійкою характеристикою людини, яка проявляється в її свідомості, моральних ідеалах та цінностях, в реальній поведінці та вчинках. Це звичайний моральний стан життя людини. Він виявляється не лише в незвичайних ситуаціях, а в повсякденному виконанні особистістю своєї роботи, яка приносить користь і людині, і суспільству. Отже, суб'єктом – носієм патріотизму є сама людина. Завдяки її творчій праці, любові, відданості розвивається почуття патріотизму

Патріотичні почуття не з'являються самі по собі, це результат довготривалого виховного впливу на людину. Національно-патріотичне виховання поєднує у собі національне виховання (формування гармонійно розвиненої, високоосвіченої, соціально активної та національно свідомої людини, наділеної глибокою громадською відповідальністю, здоровими інтелектуально-творчими й духовними якостями, родинними й патріотичними почуттями, працьовитістю, ініціативністю) та патріотичне виховання (планомірна виховна діяльність, спрямована на формування почуття патріотизму, тобто доброго відношення до Батьківщини та до представників спільної культури або країни).

Проблема національно-патріотичного виховання надзвичайно багатоаспектна через свою інтегративну функцію, тому однаково значуща для всіх ланок освіти, починаючи з дошкільної. Національно-патріотичне виховання дітей дуже складний за своїм характером процес, який потребує озброєння педагогів дошкільної галузі відповідним методичним інструментарієм і усвідомлення ними необхідності та важливості даної роботи саме з дітьми середнього та старшого дошкільного віку.

Концептуальні положення програми ґрунтуються на ключових твердженнях педагогічної науки й практики щодо важливості дошкільного віку у вихованні особистості, закладанні основ фізичного, психічного, інтелектуального розвитку, часом здобуття базових знань, вмінь і навичок. Освітній процес має враховувати психологічну природу становлення національної свідомості й патріотизму, їхні складові, форми прояву, механізму впливу на дітей, поєднувати у собі завдання пізнавального, розвивального виховного змісту.

Шляхи національно-патріотичного виховання дошкільників в сучасних умовах мають проходити через збагачення їхнього світогляду певними знаннями, формування уявлення про суспільні явища і події у світлі загально визнаних тлумачень, накопичення соціального досвіду життя у найближчому оточенні (сім'ї, вулиці, місті чи селі, селищі), залучення до його культури, родинних традицій, прищеплення любові до батьківщини і рідного дому.

Нормативно-правові документи, які регламентують діяльність сучасного закладу дошкільної освіти наголошують на важливості та необхідності здійснення національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку. Так, *Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки*, *Концепція громадянської освіти*, *Закон України “Про дошкільну освіту”*, серед головних завдань визначають

формування національно свідомого громадянина, патріота, тобто людини, якій притаманні особистісні якості й риси характеру, світогляд та спосіб мислення, почуття, вчинки та поведінка, спрямовані на саморозвиток та розвиток демократичного громадянського суспільства в Україні.

Стратегією національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2020 - 2025 роки визначено пріоритети та основні напрями національно-патріотичного виховання, зокрема дітей, а саме, забезпечення змістового наповнення національно-патріотичного виховання на основі формування національно-культурної громадянської ідентичності, національно-патріотичного світогляду, збереження та розвитку суспільно-державницьких та духовно-моральних цінностей Українського народу.

Програмою патріотичного виховання дітей та учнівської молоді, розробленою д.псих.наук Бехом І.Д. та к.пед.наук Чорною К.І., наголошується на необхідності визначення сучасних теоретичних засад патріотичного виховання (мети, завдань, принципів, основних напрямів, змісту, технологій) та надані можливості навчальним закладам різних типів, управлінням освіти різних рівнів для розробки системи заходів патріотичного виховання, що відповідають культурологічним орієнтаціям, етнічним особливостям, специфіці, профілю й типу організації - розробника і є актуальними в конкретних соціально-економічних умовах регіону.

Зміст *Базового компонента дошкільної освіти та чинних освітніх програм* стверджують та передбачають організацію системної і планомірної роботи з національно-патріотичного виховання дітей вже з молодшого віку, що спрямована на виховання у дітей любові до України, шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної та рідної мови, національних цінностей українського народу.

Отже, національно-патріотичне виховання – це не лише виховання почуттів любові, але і відчуття приналежності до своєї Батьківщини, єдності з її історією, географією, мовами і культурами, етносами і ментальністю. Патріотизм вимагає глибини переживання, збуджуваний лише за допомогою зовнішніх засобів він може надати хибного спрямування, стати поверхневим. Патріотичні почуття, як і все моральне, дуже делікатні та ніжні почуття, вони ховаються від всілякої фальші, неправди і нещирості, вимагають свободи, не переносять ніякого тиску. Штучне зовнішнє спонування не підтримує, а вбиває їх. Патріотизм є почуттям, вірою, які неможливо демонструвати, а необхідно підтверджувати особистими вчинками, практичними діями.

Мета програми - виховання особистості дитини передшкільного віку на засадах національно-культурної ідентичності та національно-патріотичного світорозуміння; формування національної гідності й гордості за свою Батьківщину; виховання дітей з проявами обдарованості як майбутньої національної еліти засобами української культури та народної педагогіки; забезпечення освітнього процесу сучасною технологією виховання: відповідною енциклопедичною інформацією, змістом, методичними складниками, відеоматеріалами, хрестоматіями, практичними порадами.

Завдання:

- ознайомлення з історією рідного краю, життям і побутом народу України, з національною символікою;
- виховання любові до Батьківщини (до рідного дому, сім'ї, дитячого садка, міста, України);
- формування духовно-моральних взаємин між людьми: моральних уявлень про те, як треба поводитися, чому саме так «добре» (поняття); прищеплення почуття любові та поваги до рідних і близьких; формування уміння налагоджувати особистісні контакти з однолітками, домовлятися про спільні дії, розділяти позицію іншого; формувати моральні якості (привітність, щирість, чуйність, справедливість, люб'язність тощо); розвиток доброзичливості й бережного ставлення до праці дорослих, культивування бажання їм допомагати, турбуватися про них, не засмучувати своїми вчинками;
- виховання пошани та любові до культурного спадку свого народу автентичного та сучасного мистецтва;
- формування культури почуттів, основ національної та громадянської свідомості (морального ставлення до самого себе, внутрішнього визнання, самоповаги (гідності), терпимості до інших (формування толерантного ставлення до представників інших народів, культур і традицій, до однолітків, батьків, сусідів, інших людей);
- культивування кращих рис української ментальності – працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, бережливого ставлення до природи;
- формування мовленнєвої культури шляхом створення в закладах дошкільної освіти інформаційно й емоційно самобутнього україномовного простору, який забезпечуватиме залучення дітей до мовного дивосвіту, системи виразально-зображальних засобів;
- виховання в дитини свого власного «Я», віри у свої сили, здібності, талант; виховання творчої, соціально активної особистості, здатної бережливо ставитися до довкілля, світу речей, самої себе, інших людей, розуміти значення життя як найвищої цінності;
- стимулювання в дітей інтересу до занять різними видами народної творчості, розвиток активності та самостійності, потреби до творчого самовираження та зорієнтованості на високі досягнення та оригінальний результат в одному чи декількох видах діяльності;
- створення умов для прояву обдарованості в дітей, розвитку загальних і спеціальних здібностей, креативності в процесі ознайомлення дітей з різними видами народного мистецтва, занять улюбленими видами діяльності, ознайомлення з історією, культурою та традиціями українського народу;
- організація інформаційно-просвітницької роботи з родинами вихованців, спрямованої на формування толерантності, поваги до культури, історії, мови, звичаїв та традицій як українців, так і представників різних національностей.

В основу побудови програми покладено наступні *принципи*:

принцип національної спрямованості, що передбачає формування національної самосвідомості, виховання любові до рідної землі, свого народу, шанобливе ставлення до його культури; поваги, толерантності до культури усіх народів, які населяють Україну; здатності зберігати свою національну ідентичність, пишатися приналежністю до свого народу (з урахуванням багатонаціонального складу українського населення), брати участь у розбудові та захисті своєї держави;

принцип системності, який передбачає таку побудову освітньої роботи з національно-патріотичного виховання, за якої кожний виховний захід є природним і логічним продовженням попередньої роботи, закріплює і розвиває досягнуте, піднімає виховання і розвиток на вищий рівень;

принцип науковості змісту національно-патріотичного виховання, який передбачає розкриття дітям об'єктивної наукової картини світу, надання достовірних базових знань, закономірності розвитку українського суспільства, культури рідного народу;

принцип доступності, врахування вікових та індивідуальних особливостей дітей, який означає що національно-патріотичне виховання має враховувати рівень вікових можливостей дітей 5 - 6 років, не створювати їм інтелектуальних, фізичних і моральних перевантажень;

принцип наочності, що передбачає використання наочності не лише як засобу ілюстрування, а й як джерела інформації, що містить у собі загальне й одиничне, особливе й індивідуальне; така робота з наочністю загострює увагу, розвиває аналітичність мислення;

принцип міцності, усвідомленості і дієвості результатів навчання, виховання і розвитку, що вимагає забезпечення єдності освітнього, виховного, розвивального ефекту педагогічного процесу щодо національно-патріотичного виховання, без чого неможливі стійкі моральні переконання, розвинуті навички навчально-пізнавальної діяльності, суспільно значуща поведінка тощо; він передбачає необхідність усвідомлення здобутих знань, орієнтує на формування дієвих знань, умінь, навичок і способів поведінки;

принцип самоактивності і саморегуляції, реалізація якого сприятиме розвитку у вихованця суб'єктних характеристик; стимулюванні активності та самостійності, розвитку потреби в творчому самовираженні та самореалізації; зорієнтованості на високі досягнення та оригінальний результат; формуванню здатності до критичності й самокритичності, до прийняття самостійних рішень; поступово забезпечуватиме вироблення громадянської позиції особистості, почуття відповідальності за її реалізацію у діях та вчинках;

принцип культуровідповідності, що передбачає органічну єдність патріотичного виховання з історією та культурою народу, його мовою, народними традиціями та звичаями, які забезпечують духовну єдність, наступність і спадкоємність поколінь;

принцип полікультурності передбачає інтегрованість української культури у європейський та світовий простір, створення для цього необхідних передумов: формування у дітей відкритості, толерантного ставлення до відмінних національних ідей, цінностей, до культури, мистецтва, вірування інших народів; здатності

диференціювати спільне і відмінне в різних культурах, сприймати українську культуру як невід'ємну складову культури загальнолюдської;

принцип соціальної відповідності обумовлює необхідність узгодженості змісту і методів національно-патріотичного виховання реальній соціальній ситуації, в якій організовується освітній процес. Завдання національно-патріотичного виховання зорієнтовані на реальні соціально-економічні умови і передбачають виховання у дітей готовності до ефективного розв'язання життєвих проблем;

принцип колективного характеру національно-патріотичного виховання, який зобов'язує до послідовного поєднання масових, колективних, групових та індивідуальних форм діяльності як дітей, так і дорослих, де колективні форми у поєднанні з груповими й індивідуальними дають змогу одночасно впливати на колектив дітей і на кожну зростаючу особистість зокрема.

Програма структурована за п'ятьма складниками, містить список рекомендованої літератури.

Перший складник – *інформативний*: “Особливості національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку”. У ньому наголошується на специфіці, розкриваються шляхи і засоби патріотичного виховання, доводиться думка про те, що процес соціалізації може бути чинником національно-патріотичного виховання.

Другий, третій і четвертий складники – *змістові*.

Другий: “Завдання і зміст освітньої роботи з дітьми молодшого дошкільного віку”. Він містить характеристики завдань освітньої роботи з дітьми, її зміст та показники компетенції дитини.

Третій складник: “Завдання і зміст освітньої роботи з дітьми середнього дошкільного віку”. Він включає характеристики завдань освітньої роботи з дітьми, її зміст та показники компетенції дитини.

Четвертий складник: “Завдання і зміст освітньої роботи з дітьми старшого дошкільного віку”. Він включає характеристики завдань освітньої роботи з дітьми, її зміст та показники компетенції дитини.

П'ятий і шостий складники – *методичні*: План тренінгової роботи з педагогами ЗДО) та “Сімейне середовище як основа виховання громадянина-патріота України” (розкривається роль сім'ї у національно-патріотичному вихованні дітей дошкільного віку, а також подаються поради батькам).

Реалізація програми передбачає дотримання таких основних умов: організація та запровадження різних видів дитячої діяльності, що логічно пов'язані між собою; використання різних форм організації дітей (колективних, групових, індивідуальних).

Реалізація програмових завдань відбувається в ході організованої навчально-пізнавальної діяльності (спеціально організовані заняття), творчих видах діяльності, в основу яких покладено засоби народної культури та педагогіки, та повсякденного життя (соціально зорієнтовані форми роботи, що їх організують за активної участі як дітей, так і дорослих).

Програма розрахована на організацію освітньої роботи з дітьми молодшого, середнього та старшого дошкільного віку, в тому числі з проявами різних видів обдарованості. Завдання і зміст доцільно реалізувати як підгрупами, фронтально за

участю дітей і педагога, так і з широким залученням до колективних справ батьківської громадськості

Завдання і зміст програми природно й органічно інтегруються в цілісний освітній процес, а їх реалізація дасть змогу кожній дитині змалку ввібрати в себе культурну спадщину свого народу, розкрити свої здібності та розвиватися як творча особистість, пишатися історією, людьми своєї Батьківщини, знати її визначні пам'ятки, любити і берегти рідну природу, прагнути діяти на користь людям.

Програма адресована педагогічним працівникам закладів дошкільної освіти, студентам педагогічних закладів, батькам вихованців.

ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Урахування вікових особливостей дітей в організації системи національно-патріотичного виховання

Важливим для національно-патріотичного виховання є правильне визначення вікового етапу, на якому стає можливим активне формування у дітей патріотичних почуттів.

У дітей 3 - 4 років у дітей починає формуватися ставлення до національної символіки, формуються базові елементарні уявлення про Батьківщину як родину, національні символи та народні традиції.

Середній дошкільний вік можна вважати найсприятливішим для початку цілеспрямованого і систематичного національно-патріотичного виховання, коли особливо активізується інтерес дитини до соціального світу, суспільних явищ. У дітей п'ятого року життя віку починають формуватися почуття, що виражають ставлення до людей і явищ навколишнього життя, до взаємин між людьми, до предметів, які існують навколо, формуються власні враження, в результаті чого малюк визначає, що йому подобається. Діти легко сприймають та засвоюють зміст українських народних пісень (колядки, щедрівки, віншування, гаївки, веснянки тощо), а також народні рухливі ігри, залюбки грають у народні ігри з простим сюжетом, опановують техніку гри на дитячих укр. нар. муз. інструментах тарахкальцях, деркачах, скрипочках з природних матеріалів (стебла кукурудзи), ложках, рублі, бубнах, свищиках, сопілках, цимбалах тощо,

На 6-му році життя в дітей виникають реальні можливості для опосередкованого засвоєння знань, що виходять за межі їхнього життєвого досвіду і безпосереднього сприймання, а також які віддалені у часі. Це створює сприятливі умови для ознайомлення дітей з історією рідного краю, його народу, специфікою праці та побуту, особливостями мови та культури. Діти цього віку здатні виділяти особисті цінності, емоційно їх освоювати, що закріплюється в діяльності, поведінці та міжособистісних взаєминах. У старших дошкільників з'являється вже дистанція соціальних зв'язків при оцінці норм поведінки дітей і дорослих, розвивається певна орієнтація на соціум, вміння на відповідному рівні розуміти і оцінювати суспільні відносини. Дитина починає розуміти важливість суспільно значущих справ. В цей час формується певне розуміння й оцінка соціальних явищ, орієнтація на оцінне ставлення дорослого через призму конкретної діяльності. За всіх індивідуально-варіативних особливостей процесу становлення ціннісних орієнтацій, саме у старшому дошкільному віці він відрізняється найбільшою динамічністю.

Стрімке розширення уявлень про довкілля, розвиток уяви і пам'яті, активізація розумової діяльності дітей сприяють оволодінню елементарними навичками розумових операцій, що дає дітям змогу свідомо засвоювати складнішу інформацію про об'єкти та явища навколишнього світу, причиново-наслідкові зв'язки між ними. При цьому у старших дошкільників виникає бажання порівнювати, оцінювати бачене і відповідно відображати, наслідуючи його. У цей період у них переважає емоційне сприйняття. Цьому сприяють розвиток сенсомоторики - узгодженості в роботі очей і

рук, збагачення чуттєвого досвіду, уміння виокремлювати головне та узагальнювати характерні особливості, а також висока емоційність сприйняття.

Отже, у дошкільному віці вже проявляються загальні, творчі і навіть спеціальні (музичні, художні, технічні, психомоторні, соціальні тощо) здібності дітей, рівень розвитку який вище середнього може свідчити про потенційну обдарованість особистості. Дослідники наголошують на гетерохронності як особливості прояву обдарованості в дитячому віці. Хоча здібності дитини можуть проявитися індивідуально будь-якому віці, проте спостерігається деяка закономірність раннього розгортання здібностей, зокрема, літературних (поетичні), музичних, художніх.

Діти з проявами обдарованості вже демонструють оригінальні результати, очевидні, достатньо високі порівняно з однолітками успіхи різних діяльності, прагнуть до самовираження та налаштовані на позитивний результат. Мають уже улюблені види діяльності, до яких проявляють зацікавленість і тривалий інтерес, отримують і демонструють загальне та естетичне задоволення від процесу і продуктів своєї діяльності.

Такі дошкільники значно випереджають своїх однолітків у розумовому розвитку; демонструють загальну (здібності до різних галузей діяльності) або спеціальну (обдарованість уже спостерігається високий рівень розвитку інтелектуальної сфери. Вони комунікативні, безпосередні, активні, відрізняються особливим світосприйняттям, неординарністю мислення, творчим підходом до розв'язання завдань різного типу.

Оскільки обдарованість дитини дошкільного віку не є сталою характеристикою, але лише потенціалом, то заняття різними видами творчої діяльності, пов'язаними з народним мистецтвом, сприятиме як пошуку улюблених видів мистецтва і діяльності, підтримання тривалого інтересу до занять ними; розвитку творчості та здібностей.

Ось чому період дошкільного дитинства важливо максимально використати для закладання у свідомості дитини фундаментальних світоглядних понять, моральних цінностей і переконань, організації активного проживання нею її сьогодення в атмосфері домірного віку національно-патріотичного виховання.

Основні напрями та зміст роботи з національно-патріотичного виховання

Зміст програми поєднано у тематичні блоки та реалізується в такій послідовності: ознайомлення з найближчим оточенням (сім'я, будинок, дитячий садок, рідне місто (село), природа рідного краю), своїм родом та культурою власного народу; порівняння своєї культури з культурами інших народів; розвиток культури міжнаціонального спілкування; інтеграція до світової й національної культур. Способом реалізації мають стати різні форми організації дитячого буття в організованій навчально-пізнавальній діяльності та у повсякденні. Програмою рекомендована тематика занять, а кількість, календарний термін їх проведення кожен педагог може визначати самостійно, форми роботи у повсякденні подано як орієнтовні базові, які доповнюються, уточнюються й замінюються за потребою.

Пропонуються над кожною темою наступні етапи роботи: мотиваційний – спрямований на формування у дітей пізнавального інтересу, пов'язаного з новими знаннями до історії, культури, традицій українського народу (діти вчать розповідати про свої інтереси, передавати свій настрій, розуміти бажання і потреби інших дітей); практичний – у різних видах діяльності діти використовують і поглиблюють раніше отримані знання та вміння, набувають нових, розкривають свій потенціал, розвивають здібності, набувають якостей; підсумковий – метою є осмислення дітьми отриманих знань і вмінь, тобто усвідомлення ними можливості використання набутих знань і вмінь у різних ситуаціях.

Такий підхід забезпечить розкриття всіх складових національно-патріотичного виховання, накопичення дітьми досвіду емоційного сприйняття та осмислення на особистісному рівні певних явищ, допоможе раціонально добрати і застосувати відповідні форми, методи, прийоми і засоби освітньої роботи з дітьми та взаємодії з батьками вихованців, повніше врахувати конкретні умови розвитку, навчання і виховання дітей в родині, дошкільному закладі, регіоні.

На спеціально організованих заняттях (наприклад: заняття-екскурсія, заняття-бесіда, заняття-гра) діти отримують необхідні програмові знання, які розширюють їхній світогляд, формують засади майбутньої громадянської національно-патріотичної позиції. Надання дітям знань про історію України, рідний край, особливості природи, державного устрою, видатних діячів, які прославили нашу Вітчизну, про народні традиції і ремесла тощо ілюструють прикладами з діяльності близьких їм дорослих, батьків залучають до оцінки суспільних явищ, спільної участі з дітьми у громадських справах, художній діяльності (малювання, аплікація, художня праця, співи та гра на дитячих музичних інструментах та інше).

Пізнавальну активність та емоційне навантаження, формування визначеного ставлення до суспільного життя, виховання національно-патріотичних почуттів дітей забезпечить запровадження чотирьохкомпонентної структури сучасного заняття, запропонованого запропонованою доктором педагогічних наук, професором К.Л.Крутієм:

перша частина заняття – вмотивування дітей на сприйняття відповідної пізнавальної інформації;

друга частина – подання нового пізнавального матеріалу, демонстрація та показ яскравих прикладів сім'ї, родини, дитячого садка, міста або села, українського народу, держави. Щоб знання знайшли відображення у вчинках, вони повинні багаторазово закріпитися в різноманітних життєвих ситуаціях, які близькі та зрозумілі дітям, у грі;

третьа частина саме і передбачає активне відтворення у практичних діях отриманої інформації, і на цій основі перетворення зовнішнього у внутрішнє;

четверта частина підсумовує все, що було отримано дітьми та налаштування на подальшу діяльність.

При проведенні кожного заняття діяльність педагога спрямована на досягнення таких цілей: створення позитивної пізнавальної мотивації дітей; організації уваги; активізації комунікативно-мовленнєвого досвіду; формування способів оцінки дитиною власної діяльності.

Спеціально організовані заняття *проводяться фронтально або підгрупами*: з дітьми середнього дошкільного віку двічі на місяць тривалістю 20-25 хвилин, з дітьми старшого дошкільного віку 4 рази на місяць тривалістю 25-30 хвилин.

Знання та уявлення закріплюються, уточнюються на інших заняттях і у повсякденному житті дітей у процесі організації та проведення виховних дитячих соціально значущих заходів, серед яких можуть бути: *власне діяльність дітей*, тобто різноманітні види художньо-творчої діяльності, розміщення предметів, експонатів, поробок у музеї групи, дитячого садка; *спільна пошукова діяльність із педагогом та родиною*, тобто укладання схем, маршрутів, проєктів; *експериментальна, дослідницька діяльність*, у формі елементарних дослідів, спостережень, опитування, анкетування; *організація соціально-значущих справ* (шефська робота “Допоможи людям поважного віку”, “Допоможи малюкам”; колективні творчі справи, які спрямовані на покращення спільного життя і дозволяють кожному брати безпосередню участь у виборі, розробленні, проведенні та аналізі колективних справ; епізодичне залучення дітей старшого дошкільного віку до участі у волонтерських соціально-значущих проєктах (“Допоможи ветерану”, “Допоможи захиснику України”, “Милосердя” та ін.), долучення до благодійних ініціатив близьких дорослих і виготовлення листівок, подарунків до свят для українських воїнів, ветеранів війн і праці, відомих людей); *краєзнавчо-туристична діяльність* (походи, екскурсії, цільові прогулянки, проєктування подальших маршрутів мікрорайоном та містом, моделювання результатів у вигляді орієнтовних карт, системного павутиння, дитячих книжок).

Серед методів національно-патріотичного виховання пріоритетна роль належить активним методам, що ґрунтуються на взаємодії, спрямовані на самостійний пошук істини і сприяють формуванню критичного мислення, ініціативи й творчості. Реалізацію програмових завдань забезпечать такі *методи*:

- організовані спостереження у соціальному, природному, предметно-культурному довкіллі, поєднані з читанням художніх творів, слуханням музики, елементарним музикуванням, малюванням, розгляданням картин, бесідами та ін.;

- *систематичне проведення екскурсій до найвидатніших місць рідного краю, відвідування музеїв, виставкових, концертних зал;*

- співбесіда із застосуванням різноманітних методичних прийомів (запитання, порівняння, індивідуальні завдання, вказівки, роз'яснення, звернення до досвіду дітей);
- безпосередня участь дітей в благоустрої довкілля та охороні природи;
- *широке використання фольклору в усіх його жанрах (казки, загадки, прислів'я, приказки, міфи, легенди), народної пісенної та інструментальної творчості (колискові, народні пісні й танці, хороводні ігри);*
- широке використання різних форм і жанрів літературного (казки, загадки, прислів'я, приказки, міфи, легенди), музичного (народні колискові, обрядові, інші пісні, танці), ігрового фольклору (народні рухливі, в тому числі й хороводні ігри, забавлянки, лічилки, мирилки, дражнилки) через слухання, заучування напам'ять і виконання тощо;
- розглядання предметів національного одягу і взуття, побутового вжитку (меблі, посуд, транспорт, знаряддя праці та ін.), виробів традиційного народного декоративно-прикладного мистецтва і ремесел;
- розглядання репродукцій і картин, фото, слайдів, перегляд фрагментів мультиплікаційних, документальних, художніх фільмів, відеосюжетів відповідної тематики,
- виготовлення спільно з дорослими тематичних альбомів, журналів, книжок;
- зустрічі з цікавими і видатними людьми свого краю;
- творчі ігри та ігри з правилами за мотивами, з елементами народознавства, краєзнавства та інших компонентів змісту національно-патріотичного виховання

Реалізація програми передбачає створення закладі дошкільної освіти відповідного творчого культурно-освітнього середовища. Організувати, збагатити цікавими ідеями ігрову, пізнавальну, пошуково-дослідну, комунікативну, продуктивну, предметно-практичну діяльність дітей допоможе робота дітей в міні-музеї, де педагог забезпечить створення системи інтересів, у тому числі вибір цікавих та значущих для дитини тем. Модель музейно-освітнього середовища передбачає застосування як художніх, так і соціально-середовищних засобів.

Художні засоби – це фотокартки, фотоальбоми, листівки, репродукції та оригінали картин, художня література, добірники музичних творів (фольклорних, українських композиторів-класиків, сучасних українських композиторів), діафільми, відеорепортажі про місто, країну та природу рідного краю та інші.

Соціально-середовищні засоби – охоплюють сімейне середовище (звичаї, традиції, колекції домашнього музею); середовище міні-музею групи ДНЗ (українські національні та державні символи; український посуд; запорозьке козацтво; експонати про національні культурно-історичні традиції і здобутки інших народів України; репродукції картин художників України українська вишивка; українська народна іграшка; народні (дитячі) музичні інструменти; репродукції картин художників України; літературна спадщина Т. Шевченка, Л. Українки, І. Франка, В. Сухомлинського, національних письменників інших народів), національні куточки в групах, екологічна стежина (українське подвір'я, город, вишневий садок тощо), бібліотечки художньої та пізнавально-довідкової літератури; іграшки, костюми та декорації для театралізацій, ігор-драматизацій, комплекти народних костюмів,

набори дитячих музичних інструментів.

ЗАВДАННЯ І ЗМІСТ ОСВІТНЬОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Завдання освітньої роботи:

- *допомагати дитині пізнавати свою сім'ю, батьків, рід, історію роду, члена сім'ї, народу; розуміти родинні зв'язки і знаходити своє місце в родині, пам'ятати дні народження, іменини батьків та інших членів сім'ї, виявляти знаки уваги і пошани, вітаючи близьких, робити їм подарунки, виявляти турботу як одну з норм поведінки в родині; допомагати усвідомити, що брати і сестри мають допомагати одне одному, старші з них мають dbати про молодших; дати поняття про обереги української родини (рушник, вишиванка);*

- *розширювати знання дітей про дитячий садок, який відвідує дитина залучати дітей до участі у колективних заходах щодо поліпшення благоустрою дитячого садка; показати естетичну складову освітнього простору закладу дошкільної освіти, виховувати потребу естетичного оформлення предметного та природного середовища;*

- *познайомити* дітей на елементарному рівні з власними правами та обов'язками, підкріплювати бажання їхнього дотримання у власному житті;

- *виховувати любов* до рідного краю, *шанобливе ставлення* до національних та державних символів, *повагу до українського* народу, гордість за красу і велич нашої Батьківщини;

- *на елементарному рівні ознайомлювати дітей з державними символами* України (*прапор, герб*) та Державним Гімном України;

- *розвивати інтерес* до України, *бажання спілкуватися рідною мовою;*

- *ознайомлювати дітей з національними символами* України, легендами і повір'ями пов'язаними з національними символами;

- *виховувати патріотичні почуття:* любов до рідного краю, до Батьківщини, поваги до її символів, до національної культури, звичаїв та оберегів;

- *формувати уявлення дітей про традиції, обряди та звичаї України* (Різдво - свята вечерея в родині, сімейні традиції частування, колядування; вивчення з дітьми колядок, щедрівок; Великдень - традиції освячення паски, великоднього кошика, виготовлення писанок, розфарбовування крашанок, великодні ігри; свято Святого Миколая - написання листів Святому Миколаю); познайомити дітей зі звичаями, що супроводжують збирання врожаю, українськими стравами; виховувати повагу до сільської праці; дати елементарні знання про те, що в Україні живуть люди інших національностей; стимулювати дітей до вияву своєї приналежності до народу, етносу через народну творчість, читання авторських літературних творів, співи, танки.

Зміст освітньої роботи

Тематичний зміст роботи з дітьми	Навчально-пізнавальна діяльність (спеціально організовані заняття)	Повсякденне життя (виховні дитячі соціально значущі заходи)
Моя сім'я. Моя родина	<p>Родина. Сім'я</p> <p><i>формувати у дітей уявлення про родину, рідню, родинні стосунки, викликати інтерес до родинних зв'язків; навчати дітей правильно розуміти і вживати слова з теми.</i></p>	<p>Коллективне завдання “Допоможемо близьким” <i>(діти разом із педагогом визначають необхідність і обсяг допомоги найближчим людям, які їх оточують, виконують цю роботу)</i></p>
	<p>Свята нашої родини</p> <p><i>розширити знання дітей про родинні свята; вчити дарувати подарунки, вітати з святами; виховувати інтерес і повагу до родинних свят</i></p>	<p>Коллективне завдання “Зробимо милосердний вчинок” <i>(діти разом із педагогом визначають варіанти вияву милосердя до конкретної особи (хвора людина, дитина, одинока людина похилого віку), беруть безпосередню участь у виконанні цього вчинку)</i></p>
Мій дитячий садок	<p>Мій улюблений дитячий садок</p> <p><i>дати знання дітям про особливості роботи працівників дитячого садка (відповідальне виконання своїх обов'язків, чуйне і дбайливе ставлення до дітей); виховувати повагу до праці дорослих, бажання й уміння полегшити її, вдячність дорослим</i></p>	<p>Коллективний захід “Наш садочок найкращий” <i>(педагог залучає дітей до прикрашання дитячого садочку, до висунення пропозицій щодо покращення благоустрою групи, коридору, майданчику, спонукає до їх виконання)</i></p>
Я, мої права і обов'язки	<p>Ось є Я!</p> <p><i>вчити знаходити відмінність і подібність себе стосовно інших людей, виховувати повагу та любов до себе та ближніх людей</i></p>	<p>Коллективне творче завдання “Оформлення папки-презентації “Ось є Я!” <i>(педагог разом із батьками та дітьми оформляють папку-презентацію про себе, в групі влаштовується виставка презентацій)</i></p>
	<p>Мої права й обов'язки</p>	<p>Коллективне творче завдання “Укладання екрану обов'язків та прав дітей групи” <i>(педагог разом із дітьми)</i></p>

	<i>дати дітям поняття, що кожна дитина має свої права, учити розуміти свої можливості під час виконання окремих правил, прав, виховувати найкращі моральні якості й почуття</i>	<i>та батьками за допомогою ілюстрацій оформлюють стенд із зображенням прав і обов'язків дітей групи)</i>
Державна символіка	Наш прапор, наш гімн, наш герб <i>на елементарному ознайомлювати дітей з державними символами України (прапор, герб) та Державним Гімном України; виховувати шанобливе ставлення до державних символів України</i>	Розглядання прапору на будівлі ДНЗ Перегляд мультфільму «Державні символи України» https://www.youtube.com/watch?v=ZegU1xdY65c Бесіди про Україну, державну символіку Розповідь вихователя про національну символіку Розгляд прапора, герба України (ілюстрації) Слухання Гімну України Вивчення віршів про Україну, державні символи Дидактична гра «Символи України» (розрізні картки) Запрошення дітей на розваги до Дня незалежності України, Дня Державного Прапора
Національна символіка	Одягну я вишиванку <i>привчати дітей вбиратися в національний одяг, уважно розглядати та знаходити елементи вишивки; виховувати естетичний смак до національного одягу</i>	Розглядання ляльки в національному одязі Розглядання альбому «Національний український одяг» Перегляд мультфільму «Це наше і це твоє. Знана у всьому світі вишивка - наша!» https://www.youtube.com/watch?v=OoCECorpbsg Акція «Подаруй малюку вишиванку» Демонстрація вишиванок «Є у мене вишиванка» (до Дня вишиванки)
	Вінок – для тебе, вінок для мене <i>вчити милуватися національним символом – вінком, уважно розглядати квіти, стрічки у вінку, знаходити подібне і відмінне між декількома вінками; виховати бажання прикрашатися вінками.</i>	Розглядання квітів Дидактична гра «Склади віночок» Малорухлива гра «Мій віночок український» Народна гра «Віночок» Розфарбування квітів Перегляд відео: «Пісня «Віночок» https://www.youtube.com/watch?v=YL6zH_jqpXo , «Український віночок» https://www.youtube.com/watch?v=h-VNaBdc4XE
	Рушник, рушничок	Розглядання стародавніх та сучасних рушників

	<p><i>ознайомити дітей на елементарному рівні з українським рушником, показати різні види, познакомити з призначенням рушника; привчати використовувати рушники за призначенням</i></p>	<p>Слухання пісень, віршів про рушник Прикрашання рушника (аплікація) Народна гра «Голка та нитка» Виставка українських рушників</p>
	<p>Рослинні символи (барвінок, верба, калина, вишня)</p> <p><i>на елементарному рівні познакомити дітей з рослинними національними символами, привчати шанобливо ставитись до цих символів; вчити знаходити рослинні символи в житті.</i></p>	<p>Розповідь вихователя про рослинні символи України Спостереження за рослинами на території ДНЗ (протягом року)</p> <p>Розглядання картин з пейзажами України</p> <p>Малювання калини (пальчиком)</p>
	<p>Готуємось до Великодня. Писанка. крашанка</p> <p><i>долучати дітей до приготування до Великодніх свят: прикрашати писанку, крашанку; на елементарному рівні дати дітям знання про традиції використання писанок, крашанок.</i></p>	<p>Розглядання писанок, крашанок</p> <p>Перегляд Великодніх мультфільмів https://www.amazingukraine.pro/culture/velykodni-multifilmy-dlia-ditei-ukrainskoju-movoiu-video/</p> <p>Пальчикова гімнастика «Писанка»</p> <p>Розучування вірша «Писанка» Дмитра Чередниченко Народна гра «Чия писанка далі»</p> <p>Гра «Збери крашанки» (за кольором)</p> <p>Прикрашання писанки пластиліном</p> <p>Малювання «Великодні писанки»</p> <p>Запрошення дітей на розвагу «Великдень зустрічаємо, радіємо, співаємо»</p> <p>Виставка писанок виготовлених вдома</p>

Показники компетенції

Дитина молодшого дошкільного віку:

- має елементарні знання про сім'ю, розповідає про сім'ю за родинними світлинами; вміє підтримувати щирі, доброзичливі родинні стосунки;
- залучається до участі у колективних заходах із благоустрою дитячого садка;
- знає на елементарному рівні власні права та обов'язки, намагається дотримуватися їх у власному житті;
- знає про особливості українських традицій, обрядів і звичаїв, бере участь у організації та проведенні їх в дитячому садку та сім'ї;
- визнає себе носієм окремого етносу, народу; обізнана з особливостями рідної культури, розуміє і говорить рідною мовою (мовою своїх батьків);
- володіє елементарними знаннями про державні символи України (прапор, герб) та Державним Гімном України; знаходить та впізнає їх в оточуючому житті;
- елементарно розуміється в національних символах (вишиванка, рушник, рослинні символи, писанки, крашанки); правильно називає, застосовує в житті; милується красою національних символів.

ЗАВДАННЯ І ЗМІСТ ОСВІТНЬОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Завдання освітньої роботи:

- *допомагати дитині пізнавати свою сім'ю, батьків, рід, історію роду; усвідомити себе як українця, члена сім'ї, народу; вчити дітей шанувати своїх предків, складати родинне дерево, розуміти родинні зв'язки і знаходити своє місце в родині, пам'ятати дні народження, іменини батьків та інших членів сім'ї, виявляти знаки уваги і пошани, вітаючи близьких, робити їм подарунки, виявляти турботу як одну з норм поведінки в родині; допомагати усвідомити, що брати і сестри мають допомагати одне одному, старші з них мають дбати про молодших; дати поняття про обереги української родини (батьківське та материнське благословення, рушник, вишиванка);*

- *розширювати знання дітей про дитячий садок, який відвідує дитина, привчати пишатися перевагами й досягненнями як працівників, так і вихованців; залучати дітей до участі у колективних заходах щодо поліпшення благоустрою дитячого садка; показати естетичну складову освітнього простору закладу дошкільної освіти, виховувати потребу естетичного оформлення предметного та природного середовища;*

- *познайомити* дітей на елементарному рівні з власними правами та обов'язками, підкріплювати бажання їхнього дотримання у власному житті;

- *ознайомлювати* дітей з архітектурними пам'ятками рідного міста (села), його вулицями, будовами;

- *дати елементарні уявлення про* столицю України - місто Київ; надати дітям елементарні знання про місто Київ, головну вулицю Хрещатик, про видатні місця: майдан Незалежності, Ботанічний сад, Андріївський узвіз; формувати початкові уявлення з історії виникнення Запорозької Січі, про особливості життя запорізьких козаків; виховувати почуття гордості та пошани до народних оборонців рідної сторони; розвивати світогляд дитини-українця, вчити пишатися своїми предками, їх славою, хоробрістю, бойовими подвигами;

- *розширювати знання* дітей про тваринний і рослинний світ своєї малої батьківщини, вчити любити та оберігати природу рідного краю;

- починати *знайомити дітей* з життєвим шляхом і творчістю Тараса Григоровича Шевченка, Лесі Українки;

- *формувати уявлення дітей про традиції, обряди та звичаї України* (Різдво - свята вечеря в родині, сімейні традиції частування, колядування; вивчення з дітьми колядок, щедрівок; Великдень - традиції освячення паски, великоднього кошика, виготовлення писанок, розфарбовування крашанок, великодні ігри; свято Святого Миколая - написання листів Святому Миколаю); познайомити дітей зі звичаями, що супроводжують збирання врожаю, українськими стравами; виховувати повагу до сільської праці; дати елементарні знання про те, що в Україні живуть люди інших національностей, у них є своя мова, культура; стимулювати дітей до вияву своєї приналежності до народу, етносу через народну творчість, читання авторських літературних творів, співи, танки;

- **дати дітям уявлення про українську садибу:** хату, подвір'я, садок, квітник, криницю, огорожу, стайню (використовувати назви, характерні для регіону); ознайомлювати з рослинами-оберегами на українському подвір'ї (калина - символ вірності, нескореності; верба - символ рідної домівки; чорнобривці, мальва, ружа, червона рута - символи материнства, любові, ніжності); розширювати знання про інтер'єр хати та кухні на Україні: піч, посуд (макітра, тарелі, горщики, качалка тощо), меблі у світлиці -: скриня, колиска, стіл, лава, ослін; розповідати про використання предметів національного декоративно-ужиткового мистецтва (рушники на образах, килими, постіль, вишивані подушки); покуття - найсвятіше місце в хаті, місце для образів, образи прикрашали рушниками; поглиблювати знання дітей про український національний одяг, його зручність, декоративну мальовничість; розширювати уявлення про жіночий український костюм: вишиту сорочку, плахту, запаску, хустину (для жінок) та віночок зі стрічками (для дівчат), намисто тощо; чоловічий український костюм: сорочка-вишиванка, штани (шаровари), шапка, жупан; ознайомлювати дітей із предметами народного декоративно-ужиткового мистецтва, їх використанням у повсякденному житті; давати знання про вироби гончарів - посуд (миски, глечики, макітри, куманці) косівських (посуд розмальований рослинно-геометричними візерунками), опішнянських майстрів;

- **знайомити** з мовою, традиційним побутом і народним мистецтвом рідного народу (для дітей – представників інших народів України: молдовського, румунського, угорського, польського, єврейського, російського та ін.);

- **залучати** дітей до слухання та вивчення української музики (народної та класичної); національним гімном як одним з основних національно-державних символів української дитячої музики, підкріплювати бажання долучатися до виконання українського репертуару; ознайомлювати дітей з українськими народними дитячими інструментами та способами гри на них.

Зміст освітньої роботи

Тематичний зміст роботи з дітьми	Навчально-пізнавальна діяльність (спеціально організовані заняття)	Повсякденне життя (виховні дитячі соціально значущі заходи)
Моя сім'я, моя родина	Родина. Сім'я <i>формувати у дітей уявлення про родину, рідню, родинні стосунки, викликати інтерес до родинних зв'язків; продовжувати навчати дітей правильно розуміти і вживати слова з теми</i>	Коллективне завдання “Допоможемо близьким” (діти разом із педагогом визначають необхідність і обсяг допомоги найближчим людям, які їх оточують, виконують цю роботу)
	Свята нашої родини <i>розширити знання дітей про родинні свята; вчити дарувати подарунки, вітати з святами; виховувати інтерес і повагу до родинних свят</i>	Коллективне завдання “Зробимо милосердний вчинок” (діти разом із педагогом визначають варіанти вияву милосердя до конкретної особи (хвора людина, дитина, самотня людина похилого віку), беруть безпосередню участь у виконанні цього вчинку)
Мій дитячий садок	Мій улюблений дитячий садок <i>закріплювати знання дітей про особливості роботи працівників дитячого садка (відповідальне виконання своїх обов'язків, чуйне і дбайливе ставлення до дітей); виховувати повагу до праці дорослих, бажання й уміння полегшити їй, вдячність дорослим</i>	Коллективний захід “Наш садочок найкращий” (педагог залучає дітей до прикрашання дитячого садочку, до висунення пропозицій щодо покращення благоустрою групи, коридору, майданчику, спонукає до їх виконання)
Я, мої права й обов'язки	Ось є Я! <i>вчити знаходити відмінність і подібність себе стосовно інших людей, виховувати повагу та любов до себе та ближніх людей</i>	Коллективне творче завдання “Оформлення папки-презентації “Ось є Я!” (педагог разом із батьками та дітьми оформлюють папку-презентацію про себе, в групі влаштовується виставка презентацій)
	Мої права й обов'язки <i>дати дітям поняття, що кожна дитина має свої права, учити розуміти свої можливості під час виконання окремих правил, прав, виховувати найкращі моральні якості й почуття</i>	Коллективне творче завдання “Укладання екрану обов'язків та прав дітей групи” (педагог разом із дітьми та батьками за допомогою ілюстрацій оформлюють стенд із зображенням прав і обов'язків дітей групи)
Рідне місто (село)	Моє рідне місто (село) <i>дати дітям знання про рідне місто (село): назва міста, головні вулиці міста; виховувати любов і повагу до рідного міста</i>	Коллективна справа “Моє улюблене місто (село)” (виготовлення колективного панно листівок про рідне місто (село))

Моя Україна	<p>Ми діти козацького роду надати дітям елементарні знання про Запорозьку Січ, особливості життя і боротьби запорізьких козаків; виховувати почуття гордості та пошани до народних оборонців рідної сторони; розвивати світогляд дитини-українця, пишатися своїми предками, їх славою, хоробрістю, бойовими подвигами</p>	<p>Колективна вправа “Козацькі забави” (організація змагань за мотивами козацьких забав)</p>
	<p>Найдорожча в світі Україна розширювати уявлення дітей про Україну (елементарні уявлення про природні багатства: гори, ріки, лани; назви міст; працю українців), виховувати любов до своєї Вітчизни, гордість за неї; поповнювати активний словник словами Україна, Київ, столиця, Запоріжжя, Полтава, Дніпропетровськ, Харків, українці</p>	<p>Колективна вправа “Мандруємо Україною” (оформлення мапи України з позначенням визначних місць, які відомі дітям)</p>
	<p>Київ – столиця України надати дітям елементарні знання про місто Київ, головну вулицю Хрещатик, про видатні місця: майдан Незалежності, Ботанічний сад, Андріївський узвіз; розвивати вміння уважно слухати нову пізнавальну інформацію, виховувати почуття гордості за місто Київ як столицю України</p>	<p>Колективна вправа “Київ – столиця України” (діти разом із батьками добирають фотографії Києва, педагог організовує виставку у групі, залучає дітей до розповідей “Що я знаю про Київ?”)</p>
Природа України	<p>Природа України розширювати елементарні знання дітей про рослинний і тваринний світ свого краю представників Червоної книги; виховувати любов до природи та бережне ставлення до всього живого</p>	<p>Колективне завдання “Що я бачив?” (розповідь дітей про об’єкти природи, які розміщені безпосередньо або спостерігались дітьми впродовж подорожей з батьками, організація виставки фотографій дітей на природі)</p>
Славні сини і дочки України	<p>Тарас Григорович Шевченко на початковому рівні знайомити дітей з творчістю великого українського поета Т.Шевченка; розповідати про його дитячі роки, його родину; вчити сприймати, розуміти зміст</p>	<p>Колективний захід “Шевченко в моїй сім’ї” (збір інформації (книжок, фотографій тощо) та розучування з батьками віршів Т.Г.Шевченка)</p>

	<p>поезії на слух, запам'ятовувати текст вірша, виразно його читати; виховувати патріотичне почуття, любов до рідної України, прагнення більше дізнатися про видатних співвітчизників.</p>	
	<p>Леся Українка Дати елементарні знання про дитинство, сім'ю, уподобання і творчість великої української поетеси Лесі Українки; викликати інтерес до поетичної творчості, до українського фольклору; збагачувати словник дітей образними висловлюваннями, порівняннями, виховувати уважність, потяг до прекрасного, любов до української мови</p>	<p>Колективний захід “Леся Українка в моїй сім’ї” (збір інформації (книжок, фотографій тощо) та розучування з батьками віршів Лесі Українки)</p>
<p>Традиції народів України</p>	<p>Ходить гарбуз по городу познайомити дітей зі звичаями, що супроводжують збирання врожаю, українськими та іншими народними стравами; виховувати повагу до сільської праці, інтерес до звичаїв.</p>	<p>Колективне завдання “Роби як ми, роби краще нас” (педагог разом із дітьми групи демонструють дітям сусідньої групи гру, навчають її дітей)</p>
	<p>Український народний фольклор про зиму знайомити дітей з дитячим фольклором у контексті зимової календарної обрядовості українців (віршами-віншіївками, загадками, прислів'ями, щедрівками), збагачувати словник дітей</p>	<p>Колективне завдання “Розкажи та покажи” (діти разом із батьками розучують прислів'я та приказки про зиму, замальовують за змістом, педагог у групі влаштовує разом із дітьми читання та демонстрацію малюнків)</p>
	<p>Народні ігри познайомити дітей з обрядовими іграми українців і представників інших народів (які є в групі), вивчити слова та правила гри; розвивати увагу, пам'ять, швидкість; виховувати бажання грати в народні ігри та повагу до надбань українського народу, до мови, традицій та обрядів інших народів України</p>	<p>Колективна справа “Траймо разом” (діти разом із педагогом навчають народним іграм дітей сусідньої групи)</p>
	<p>Весняні ігри. Писанка познайомити дітей з історією виникнення українських народних свят і обрядів; дати уявлення про найбільше весняне свято українців -</p>	<p>Колективна справа “Фарбування яєць” (діти разом і педагогом фарбують яйця та пригощають ними близьких людей)</p>

	<i>Великдень; виховувати шанобливе ставлення до народних традицій</i>	
Культура України	<i>Українська хата познайомити дітей із особливостями національного побуту та житла українського народу: подвір'я, хата; розглянути прикраси кімнати; виховувати інтерес і повагу до народних традицій; розповідати про особливості домашнього побуту інших народів, формувати почуття любові до рідної Батьківщини</i>	<i>Колективне завдання “Зберемо українське подвір'я” (залучення дітей і батьків до оформлення моделі українського подвір'я)</i>
	<i>Український посуд познайомити дітей з різновидом українського народного посуду, запам'ятати назву; закріплювати вміння дітей слухати казку та відповідати на запитання за змістом; виховувати інтерес до народної творчості</i>	<i>Колективне завдання “Магазин посуду” (діти разом із педагогом готують виставку посуду сучасності та минулого (предмети сучасного іграшкового та українського національного посуду))</i>
	<i>Український національний одяг надати у дітей елементарні уявлення про український національний одяг, віночок; пояснити яке значення мають квіти у вінку; виховувати інтерес до предметів національного одягу, повагу до звичаїв українського народу. Ознайомити з предметами національного одягу інших народів (представники яких є в групі)</i>	<i>Колективне завдання “Одягнемось до свята” (педагог пропонує одягнутися в національний український, інший народний одяг (костюми ДНЗ), фотографує дітей і організовує виставку, пропонує дітям прикрасити власний повсякденний одяг елементами національного)</i>
	<i>Рушничок познайомити дітей з українськими національними рушниками; підвищувати інтерес дітей до культури українського народу</i>	<i>Колективна справа “Виставка рушників” (педагог залучає дітей до організації виставки рушників у групі ДНЗ)</i>
Мистецтво України	<i>Твори митців України розвивати у дітей зацікавленість до українського декоративно-ужиткового мистецтва; формувати естетичне сприйняття витворів народних майстрів (вишиванок, народних іграшок, гончарних виробів тощо); виховувати пошану до творчої праці свого народу;</i>	<i>Колективна творча справа “Твори українських митців у мене вдома” (діти разом із батьками визначають наявність творів народних митців вдома, за можливості демонструють в групі дитячого садка)</i>

	<p>залучати дітей до сприйняття творів митців України (художників, скульпторів, музикантів, танцівників та інших); виховувати повагу до митців та гордість за прославляння України; стимулювати пошук улюблених видів народного мистецтва і діяльності, підтримання тривалого інтересу до занять ними; розвивати пізнавальні процеси, загальні та спеціальні здібності у різних видах діяльності, в основі яких ознайомлення історією, мистецтвом, трудовою діяльністю, святами, обрядами, традиціями, іграми, іграшками та побутом українського народу; розвивати здатності до творчої передачі сенсорного досвіду в різних видах діяльності та різними народними засобами</p>	
<p>Музична Україна У світі української дитячої музики, танцю, гри</p>	<p>Українська музика для дітей ознайомлювати дітей з високохудожніми зразками української музики, опанування гри на дитячих укр. нар. муз. інструментах; залучати дітей до участі в народних іграх; інсценізації різноманітних народних обрядів, виконання українських народних пісень; українською музикою, особливостями народної музики; із найвідомішими народними співаками; розвивати почуття прекрасного; виховувати гордість за здобутки української культури</p> <p>ознайомлювати дітей з різними жанрами української дитячої музики, композиторами, які пишуть музику для дітей; залучати до музичної виконавської діяльності, підтримувати бажання обирати й виконувати репертуар української дитячої музики; розвивати музичні здібності та можливість творчої самореалізації в музичній діяльності</p>	<p>Колективний творчий захід “Співаймо українські пісні” (педагог разом із батьками добирає фонотеку української дитячої музики, залучає дітей до прослуховування та співів, влаштовує концерти для дітей із сусідніх груп, батьків).</p> <p>Включення до пісенного репертуару українську народну ігрову та вокальну творчість, пісень про мистецькі символи України (віночок, рушник, вишиванку, писанку тощо).</p> <p>Вивчення Державного гімну України (сл. П.Чубинського, муз. М.Вербицького), Духовного гімну України (сл. О.Кониського, муз. М.Лисенка).Перегляд дитячих мультфільмів / кінофільмів, озвучених українським музичним фольклором. Ознайомлення з відомими популярними творами іноземних композиторів, в яких звучать українські народні мелодії.</p> <p>Створення спеціального предметно-розвивального середовища для вільного споглядання та користування народними (дитячими) музичними інструментами.</p> <p>Проведення вечорниць в українському стилі, інсценізація різноманітних народних обрядів, казок видатних українських письменників, віршів та пісень.</p>

Показники компетенції

Дитина середнього до дошкільного віку:

- має елементарні знання про сім'ю, розповідає про сім'ю за родинними світлинами; вміє підтримувати щирі, доброзичливі родинні стосунки;
- залучається до участі у колективних заходах із благоустрою дитячого садка;
- знає на елементарному рівні власні права та обов'язки, намагається дотримуватися їх у власному житті;
- на елементарному рівні знає про видатні місця рідного міста (села), пишається своїми предками, їх славою, хоробрістю, бойовими подвигами;
- знає про місто Київ, головну вулицю Хрещатик, про видатні місця: майдан Незалежності, Ботанічний сад, Андріївський узвіз;
- знає і називає окремих представників тваринного і рослинного світу рідного краю України, виявляє любов та піклування про природу рідного краю; впізнає на портретах Тараса Григоровича Шевченка, Лесю Українку, читає їхні вірші;
- знає про особливості українських традицій, обрядів і звичаїв, бере участь у організації та проведенні їх в дитячому садку та сім'ї;
- визнає себе носієм окремого етносу, народу; обізнана з особливостями рідної культури, розуміє і говорить рідною мовою (мовою своїх батьків);
- знає про особливості української культури (української оселі, народного одягу, народних ремесел);
- виявляє зацікавленість до народного мистецтва, творів митців України; любить усну народну творчість, слухати українську дитячу музику, бере участь у виконавській діяльності.

ЗАВДАННЯ І ЗМІСТ ОСВІТНЬОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Завдання освітньої роботи:

- **допомагати дитині пізнавати свою сім'ю, батьків, рід, історію роду;** вчити дітей шанувати своїх предків, складати родинне дерево, пам'ятати дні народження, іменини батьків та інших членів сім'ї, проявляти знаки уваги і пошани, вітаючи близьких, робити їм подарунки, проявляти турботу як одну з норм поведінки в родині; допомагати усвідомити, що брати і сестри мають допомагати один одному, старші з них мають дбати про молодших; давати поняття про обереги української родини (батьківське та материнське благословення, рушник, вишиванка); привчати дотримуватися традицій сімейних стосунків свого народу;

- **розширювати знання дітей про дитячий садок, який відвідує дитина, привчати пишатися перевагами й досягненнями як працівників, так і вихованців;** залучати дітей до участі у колективних заходах щодо поліпшення благоустрою дитячого садка; показати естетичну складову освітнього простору закладу дошкільної освіти, виховувати потребу естетичного оформлення предметного та природного середовища;

- **поглибити знання дітей про власні права та обов'язки,** сприяти усвідомленому сприйняттю та дотриманню у власному житті;

- **продовжувати ознайомлювати з історією рідного міста (села),** символікою, історичними пам'ятками, легендами про рідний край, професіями і трудовими, культурними, спортивними здобутками людей, що живуть в місті (селі);

- **формувати уявлення** про те, що Україна має давню історію (військо, рукописні книги, храми, ремесла, культура, національний одяг, національна символіка, визначні діячі, гетьмани);

- **систематизувати знання** дітей про тваринний і рослинний світ України., вчити любити та оберігати природу рідного краю, розширювати уявлення про природоохоронну діяльність в Україні (Червона книга України, заповідники);

- **ознайомлювати дітей з видатними людьми минулого та сучасності,** які прославили Україну; показувати роль видатних історичних осіб, державних діячів, учених, митців у розбудові незалежності, економічного, соціально-культурного розвитку держави; виховувати інтерес до минулого рідного краю, повагу до національних героїв минулого та сучасності; розвивати бажання наслідувати приклад життя, діяльності видатних особистостей;

- **формувати усвідомлене ставлення дітей до свят, традицій** свого народу, залучати їх до безпосередньої участі в святах; ознайомлювати дітей із народними традиціями дарування подарунків на свято Святого Миколая, розширювати знання про святкування Різдвяних свят (різдвяні сімейні традиції колядування, щедрування, посівання), розповідати, що на Йордан святять воду, яку вважають лікувальною, закріплювати знання про народні традиції на Стрітення (освячення стрітенських свічок-громовиць, прикмети), розширювати знання дітей про підготовку до Великодніх свят: ознайомити із традицією освячення вербових гілочок на Вербну неділю, традиціями підготовки до Великодня(у Чистий четвер випікають паски,

розписують писанки; у Великодню п'ятницю йдуть до церкви; в суботу починається освячення Великоднього кошика); ознайомлювати із традиціями святкування Великодня(у Великодню неділю йдуть до церкви, після чого вся сім'я збирається за сніданком; найстарша особа в сім'ї всіх частує Великоднім яйцем, промовляючи привітання (“Христос воскрес!” – “Воістину Воскрес!”). У Великодні свята водять гаївки та проводять ігри; дати знання, що в Україні живуть люди інших національностей, у них є своя мова, культура; продовжувати ознайомлювати дітей з особливостями традицій найчисельніших національних меншин в Україні (росіяни, євреї, білоруси, молдовани, болгари, греки, вірмени, роми);

- **ознайомлювати дітей з традиціями і звичаями**, пов'язаними з будівництвом житла в Україні, оздобленням зовні та в середині, розміщенням меблів (лава, стіл, ослін, скриня, мисник, ліжка), предметами побуту; поглиблювати знання про традиції прикрашання оселі, вишиваними рушниками, килимами, витинанками; розповідати дітям про звичаї та традиції, пов'язані з поселенням у дім, про роль оберегів в українській хаті (образ, піч, рушники) та в оформленні садиби; ознайомлювати з рослинами-оберегами на українському подвір'ї: калиною - символом вірності, нескореності; вербою - символом рідної домівки, близьких людей; квітучими рослинами (чорнобривці, мальва, червона рута) - символами материнства, любові, ніжності; розширювати знання дітей про українську оселю (всередині оселю прикрашали образи з вишиваними рушниками, вишивані подушки; за звичаєм, коли люди приходили у новозбудовану хату, то сипали на долівку пшеницю і копійки (щоб господарі були в достатку); на подвір'ї обов'язково копали криницю, над якою зводили дашок, щоб не потрапляли дощ і сніг; перед хатою висаджували калину, мальву, чорнобривці);

- **розширювати уявлення про український національний одяг**, порівнювати особливості національних костюмів за регіонами, розповідати, що одяг є буденний і святковий; давати знання про роль оберегів у національному одязі українців (вишивана сорочка чоловіча та жіноча, віночок, хустка, намисто);

- **вчити грати в нескладні рухливі ігри** з текстом, діалогом та ігри, що ознайомлюють дітей із трудовими процесами, зі звичаями українського народу; **ознайомлювати з іграшками**, виробленими з тіста, тканини, глини, дерева; **формувати уявлення про українську кухню**, основні традиційні страви: борщ із пампушками, вареники з сиром, картоплею, капустою, галушки, деруни, млинці, узвар тощо, формувати поняття, що хліб - джерело життя, “хліб святий”, його потрібно шанувати, що в Україні є звичай зустрічати гостей хлібом-сіллю (коровай на вишитому рушникові прикрашають барвінком і калиною); ознайомлювати з обрядовою українською їжею: кутею та узваром; паскою, крашанками, писанками; знайомити з основними стравами інших національних кухонь народів України;

- **продовжувати ознайомлювати з основними видами українського народного мистецтва**: скульптура (вироби з каменю, глини, тіста), кераміка (гончарство, кахлярство, іграшки), різьблення по дереву (пласке, барельєфне, повне), ткацтво, килимарство, вишивка, декоративна пластика (писанкарство, стінний розпис, народний станковий живопис); лозоплетіння, карбування, випалювання, виховувати повагу до людей творчої праці, чиї руки у народі називають “золотими”;

ознайомити дітей з багатством видів українського мистецтва; його кращими зразками; дати уявлення про особливості жанрів і засобів виразності (зображувальне та фотомистецтво, телебачення, театральне та кіномистецтво, музичне та хореографічне мистецтво, естрадно-циркове мистецтво);

- *ознайомити дітей з різними жанрами української дитячої музики, композиторами*, які пишуть музику для дітей; залучати до музичної виконавської діяльності (спів, танок, гра на дитячих музичних інструментах), , підтримувати бажання обирати та виконувати репертуар української дитячої музики.

Зміст освітньої роботи

Тематичний зміст роботи з дітьми	Навчально-пізнавальна діяльність (спеціально організовані заняття)	Повсякденне життя (виховні дитячі соціально значущі заходи)
Моя сім'я, моя родина	Сімейні традиції, реліквії закріпити поняття “сім'я” “рід”, “родина”, “рідня”; стимулювати прояви інтересу у дітей до історії свого роду, сім'ї, країни, культури; розширювати знання дітей про сім'ю, та її значення для людини; виховувати глибоке почуття любові до батьків, роду свого, почуття гордості за майстерність родичів, близьких	Колективне завдання “Реліквії нашої сім'ї” (діти разом із батьками визначають і фотографують сімейні реліквії, педагог організовує виставку та зустріч дітей з батьками)
	Професії в моїй родині збагачувати знання дітей про професії батьків, значення, важливість, потрібність їхньої праці для інших людей; показати особливості та значення творчих професій батьків і рідних, ознайомлювати з талановитими і обдарованими членами родини, народними умільцями, художниками, поетами; виховувати почуття любові до батьків, гордості за їхню майстерність, талант та успіхи	Серія колективних екскурсій на підприємства, де працюють батьки. Колективне завдання “Всі професії важливі”, «Мої талановиті батьки», «Творчість моєї родини», «Сімейний музей» (діти разом із педагогом готують виставку світлин про професії батьків, творчих робіт)
Мій дитячий садок	Мій улюблений дитячий садок розширювати й уточнювати уявлення дітей про роботу працівників дитячого садка, показати взаємозв'язок між різними видами праці; виховувати повагу до праці; показати естетичну складову освітнього простору закладу дошкільної освіти, виховувати потребу естетичного оформлення предметного та природного середовища;	Колективне завдання “Укладання маршруту прогулянки дитячим садочком” (діти разом із педагогом укладають схему-маршрут прогулянки садочком, позначаючи найпривабливіші для дітей місця для подальших запитань дітей сусіднього ДНЗ, батьків) Колективний захід “Наш садочок найкращий” (педагог організовує колективне обговорення пропозицій для покращення побуту в дитячому садку, пропонує дітям разом із батьками обрати доступний варіант допомоги, залучитися до його виконання; організовувати різні види творчої діяльності, спрямовану на естетичне оформлення освітнього простору дитячого садка).
Я, мої права й обов'язки	Моє ім'я формувані елементарні уявлення про систему імен, що побутують в українського народу, надати	Колективна дослідницька діяльність-опитування “Яких імен у нашому садочку найбільше? Які імена найрідкісніші?” (діти разом із педагогом визначають

	<p>дітям інформацію, що поряд з офіційними повними документальними іменами існують розмовно-побутові (скорочені, чи усічені, здрібніло-пестливі та згрубіло-зневажливі) їх варіанти; закріплювати уявлення про родинні стосунки, викликати інтерес до сімейних традицій; вчити правильно розуміти та вживати слова до теми.</p>	<p>через опитування найпопулярніші імена дівчаток та хлопчиків, імена дітей, які зустрічаються один раз, виготовляють листівки з інформацією для батьківських куточків)</p>
	<p><i>Мої права й обов'язки</i> учити дітей самостійно входити у нові умови життя, орієнтуватися в них, у межах Міжнародної Конвенції ООН ознайомити дітей з їхніми правами та обов'язками, дати уявлення про значення слів "право" та "обов'язок". Виховувати повагу до законів держави – Конституції, учити позитивно ставитися до себе, усвідомлювати свою значущість для оточуючих, виховувати почуття гордості, любові до своєї Батьківщини</p>	<p>Колективне творче завдання "Укладання екрану обов'язків та прав дітей групи" (діти разом із педагогом за допомогою піктограм укладають екран обов'язків та прав дітей групи, розвішують його в груповій кімнаті)</p>
<p>Рідне місто (село)</p>	<p>Моє місто (село), історичні пам'ятки розширювати знання дітей про рідне місто (село), історію заснування, головні вулиці, визначні місця, адміністративні будівлі, архітектурні споруди; познайомити з гербом міста; виховувати любов до рідного міста (села), бажання зробити його ще красивішим</p>	<p>Колективна пішохідна екскурсія "Вулиці мого міста (села)" (педагог організовує екскурсію вулицями найближчого оточення) Віртуальна екскурсія "Видатні місця нашого міста (села)" (педагог демонструє відеозапис визначних місць, залучає дітей до коментарів із власного досвіду) Колективне завдання "Укладання маршруту екскурсії видатними місцями свого міста (села)" (діти разом із педагогом укладають схему-маршрут екскурсії рідним містом (селом), позначаючи видатні місця для дітей сусіднього дошкільного закладу)</p>
	<p>Легенди рідного краю познайомити дітей з легендами рідного краю, виховувати повагу до історичного минулого свого народу</p>	<p>"Укладання книги легенд рідного краю" (діти разом із батьками знаходять інформацію про легенди рідного краю, замальовують, разом із педагогом укладають альбом і демонструють дітям сусідньої групи)</p>
<p>Моя Україна</p>	<p>Державні символи України продовжувати знайомити дітей з державними символами України (прапор, герб, гімн); з історією</p>	<p>Колективна справа "Розвішування прапора України на приміщенні ДНЗ" (діти разом із педагогом, батьками і технічним працівником розвішують прапор на будівлі, у</p>

	України; формувати бажання якомога більше дізнатися про історичне минуле своєї Батьківщини; розвивати патріотичні та естетичні почуття виховувати почуття любові і гордості за неї, бажання берегти народні звичаї, традиції	приміщенні ДНЗ) Колективна творча справа “Жовто-блакитна стрічка” (діти разом із педагогом прикрашають жовто-блакитними стрічками власний одяг, рюкзаки, велосипеди, самокати та ін.)
	Без верби і калини – нема України ознайомлювати дітей з народною символікою – вербою та калиною, їх значенням; виховувати інтерес і повагу до національних традицій; організовувати різні види творчої діяльності, в основі яких ознайомлення з народною символікою; організація хвилинок милування народними символами-рослинами	Колективна справа “Посадимо вербу та калину” (діти разом із батьками та педагогом висаджують вербу та калину на ділянці дошкільного закладу)
	Слово рідне, мова рідна розширювати і поглиблювати знання дітей про красу і силу рідної мови; про те, що вона пісенна і багата на прислів'я, приказки, скоромовки, загадки, казки, пісні, лічилки, жарти, ігри; виховувати почуття патріотизму, любов до рідної мови, усної народної творчості та книги Вчити поважати рідну і державну мови, мови інших народів України	Колективний творча форма роботи “Розучуємо вірші” (діти разом із педагогом розучують вірші українською мовою, навчають цих віршів дітей із сусідньої групи); «Свято поезії».
	Запорозька Січ поглибити знання дітей про минуле українського народу: про історичні події, пов'язані зі створенням Запорізької Січі та запорозьких козаків - відважних захисників України; закріпити відомості про побут та звичаї козаків; познайомити з козацькими символами, зброєю; виховувати любов до Батьківщини, повагу до історичного минулого нашого народу	Колективна творча справа “Укладання мапи Запорізької Січі” (діти разом із педагогом виготовляють та розміщують моделі елементів Запорізької Січі, запрошують дітей інших груп та проводять екскурсію)
	Київ – столиця України познайомити дітей з історичним минулим столиці України – містом-героєм Києвом, познайомити з легендами про Київ, його відомими видатними історичними, культурними пам'ятками, сучасним життям	Колективна творча робота “Київ – столиця України” (діти разом із педагогом виготовляють книжку ілюстрацій про Київ, демонструють її батькам і дітям сусідніх груп)

	<p>Україна – наша Батьківщина закріпити знання дітей про Україну як нашу велику Батьківщину, дружню сім'ю народів; формувати відчуття приналежності до українського народу; виховувати любов до Батьківщини, повагу до історичних та культурних надбань українського народу</p>	<p>Колективна творча робота “Україна – наша Батьківщина” (педагог залучає дітей до створення відеофільму про Україну, діти демонструють його батькам, дорослим і дітям сусідніх груп дитячого садка)</p>
<p>Природа України</p>	<p>Мандрівка Україною. Карта України поглибити знання дітей про природу України, її багатства (родючі ґрунти, ліси, водні ресурси, надра, рослинний і тваринний світ); дати дітям уявлення про карту України, значення кольорів на ній; учити знаходити на карті рівнини, гори, водойми; виховувати любов до рідної країни</p>	<p>Колективна творча справа “Укладання маршруту подорожі Україною”(діти разом із педагогом на карті позначають видатні місця для майбутніх подорожей разом із батьками)</p>
	<p>Водойми України ознайомити дітей з водоймами на території України (річки, озера, ставок, джерело, моря); дати уявлення про їхнє значення в житті природи і для господарської діяльності людей; розвивати спостережливість, увагу; виховувати в дітей прагнення охороняти і примножувати природу рідного краю</p>	<p>Колективна творча справа “Укладання демонстраційного альбому “Наші річки, озера, ставки” (діти разом із педагогом укладають альбом про водойми України) організація спостереження і хвилинок милування; конкурс малюнків «Краса природи рідного краю».</p>
	<p>Чорне і Азовське моря продовжити знайомити дітей з водоймами України (Чорним та Азовським морями); дати уявлення про унікальний рослинний і тваринний світ цих морів, лікувальний морський клімат, значення моря в житті людей; виховувати любов до рідного краю, бажання охороняти природу, розширювати уявлення про Батьківщину</p>	<p>Колективна творча справа “Укладання демонстраційного альбому “Наші Чорне та Азовське моря” (діти разом із педагогом укладають альбом про моря України)</p>
	<p>Гори, ліси, степи України дати дітям поняття про гори (Карпатські, Кримські) ліси, степи України, учити знаходити їх на карті; розширити знання дітей про рослинність і мешканців лісу, степ, гірських місцевостей, особливості мешкання і</p>	<p>Колективна творча справа “Укладання демонстраційного альбому “Наші гори, ліси, степи” (діти разом із педагогом укладають альбом про гори, ліси, степи України)</p>

	<i>господарської діяльності людей там; виховувати любов до природи, інтерес до вивчення природи України</i>	
Славні сини і дочки України	Видатні українці минулого <i>познайомити дітей з видатними людьми минулого – великими українцями князями Київської Русі, які прославили Україну; Олег, Ігор, Святослав, Володимир, Ярослав Мудрий та ін.), козацькими гетьманами (Петро Сагайдачний, Богдан Хмельницький та ін.); дати уявлення про славних синів і дочок свого краю, які його прославили в минулому творчими і трудовими здобутками, винаходами і науковими відкриттями, воїнською звитягою; виховувати інтерес до історичних постатей минулого, гордість за національних героїв минулого.</i>	Коллективна творче завдання “Видатні українці минулого” (діти разом із батьками знаходять інформацію про видатних українців минулого, разом із педагогом оформлюють книжку про них)
	Видатні українці сучасності. Герої України <i>познайомити дітей з видатними людьми сучасності, які прославляють Україну та захищають рідну землю ((науковці, конструктори, робітники, митці, спортсмени, військові тощо); ; виховувати зацікавленість та повагу до людей, які творять сучасну історію, розуміння того, що любов до України виявляється в самовідданому служінні кожного на благо рідного народу</i>	Коллективна творче завдання “Видатні українці нашого часу” (діти разом із батьками знаходять інформацію про видатних українців сучасності, разом із педагогом оформлюють книжку про них) Коллективна справа “Виготовлення листівок для солдат АТО” (педагог залучає дітей до благодійної ініціативи дорослих)
	Тарас Григорович Шевченко <i>продовжувати знайомити дітей із життям і творчістю великого українського поета Т. Шевченка; розвивати інтерес до поезії, бажання слухати та вчити напам’ять вірші великого поета та пісні на його слова; виховувати патріотичні почуття, любов до рідної України, її людей, природи, прагнення більше дізнатися про своїх видатних співвітчизників; сприяти розвитку зв’язного мовлення</i>	Коллективне дослідницьке завдання “Тарас Шевченко в моїй родині” (діти разом із батьками збирають домашню бібліотеку творів Шевченка, вчать вірш за бажанням, педагог влаштовує вечір зустрічей родин)
	Леся Українка	Коллективне творче завдання “Концерт читців віршів Лесі

	<p>знайомити дітей з дитячими роками та поетичною творчістю української поетеси Лесі Українки; розвивати мислення, навички висловлювання своїх думок; виховувати патріотичні почуття, спонукати до пошуку нової інформації про видатну людину та обміну досвідом між однолітками та старшими дітьми</p>	<p>Українки” (кожна дитина з батьками обирає вірш Лесі Українки для розучування, педагог організовує концерт для дітей сусідніх груп)</p>
	<p>Іван Якович Франко познайомити дітей з творчістю І. Я. Франка для дітей, спонукати до слухання, обговорення, переказу, інсценування його творів; виховувати любов до художнього слова, повагу і гордість за людей, які прославили Україну</p>	<p>Колективне творче завдання “Обігрування епізодів казки “Три міхи хитрощів” (педагог разом із дітьми готує драматизацію казки для дітей інших груп, батьків)</p>
	<p>Василь Олександрович Сухомлинський познайомити дітей з історією життя В.О.Сухомлинського як педагога та письменника; виявляти інтерес та зацікавленість до сприйняття казок і оповідань В.О.Сухомлинського, спонукати до пошуку артефактів про життя</p>	<p>Колективна вправа “Літературна скарбничка В.О. Сухомлинського” (діти разом із педагогом укладають альбом-книжку за оповіданнями В.Сухомлинського, переказують ці оповідання дітям сусідньої групи)</p>
	<p>Захисники України познайомити дітей з видатними захисниками України – козацькими гетьманами; виховувати інтерес до історичних постатей минулого, гордість за національних героїв минулого. Дати дітям елементарні знання про свято захисників України, залучати до участі у благодійних волонтерських акціях. Виховувати гордість за захисників України</p>	<p>Колективна справа “Виготовлення листівок для воїнів ” (педагог залучає дітей до благодійної ініціативи дорослих).</p>
<p>Традиції народів України</p>	<p>Свято Покрови Пресвятої Богородиці продовжувати знайомити дітей зі святами і обрядами, пов’язаними із сезонними явищами і поглядами людей; знайомити з українським народним фольклором про осінь, навчати дітей правильно розуміти і вживати слова з теми</p>	<p>Колективний творчий захід “Свято Покрови Пресвятої Богородиці” (діти залучаються до організації та участі у святі Покрови Пресвятої Богородиці)</p>
	<p>Ярмаркові традиції продовжувати знайомити дітей зі звичаями, що</p>	<p>Колективний творчий захід “Ярмарок” (діти разом із педагогами і батьками організовують і проводять</p>

	супроводжують збирання врожаю; виховувати повагу до сільської праці, інтерес до звичаїв; розвивати увагу, пам'ять	ярмарок, запрошують дітей і батьків сусідніх груп)
	Хліб усьому голова продовжувати знайомити дітей з народними традиціями та сучасними особливостями вирощування та збирання, переробки зерна, виготовлення хлібу і борошняних виробів; виховувати у дітей повагу до хліба, дбайливе, бережливе ставлення до нього, повагу до праці хлібороба, до рідної землі	Колективна екскурсія до пекарні (діти ознайомлюються з особливостями приготування хліба) Колективна творча робота “Звідки хліб прийшов?” (виготовлення книжки-ілюстрацій етапів виготовлення хліба)
	Зимові свята продовжувати знайомити дітей зі звичаями українського народу святкувати новорічно-різдвяні свята; виховувати інтерес і повагу до традицій українського народу, етичні відчуття: співчуття, лагідність, бажання робити добрі справи	Колективне творче завдання “Діти та зимові свята” (діти разом із педагогом оформляють панно фотографій дітей на зимових святах, розміщують його в роздягальній кімнаті, запрошують на перегляд родичів і друзів)
	Стрітення (розвага) розширювати уявлення дітей про особливість святкування за народним календарем розповісти про давню традицію відзначати на Стрітення зустріч і боротьбу зими з весною, збагачувати знання дітей про народну творчість: народні пісні, прислів'я, приказки, заклички до свята; розвивати пізнавальні інтереси дітей, сприяти відродженню звичаїв та обрядів нашого народу виховувати любов, повагу до традицій свого народу	Колективний творчий захід “Стрітення” (діти залучаються до організації та участі у світі Стрітення, запрошують батьків і друзів)
	Весняна обрядовість розширити знання дітей про звичаї українського народу, пов'язані з приходом весни; спонукати дітей до відтворення обряду закликання весни, пташок, що повертаються з вирію, сонця і дощу; виховувати шанобливе ставлення до народних традицій, бажання використовувати малі	Колективна творча справа “Закликаємо весну” (діти разом із педагогом навчають закличок дітей сусідніх груп)

	<i>фольклорні форми (заклички, примовки, загадки) в самотійних іграх</i>	
	<i>Великодні звичаї продовжувати знайомити дітей з українськими звичаями і обрядами, пов'язаними з Великодніми святкуваннями; виховувати цікавість, шанобливе ставлення до народних традицій</i>	<i>Колективна творча справа “Святкуємо Великдень” (діти разом із педагогом навчають великодніх ігор дітей сусідніх груп)</i>
	<i>Національності, які живуть в Україні збагачувати знання дітей про існування різних країн, національностей, мов; учити помічати і характеризувати особливості людей з різних країн; виховувати повагу до представників інших народів, що проживають в Україні, гордість за свою націю і належність до українського народу, почуття національної гідності й патріотизму; учити дітей жити в мирі і злагоді а належність до української нації, почуття національної гідності; учити дітей жити в мирі і злагоді</i>	<i>Колективна дослідницька діяльність-опитування “Діти яких національностей є в нашому дитячому садку?” (діти разом із педагогом через опитування визначають яких національностей діти відвідують дитячий садок, добирають одяг для ляльок у відповідності до національності)</i>
	<i>Традиції національних меншин України збагачувати знання дітей про існування національних меншин серед громадян України, про традиції найпоширеніших народностей, які проживають в нашій країні; вчити з повагою ставитися до людей іншої національності та укладу їхнього життя. Залучати дітей до організації спілкування людей різної національності</i>	<i>Колективний творчий захід “Хоча ми й різні, та все одно близькі” (діти разом із батьками та педагогом організують фестиваль народних традицій)</i>
Культура України	<i>Українське подвір'я формувати уявлення про українське подвір'я (залежно від регіону); його традиційне облаштування; вчити запам'ятовувати і розповідати вірш Т. Шевченка “Садок вишневий коло хати”; виховувати патріотичні почуття</i>	<i>Колективна творча справа “Укладання макету українського подвір'я” (діти разом із педагогом виготовляють та розміщують моделі елементів українського подвір'я, запрошують дітей інших груп та проводять екскурсію)</i>
	<i>Українська хата продовжувати знайомити дітей з інтер'єром української хати, із звичаями, пов'язаними з вибором місця для будівлі хати, з повір'ями щодо її</i>	<i>Колективна творча справа “Виставка “Українське село” (діти разом із батьками добирають зображення української хати минулого, педагог разом із дітьми влаштовує виставку “Українське село”)</i>

	<p>облаштування; закріпити знання про традиційні предмети хатнього вжитку, познайомити з деякими старовинними речами, які вийшли із ужитку; виховувати повагу до традицій та історії свого народу</p>	
	<p>Український посуд ознайомити дітей з українським народним ремеслом-гончарством, з його історичними витоками і сучасним використанням; дати знання про посуд за місцем виготовлення (косівський, опішнянський, петриківський, його форми, призначення, розпис); виховувати повагу до народних умільців</p>	<p>Творча зустріч дітей із гончарем (діти ознайомлюються з особливостями виготовлення гончарного посуду, залучаються до безпосереднього виготовлення на гончарному станку) Колективна творча робота: “Розпис виробів українського глиняного посуду” (діти разом із педагогом і гончарем залучаються до розпису глиняного посуду, влаштовують виставку, запорошують дітей сусідньої групи)</p>
	<p>Українські страви розширити знання дітей про страви української кухні (хліб, каша, борщ, галушки, вареники); збагачувати мовлення прислів'ями; виховувати інтерес до української кухні</p>	<p>Творча зустріч дітей із кухарем дитячого садка (діти ознайомлюються з меню дитячого садка, визначають які страви є українськими, допомагають підготувати овочі для українських страв) Колективна творча справа “Ліплення вареників” (діти разом із кухарем та педагогом залучаються до приготування вареників, частують гостей)</p>
	<p>Український одяг продовжувати знайомити дітей з українським національним одягом (жіночий, чоловічий, дитячий відмінності в регіонах); дати історичні відомості про розвиток національного костюма; розвивати інтерес до предметів національного вбрання</p>	<p>Зустріч дітей із кастеляншею дитячого садка (діти ознайомлюються з гардербною, визначають які костюми є українськими, допомагають розмістити костюми в шафах) Колективний захід “Моя вишиванка” (педагог разом із дітьми та батьками влаштовують дефіле дітей групи в вишиванках) Колективне творче завдання “Я українець” (діти прикрашають власний одяг елементами українського національного костюму)</p>
	<p>Український рушник ознайомити дітей з українськими рушниками, показати багатство кольорів, різноманітність орнаментів; розвивати художньо - естетичні смаки; виховувати естетичні почуття та</p>	<p>Творча зустріч дітей із майстринею вишивальницею (діти ознайомлюються з виставкою вишитих рушників, особливостями вишивання рушників). Колективне творче завдання “Вишиваємо рушник” (діти залучаються до вишивання рушника)</p>

	<p><i>формувати естетичний смак, позитивне ставлення до національних традицій, звичаїв культури України</i></p>	
	<p>Народна іграшка <i>познайомити дітей з українськими народними іграшками; дати знання про матеріал, з якого виготовляють іграшки (ганчір'я, глина, дерево, скло, глина, сир) та регіон, для якого характерні іграшки</i></p>	<p>Колективна творча зустріч з майстриною з виготовлення ляльок (діти ознайомлюються з виставкою ляльок-мотанок, особливостями їх виготовлення). Колективна творча справа “Виготовлення ляльок-мотанок” (діти залучаються до виготовлення ляльок-мотанок).</p>
	<p>Віночок – символ України <i>розширити знання дітей про віночок - народний символ України, символічні значення квітів, стрічок та кольорів у віжку; прищеплювати любов до природи; виховувати естетичні почуття, поважне ставлення до українських народних символів.</i></p>	<p>Колективна творча справа “Плетіння віночків” (діти разом із педагогом залучаються до плетіння віночків для куточку наряджання).</p>
<p>Мистецтво України</p>	<p><i>стимулювати пошук улюблених видів народного мистецтва і діяльності, підтримання тривалого інтересу до занять ними;</i> <i>розвивати пізнавальні процеси, загальні та спеціальні здібності у різних видах діяльності, в основі яких ознайомлення історією, мистецтвом, трудовою діяльністю, святами, обрядами, традиціями, іграми, іграшками та побутом українського народу;</i> <i>розвивати здатності до творчої передачі сенсорного досвіду в різних видах діяльності та різними народними засобами</i> Українська скульптура <i>познайомити дітей з роботою скульптора, зразками скульптурного мистецтва, скульптурними композиціями у рідному місті чи селі;; виховувати інтерес до скульптури; вчити розуміти зміст скульптури; виховувати повагу та інтерес до творчості українських скульпторів</i></p>	<p>Колективна творча справа “Музей української скульптури” (педагог разом із дітьми та батьками облаштовують музей української скульптури в групі дитячого садка).</p>
	<p>Українська кераміка</p>	<p>Колективна творча справа “Музей української кераміки”</p>

	<p><i>познайомити дітей з керамікою як видом ремесла; дати уявлення про різні види кераміки, про способи роботи з глиною, про гончарство взагалі й оздоблення виробів та їх різноманітні форми; навчити бачити красу в усьому, що виготовили вмілі руки майстра</i></p>	<p><i>(педагог разом із дітьми та батьками облаштовують музей української кераміки в групі дитячого садка)</i></p>
	<p><i>Українське різьбярство, карбування, випалювання</i> <i>познайомити дітей з народними ремеслами: різьбярство, карбування, випалювання, способами виготовлення виробів; викликати зацікавлення ними; виховувати почуття гордості за талановитих майстрів, які жили і живуть на нашій землі</i></p>	<p><i>Колективна творча справа “Музей українського різьбярства, карбування, випалювання” (педагог разом із дітьми та батьками облаштовують міні-музей українського різьбярства, карбування, випалювання в групі дитячого садка)</i></p>
	<p><i>Ткацтво, килимарство, вишивка</i> <i>розкрити красу тканих і килимових виробів, вишивки; збагатити уявлення дітей про мистецтво ткацтва, килимарства, вишивки; розповісти про основні центри цих ремесел в Україні; викликати інтерес до різних видів народних ремесел; виховувати естетичний смак, потяг до прекрасного</i></p>	<p><i>Колективна творча справа “Музей ткацтва, килимарства, вишивки” (педагог разом із дітьми та батьками облаштовують міні-музей ткацтва, килимарства, вишивки в групі дитячого садка)</i></p>
	<p><i>Декоративна пластика (писанкарство, стінний розпис, народний станковий живопис)</i> <i>познайомити дітей з одним із видів народного декоративно-ужиткового мистецтва – декоративною пластикою (писанкарство, стінний розпис, народний станковий розпис), викликати інтерес до цього мистецтва.</i></p>	<p><i>Колективна творча справа “Музей декоративної пластики” (педагог разом із дітьми та батьками облаштовують міні-музей писанкарства, стінного розпису, народного станкового живопису в групі дитячого садка)</i></p>
	<p><i>Твори митців України</i> <i>ознайомити дітей з багатством українського живописного мистецтва; дати уявлення про особливості жанрів і засобів виразності; розвивати естетичні смаки, інтерес до національного мистецтва; виховувати почуття прекрасного</i></p>	<p><i>Колективна творча справа “Галерея картин українських художників” (педагог залучає дітей до оформлення виставки-галереї українських художників)</i></p>

Музична Україна	<p>Слухання високохудожніх зразків української музики</p> <p><i>Ознайомлення дітей із народними звичаями, пов'язаними з музичною творчістю; перлинами української музики (народної та класичної); національним гімном як одним з основних національно-державних символів – музичної візитівки України на міжнародній арені, з історією виникнення державного гімну України.</i></p> <p><i>Популяризація високохудожніх зразків національної музичної культури; засвоєння національного інтонаційного словника; вміння відрізнати український мелос з поміж іншої музики.</i></p> <p><i>Ознайомлення дітей з видатними українськими співаками.</i></p> <p><i>Формування в дітей щирої любові до культурного музичного спадку свого народу, шанобливого ставлення до традицій держави, особливості українців як найспівучішої нації.</i></p>	<p>Ознайомлення дітей з легендою про пісню (відео «Легенда про пісню» (проект С. Дерди) режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=tDJQKAR5z60)</p> <p>Слухання та вивчення українських народних пісень (включення до пісенного репертуару українську народну ігрову та вокальну творчість, пісень про мистецькі символи України (віночок, рушник, вишиванку, писанку тощо).</p> <p>Перегляд дитячих мультфільмів / кінофільмів, озвучених українським музичним фольклором (напр. к/ф «Один дома» – укр. нар. пісня «Щедрик»; серіал «Величне століття Роксолана» – укр. колицкові « Ой, люлі-люлі, налетіли гулі», «Ой у гаю, при Дунаю»).</p> <p>Ознайомлення з відомими популярними творами іноземних композиторів, в яких звучать українські народні мелодії (напр. Дж. Гершвін опера «Поргі і Бесс» – укр. нар. пісня «Ой, ходять сон»).</p> <p>Слухання інструментальних та вокальних творів М.Лисенка, К.Стеценка, М.Леонтовича, Я.Степового, В.Барвінського, В.Косенка, М.Скорика, Г.Саська та ін.</p> <p>Вивчення Державного гімну України (сл. П.Чубинського, муз. М.Вербицького), Духовного гімну України (сл. О.Кониського, муз. М.Лисенка).</p> <p>Ознайомлення з піснею-гімном Т.Петриненка «Україна», піснею-символом Революції гідності «Пливе кача», піснею-символом України «Червона рута» (муз. В.Івасюка) та ін., українською народною піснею в обробці М.Леонтовича «Щедрик».</p> <p>Музично-дидактичні ігри на розвиток музичного слуху, музичного мислення. Відвідування концертів.</p>
	<p>Патріотичні бесіди про українських видатних композиторів</p> <p><i>Ознайомлення дітей із біографіями українських видатних композиторів, зокрема акцентуючи увагу</i></p>	<p>Розповіді, перегляд мультфільмів / кінофільмів про українських видатних композиторів М.Лисенка, К.Стеценка, М.Вербицького, М.Леонтовича, М.Скорика, Т.Петриненка та ін.</p>

	<p><i>на роках дитинства як найближчого для розуміння дитини періоду життя людини.</i></p>	<p>Використання спеціальних творчих прийомів, візуалізації, гри (наприклад, для запам'ятовування прізвища композитора – асоціативний метод: як-от Вербицький – верба, аплікація, під кроною дерева розмістити портрет композитора; гра із серії «інтерактивна біографія»: карта зі схематичним зображенням етапів життя композитора на магнітній дошці, пересування портрету у процесі розповіді; гра «доміно»: співставити прізвище композитора з його твором).</p> <p>Перегляд мультимедійних презентацій із використання фото/ відео матеріалів</p>
	<p>Українські народні інструменти</p> <p><i>Ознайомлення дітей з народною музикою, розвиток музичного слуху та почуття ритму, зацікавлення інструментальним музикуванням.</i></p> <p><i>Орієнтація зацікавленості дітей на пізнання національних народних музичних інструментів та ареалом їхнього побутування; опанування гри на дитячих укр. нар. муз. інструментах.</i></p> <p><i>Відкриття цікавих сторінок української музичної інструментальної культури.</i></p> <p><i>Знання вигляду та назв народних музичних інструментів, способів гри на них, регіонах побутування.</i></p> <p><i>Виховання інтересу та поваги до національної музичної культури, розвиток ерудиції.</i></p>	<p>Створення спеціального предметно-розвивального середовища для вільного споглядання та користування народними (дитячими) музичними інструментами.</p> <p>Розповіді про історію створення українських народних музичних інструментів.</p> <p>Легенди, притчі, казки про укр. нар. муз. інструменти.</p> <p>Ознайомлення дітей з укр. нар. муз. інструментами бубон, кулісна ліра, бугай, бандура, цимбали, трембіта у процесі слухання «живого «виконання», а також перегляду мультфільмів / кінофільмів, мультимедійних презентацій із використання фото/ відео матеріалів.</p> <p>Опанування техніки гри на дитячих укр. нар. муз. інструментах тарахкальцях, деркачах, очеретяних скрипочках та з інших природних матеріалів (стебла кукурудзи), ложках, рублі, бубнах, свищиках, сопілках, цимбалах тощо.</p> <p>Оволодіння способами саморобного виготовлення українських народних дитячих музичних інструментів.</p> <p>Дидактичні, сюжетно-рольові ігри з музичними інструментами. Розгляд творів образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва із зображенням українських народних музичних інструментів, відповідного ілюстративного матеріалу.</p>

	<p>Інсценізація народних обрядів та звичаїв, знакових періодів та подій в історії України</p> <p><i>Засвоєння важливих культурних цінностей, генетичного коду, зв'язок з минулими поколіннями. Усвідомлення себе українцями, розвиток в дітей національної самосвідомості. Захоплення дітей історією власного краю, його культурними минулим.</i></p> <p><i>Висвітлення яскравих музичних сторінок української історії у процесі виконавської діяльності; розуміння дітьми таких складних понять як патріотизм, духовність, самоідентичність.</i></p>	<p>Проведення вечорниць в українському стилі, інсценізація різноманітних народних обрядів, виконання українських народних пісень, традиційних таночків (<i>гопак, козачок, метелиця, гречаники</i>), народні ігри.</p> <p>Інсценізація українських народних казок та авторських казок видатних українських письменників, віршів та пісень.</p>
<p>У світі української дитячої музики, танцю, гри</p>	<p>Українська музика для дітей</p> <p><i>формуванню у дітей уявлення про особливості української музики та культури; продовжувати знайомити дітей з українськими народними музичними інструментами, українським народним танком – гопак; знайомити з ігровим і музичним фольклором, народними музичними інструментами інших народів України (залежно від регіону), розвивати емоційний відгук на народну музику; виховувати повагу та інтерес до народних культурних традицій</i></p>	<p>Колективний творчий захід “Співаймо українські пісні” (<i>педагог разом із батьками добирає фонотеку української дитячої музики, залучає дітей до прослуховування та співів, влаштовує концерти для дітей сусідніх груп, батьків</i>)</p>

Показники компетенції

Дитина старшого дошкільного віку:

- знає свою сім'ю, батьків, історію роду; шанує історію своїх предків, пам'ятає дні народження, іменини батьків та інших членів сім'ї, проявляє знаки уваги і пошани до всіх членів сім'ї, знає своє місце в родині;
- розуміє призначення оберегів (батьківське та материнське благословення, рушник, вишиванка);
- володіє чіткою інформацією про дитячий садок, який відвідує, знає та гордиться перевагами та досягненнями як дорослих працівників, так і вихованців;
- бере участь у колективній діяльності щодо поліпшення благоустрою дитячого садка, естетичного оформлення освітнього простору; знає власні права та обов'язки, усвідомлено дотримується їх у власному житті;
- знає визначні історичні події рідного міста (села), символіку, історичні пам'ятки, легенди про рідний край, професії людей, що живуть в місті (селі);
- на елементарному рівні знає та розповідає про давню історію України (військо, рукописні книги, храми, ремесла, культура, національний одяг, національна символіка, визначні діячі, гетьмани);
- має уявлення про особливості тваринного та рослинного світу України, географічні та кліматичні особливості природних зон; бере активну участь у природоохоронних заходах; відображає сенсорний досвід у власних роботах;
- знає та розповідає про видатних людей минулого та сучасності, які прославили Україну; виявляє повагу до національних героїв минулого та сучасності;
- знає та позитивно ставиться до традиційних свят українського народу, бере активну участь у їх підготовці та проведенні;
- знає деякі особливості традицій найчисельніших національних меншин України, що проживають у її краї (росіяни, євреї, білоруси, молдовани, болгары, греки, вірмени, роми та ін.);
- знає та дотримується особливостей культури української оселі, народного одягу, української кухні;
- любить та грає в народні ігри; розуміється в основних видах народного та українського мистецтва; знає декілька жанрів української дитячої музики, називає українських композиторів, які пишуть музику для дітей; бере участь у виконанні репертуару української дитячої музики (спів, танець, гра на дитячих музичних інструментах).

**ФОРМИ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ З ПЕДАГОГАМИ
З ПИТАНЬ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ**
Зміст тренінгової роботи з вихователями ЗДО

Часові рамки		Тематичний зміст роботи	Навчально-пізнавальна діяльність (спеціально організовані заняття)	Основа програми	Примітка
День 1	4 год	Форми роботи вихователя ЗДО з урахуванням вікових особливостей дітей у групі	Робота з основними поняттями та базовими принципами програми.	Основні напрями та зміст освітньої роботи педагога з реалізації національно-патріотичного виховання	Емоційне налаштування на роботу в групі та сприйняття матеріалу. Формування професійних компетенцій.
День 2	4 год	Роби як Я, або хто такий патріот	Пропрацьовування через особистий досвід нестандартних форм роботи з дітьми під час формування патріотичних почуттів	Завдання і зміст освітньої роботи з дітьми п'ятого року життя. Завдання і зміст освітньої роботи з дітьми шостого року життя.	Робота організовується на основі: <ul style="list-style-type: none"> • контингенту групи – вихователі молодшої / середньої групи; • анкетування щодо очікувань групи; • мотиваційні показники участі в тренінгу Також можливі додаткові теми відповідно до тематичних розробок
День 3	4 год			Тематика відповідно до методичних рекомендацій (Моя сім'я, моя родина; Мій дитячий садочок; Я, мої права та обов'язки; Рідне місто / село; Природа України; Славні сини і дочки; Традиції народів України тощо)	
День 4	4 год	Форми співпраці з родиною та підходи до формування спільних дій	Пропрацьовування особливостей співпраці з різними сімейними формами виховання	Сімейне середовище як основа виховання громадянина-патріота України	Види сімейних форм виховання. Конфіденційність. Державні та недержавні структури, що можуть сприяти організації та налагодженню співпраці з сім'ями

День 5	4 год	Документація та її модифікація відповідно до індивідуальних особливостей дітей у групі	Пропрацьовування ведення документації. Рефлексія групи. Анкетування та обговорення результатів опрацювання програми	Форми методичної роботи з педагогами з питань національно-патріотичного виховання	За потреби, в цей день працюємо за окремими темами роботи з дітьми з формування патріотизму, які зацікавили учасників тренінгу
--------	-------	--	---	---	--

СІМЕЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

ЯК ОСНОВА ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯНИНА-ПАТРІОТА УКРАЇНИ

Роль сім'ї у національно-патріотичному вихованні дітей дошкільного віку

Важлива роль у формуванні патріотизму належить сім'ї. Батьки є першими вихователями для дитини дошкільного віку, а основною **Батьківщиною є сім'я**. Це те середовище, риси якого формують напрямки нашого подальшого пізнання.

Сім'я в доступних формах створює умови для гармонійного розвитку дитини, її розумового, морального, естетичного і фізичного виховання; виявлення здібностей, розвитку творчості й талантів.

Метою родинного виховання загалом є формування всебічно і гармонійно розвиненої особистості, розвитку здібностей і творчості, вироблення в неї таких якостей, які допомагатимуть гідно долати життєві труднощі та перешкоди.

Національно-патріотичне виховання дітей у родині – складний і суперечливий процес, на який впливають різні **фактори: матеріально-економічна забезпеченість, соціальний стан та рівень освіти батьків, місце проживання (місто, село), звичаї і традиції в родині, кількість членів родини, ставлення до дітей, тощо**. Метою національно-патріотичного виховання у родині є виховання любові до землі, де народилась і виросла людина, до рідного краю, міста, села, вулиці, тобто до малої батьківщини; гордості за здобутки свого народу, своєї родини, а також гордості за минуле і сьогодення своїх співвітчизників; прагнення захищати інтереси родини та інтереси **Батьківщини**. Любов до своєї родини, матері, батька, попередніх поколінь родичів, дотримання духовно-культурних традицій, що вони сформували, це вияв патріотизму, саме тієї його складової, яка формується у родинних стосунках. У цьому розумінні взаємовідносини у родині є для дитини взірцем. Тут народжуються первісні патріотичні почуття, виховується повага до батьків і свого родоводу, до родинних традицій, любов до Батьківщини, до рідної землі.

Виховувати в родині дітей патріотами означає: *підтримувати, розвивати й направляти їх прагнення до здобуття й застосування на практиці уявлень, первинних знань з історії рідного краю, історії України, її народу; готувати їх до виконання свого громадянського обов'язку по захисту Батьківщини*. Джерелом національно-патріотичного виховання є культ рідного слова батька й матері, колискова пісня, рідна оселя, садиба, героїчне минуле народу, конкретні вчинки особистості, спрямовані на матеріальне й культурне збагачення свого народу. Досвід переконує, що діти, якщо з ними ведеться в родині цілеспрямована робота, успадковують славу своїх батьків, дідів, прадідів, славу народу.

“Нащо клад – коли у сім'ї лад”, - говорять у народі. І в цьому вислові закладено глибокий педагогічний зміст. Особливу роль у національно-патріотичному вихованні дітей в сім'ї відіграє загальний мікроклімат, настрої, уклад, спрямованість.

Родина є благодатним середовищем для виховання національно-патріотичної свідомості, почуттів і переконань у дітей. Це обумовлено, **по-перше**, тим, що вона являє собою своєрідний мікроколектив, що ґрунтується на найближчих довірливих стосунках між чоловіком та дружиною, батьками й дітьми, на емоційному

переживанні різних життєвих подій. Починаючи з перших років життя дитини родина має великі потенційні можливості соціального впливу на її свідомість та почуттєву сферу. Можливості ці криються в спільності запитів, прагнень, інтересів членів родини, в їх взаємній залежності, відповідальності, допомозі, і в найглибших почуттях подружньої й батьківської любові. **По-друге**, у родинному середовищі втіленням національно-патріотичних почуттів для дитини є її батьки, бабусі й дідусі. З ними в дітей пов'язуються поняття про свій будинок, свої рідні місця, свій край, свою Батьківщину. **По-третє**, процес внутрішньо-родинного спілкування між різними поколіннями є безперервним. Це спілкування є не простим обміном інформацією, але й передачею дітям і онукам духовного досвіду й героїки минулих років, формуванням патріотичної свідомості, почуттів і переконань, поведінки.

Завданням дошкільних навчальних закладів є залучення батьків вихованців до активної участі в освітньому процесі, організації та проведення виховних дитячих соціально значущих заходів. Батьки мають стати не тільки гостями на заходах, не тільки спостерігачами за здобутками своїх дітей, вони мають безпосередньо впливати на формування дітей своїм досвідом та своїм прикладом. Зусилля педагогів мають бути спрямовані на підтримку ініціативи батьківської громади, взаємодію у розробленні та виконанні рішень щодо національно-патріотичного виховання дітей.

Поради батькам

1. Говоріть із дітьми про Батьківщину.

Дехто з батьків вважає, що про це говорити з дошкільниками зайве, або ще зарано. Але втім-то й цінність сімейних бесід і розмов, що проходять вони найчастіше в безпосередній і довірливій атмосфері. У таких невимушених обставинах серця дітей відкриті для національно-патріотичних почуттів. І тоді розумне і влучне слово батька або матері, дідуся чи бабусі про Батьківщину глибоко входить у свідомість та серце малюків. Способи вирішення виховних завдань у родині дуже різноманітні: це батьківський авторитет, домашній побут, духовний і моральний клімат родини, праця, навчання, звичаї і традиції; суспільна думка, преса, радіо, телебачення, література, заняття спортом, свята тощо.

2. Відзначайте по-особливому загальнонаціональне свято - День незалежності України.

Багато започаткувати сімейну традицію щорічного святкування по-особливому загальнонаціонального свята - Дня незалежності України: відвідати святкові заходи, що проводяться у рідному місті, за можливості брати в них участь, переглянути по телевізору репортажі про заходи та святковий концерт. Адже все це має патріотичне забарвлення. Традиційні перегляди сприятиме формуванню патріотичних почуттів підростаючого покоління. Багато, щоб державні свята, події, історичні дати, як і родинні, не залишали байдужим жодного з її членів, від найстаршого до наймолодшого.

3. Говоріть про патріотичні справи батьків, міркуйте над минулим своєї Батьківщини.

Розповіді й бесіди-спогади про патріотичні справи батьків, міркування над минулим своєї Батьківщини є одночасно і уроками мужності для дітей, і передачею естафети від покоління до покоління, зв'язком часів. У такі хвилини діти почувають себе єдиним цілим, невіддільним від героїчного минулого своїх дідів, батьків і матерів.

4. Подорожуйте з дітьми Батьківщиною.

Подорожуючи країною батьки й діти безпосередньо знайомляться з Батьківщиною, її культурою, минулим і сьогоденням, відвідують меморіальні комплекси, які своєю емоційною силою впливу будять у серцях дітей скорботу про полеглих, любов і повагу до старшого покоління, що відстояли для них свободу і незалежність. Подорожі різними регіонами України допомагають наочно продемонструвати дітям масштаби територій, різноманітність і багатство ландшафтів, рослинного і тваринного світу різних природничих зон, сформуванню гордисті за велич і красу рідної землі, її природні ресурси тощо. При правильній позиції батьків такі подорожі можуть зіграти неоціненну роль у патріотичному вихованні дітей.

Залучайте до творів української літератури та мистецтва.

Прагніть до того, щоб за допомогою літератури і мистецтва дитина якомога раніше торкнулася серцем долі героїчних людей. Після прочитання літературних творів, перегляду картин, фільмів, сприймання виробів народних ремесел, музики, пісень, танців, спектаклів патріотичного змісту діти не залишаються байдужими.

5. Будьте готові відповісти, навести приклади й докази, щоб переконати дітей у правильності або неправильності їхніх суджень.

Дошкільний вік – вік чомусиків. Десятки питань – найнесподіваніших і найрізноманітніших. І відразу ж свої міркування і висновки: правильні, неточні або помилкові. Тому батьки завжди повинні бути готові відповісти, навести приклади й докази, щоб переконати дітей у правильності або неправильності їхніх суджень. Важливо, аби у родині усвідомлювали позитивний та негативний вплив літератури, мистецтва, засобів інформації на патріотичне виховання дітей.

6. Залучайте дітей до сімейних традицій, ритуалів, обрядів, свят.

Сімейні традиції, ритуали, обряди, свята є одночасно важливими засобами зміцнення родинних зв'язків та національно-патріотичної свідомості різних поколінь. Так, родинні традиції є своєрідним засобом захищеності кожного члена родини, позитивного сприйняття світу, створення неповторних дитячих спогадів, власного самоутвердження у суспільстві.

7. Формуйте шанобливе ставлення до національних символів та святинь народу.

Саме у родинному середовищі дитина дізнається вперше про такі речі, як народні символи. Народними символами українців є батьківська хата, хліб, вишитий рушник, материнська пісня, верба і калина, сорочка, хрещатий барвінок, писанка і вірний своєму краю лелека. Всі вони наші давні обереги. Родина плакає любов та повагу до них.

Якщо за сімейним обіднім столом щоденно дитині прищеплювати бережливе ставлення до хліба, то, безумовно, дитина і в дитячому садку, і потім у школі, дорослому житті буде з повагою ставитися як до самого хліба, так і до людей, що його виростили, і до землі, на якій виріс хліб, до свого краю, народу.

Батьки формують у своїх дітей шанобливе ставлення до державних символів: гімну, прапора, герба.

Якщо дитина зростає не в українській родині, а належить до представників іншого народу, що мешкає на території України, то надзвичайно важливо, щоб саме у сім'ї, родині вона вперше пізнала і навчилася шанувати порядок із українськими національними і державними ще й рідні символи і святині, в першу чергу, мову рідного народу.

8. Будьте взірцем для наслідування, відповідальними й обережними у своїх діях.

Відомо, для того щоб виховати патріотичні почуття у дітей, необхідно самим ними володіти. Тому велику роль у родинному національно-патріотичному вихованні відіграє рівень патріотичних почуттів батьків. Виховання прикладом передбачає створення взірця для наслідування з метою оптимізації виховного процесу. Батьки своєю біологічною та соціальною сутністю покликані завжди перебувати на — сцені життя, а діти бути їхніми глядачами-наслідувачами. Вони копіюють усе підряд – позитивне й негативне. Це зобов'язує батьків бути відповідальними й обережними у своїх діях. Чесність, правдивість, працьовитість, щедрість, скромність, совісність, розсудливість – усе це позитивні взірці для наслідування. Якщо батьки чесно працюють на виробництві чи в іншій сфері діяльності, є добрими, порядними

сім'янами, позбавленими шкідливих звичок, то в них досить висока репутація. Тому вони мають моральне право вимагати від своїх дітей підтримувати свою честь, гідність репутацію своєї сім'ї у навчанні, у повсякденній поведінці. Завдання батьків полягає в тому, щоб організувати позитивний приклад, з якого дитина могла б переймати найкращі якості. Сила прикладу ні з чим не порівняна. Це спричиняє особливу значущість безперервності процесу патріотичного виховання в родині від одного покоління до іншого.

9. Розширюйте коло спілкування.

Отримавши основи національно-патріотичного виховання в сім'ї, розширюйте коло спілкування, обмінюйтесь досвідом із представниками інших сімей та родів, пізнавайте їхню духовну спадщину та поширюйте свою. Хороші вчинки завжди мали схвалення, позитивні відгуки, а непорядні — осуд. Громада суворо контролювала всі сторони життя своїх членів, у тому числі й виконання морально-етичних норм поведінки. Залежно від ступеня провини існували й різні види покарань. “Немає кращих, ніж народ, учителів”, — говорить народне прислів'я, і це дійсно так. Не вивчаючи високих педагогічних наук, умів народ ненав'язливо, жартами заохотити дитину до праці, жартами засудити лінощі. Саме в громадському середовищі людина отримувала знання вже ширші за сімейні та “подвірні”, вона ставала складовою народу.

10. Використовуйте різні форми взаємодії з дітьми.

Для національно-патріотичного виховання дітей у родині використовуйте такі форми взаємодії з дітьми: власні бесіди-спогади; подорожі по рідній країні; створюйте сімейні літописи; залучайте дітей до трудових справ; використовуйте здобутки літератури і мистецтва; беріть участь у масових заходах з нагоди національних і державних свят; набувайте релігійного досвіду; залучайтесь до співпраці з дошкільним закладом, суспільними організаціями тощо. Якщо у родині виховують декілька дітей різного віку, то обирайте форми та методи національно-патріотичного виховання, враховуючи індивідуальні вікові, статеві, психологічні та інші особливості кожної дитини.

11. *Створюйте умови для розвитку творчості та здібностей дітей у процесі занять різними видами народного мистецтва*

У процесі включення дітей у різні види народної творчості, ознайомлення видати мистецтва в умовах родити дитина дошкільного віку може проявити свої загальні та спеціальні здібності. уважні й спостережливі батьки можуть помітити інтерес дитини до певного виду діяльності та створити ї умови для занять улюбленим видом творчості та розвитку здібностей.

БОЙОВЕ БРАТЕРСТВО УКРАЇНИ

Бойове Братерство України

**“ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ
УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ
ОСВІТИ”**

ПРОГРАМА**військово-патріотичного виховання учнів закладів загальної,
середньої освіти**

Вивчення дисципліни "Військово-патріотичне виховання" – є формування життєво необхідних знань, умінь і навичок щодо підготовки до захисту Вітчизни. Роз'яснення послідовності дій в умовах надзвичайних ситуацій та надання реальних прикладів ведення бойових дій щодо захисту України. Формування уявлення про військово-патріотичне виховання, як складову частину національно-патріотичного виховання.

Мета:

роз'яснювальна, наглядна, практична підготовка готовності учнівської молоді до захисту Вітчизни;

ознайомлення з нормативно-правовими актами діяльності ЗС України та інших військових формувань;

виховання високих моральних і патріотичних якостей захисника Вітчизни.

розвитку українського патріотизму, формування життєво необхідних здібностей до військової служби та набуття майбутньої професії офіцера, як будівника України.

Пояснювальна записка

Навчальний предмет "Захист Вітчизни" вивчається на підставі чинного законодавства та входить до інваріантної складової Типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів III ступеня, відповідно до державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1392 "Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти".

Пропонується внести зміни для навчальних закладів системи загальної середньої освіти (профільний рівень) "Затверджено Міністерством освіти і науки України" (Наказ МОН України від 23.10.2017 № 1407) в розділ "Основи національної безпеки та оборони України", "Військової етики і психології" дисципліну "Військово-патріотичне виховання".

Метою даної дисципліни є розвиток патріотизму особистості учнів, формування у них національної самосвідомості до захисту Вітчизни на реальних героїчних прикладах українців, загальної культури, світоглядних орієнтирів щодо подібних прикладів, самонавчання в умовах глобальних змін і викликів для подальшої служби в воєнних організаціях силових структур України.

Випускник закладів загальноосвітньої, середньої освіти – це вільна

особистість, яка має високий рівень самосвідомості та патріотизму, самодисципліни, поважає себе, усвідомлює цінність захисника Вітчизни, здатна нести відповідальність перед собою та суспільством; це в майбутньому державна особистість, що проявляє сміливість, рішучість, наполегливість до досягнення рівня України світової спільноти. Готова надати допомогу, прагне до миру й розуміє цінність людського життя; **це патріот України, який знає її історію та історію Українського війська; що спілкується тільки державною мовою, має бажання і здатність до самоосвіти, виявляє активність і відповідальність у громадському й особистому житті, здатний до підприємливості й ініціативності, має уявлення про світобудову, дотримується здорового способу життя.**

Дисципліна "Військово-патріотичне виховання" вивчається учнями з метою:

роз'яснювальної, наглядної, практичної підготовки учнівської молоді до захисту Вітчизни;

роз'яснення нормативно-правових актів щодо практичної діяльності ЗС України та силових структур;

виховання високих моральних і вольових якостей до служби у ЗС України, силових структурах, до вступу у вищі навчальні заклади сектору безпеки і оборони України;

розвитку українського патріотизму, формування життєво необхідних здібностей до військової служби та професії офіцера, як захисника незалежності та будівника майбутнього України.

Відповідно до мети сформульовано завдання дисципліни:

підвищення статусу військово-патріотичного виховання в системі загальної освіти України;

підвищення престижу військової служби на історичних прикладах воїнів-українців минулого;

забезпечення виховання високої патріотичної свідомості, почуття вірності й любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського й конституційного обов'язку щодо захисту національних інтересів, територіальної цілісності й незалежності України;

підвищення й розвиток виховних функцій закладів освіти щодо військово-патріотичного виховання учнівської молоді;

ефективне використання національних традицій з урахуванням сучасного світового та вітчизняного педагогічного досвіду й досліджень психолого-педагогічної науки з військово-патріотичного виховання;

ефективне використання національних традицій з урахуванням сучасного світового та вітчизняного педагогічного досвіду й досліджень психолого-педагогічної науки з військово-патріотичного виховання;

забезпечення створення центрів військово-патріотичного виховання дітей, молоді на базі передових шкіл державного, регіонального та місцевих рівнів;

взаємодія системи освіти з усіма соціальними інститутами щодо інтенсифікації процесу військово-патріотичного виховання учнівської молоді;

формування освітньої, фізичної, психологічної, соціальної, морально-духовної готовності молоді до військової служби та спонукання до активної протидії сепаратизму, аморальності, шовінізму й фашизму;

відродження на нових теоретико-технологічних засадах системи позакласного та позашкільного військово-патріотичного виховання учнівської молоді;

сприяння розвитку та популяризації військово-спортивних ігор типу національної дитячо-юнацької військово-спортивної гри «Хортинг – Патріот» та «Сокіл» («Джура») та розробку нових.

розвиток дитячих, учнівських, молодіжних і громадських організацій, центрів та спортивних шкіл з національного виду спорту України – хортингу з метою розвитку й зміцнення фізичного, морального і духовного здоров'я дітей та учнівської молоді й становлення майбутніх патріотів – захисників Вітчизни.

Програма дисципліни "Військово-патріотичне виховання" включає:

- 1) пояснювальну записку;
- 2) перелік ключових компетентностей;
- 3) критерії оцінювання;
- 3) зміст навчального матеріалу та очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів, згідно з державними вимогами до рівня загальноосвітньої підготовки учнів.

Зміст програмового матеріалу, залежно від матеріальної бази навчального закладу, може бути скорегований на 20 відсотків у межах розділу. Послідовність вивчення тем учитель може визначати самостійно.

Оцінювання навчальних досягнень з дисципліни "Військово-патріотичне виховання" здійснюється відповідно до критеріїв оцінювання та організаційних вказівок.

Дисципліна вивчається у формі класних, позакласних занять, упродовж усього навчання.

Основною організаційною формою вивчення дисципліни "Військово-патріотичне виховання" в загальноосвітніх навчальних закладах усіх типів є урок, що проводиться вчителем згідно з календарно-тематичним плануванням, складеним відповідно до навчальної програми.

Обов'язкова форма одягу для вчителя (викладача) під час проведення занять з дисципліни "Військово-патріотичне виховання" – військова форма ЗС України та інших військових формувань.

Контроль за якістю проведення занять з дисципліни "Військово-патріотичне виховання" покласти на вчителя (викладача), представника військових комісаріатів, керівників базових навчальних закладів, уповноважених громадських організацій та органи місцевого самоврядування.

Практичне закріплення теоретичного та практичного матеріалу з дисципліни "Військово-патріотичне виховання" проводити у вигляді заліку комісією, затвердженою керівником базового навчального закладу з обов'язковим залученням представників військових комісаріатів, уповноважених громадських організацій та органів місцевого самоврядування.

Організаційні вказівки

Відповідно про Положення про заклад загальної, середньої освіти, рішення щодо розподілу годин для формування профілю з дисципліни "Військово-патріотичне виховання" приймає навчальний заклад на основі керівних документів України, враховуючи освітні потреби учнів, регіональні особливості, кадрове забезпечення, матеріально-технічну базу тощо. Профіль навчання формується з урахуванням можливостей забезпечити якісну його реалізацію.

Вивчення дисципліни "Військово-патріотичне виховання" має зробити певний внесок у формування ключових компетентностей для захисника Вітчизни та формування української політичної нації громадян України.

Компетентнісний потенціал дисципліни

(за ключовими компетентностями)

	Ключові компетентності	Компоненти
1	Обов'язкове спілкування тільки державною мовою	<p>Уміння: бути патріотом України, досконало знати українську мову, оперуючи якою можна реалізувати будь-яку ситуацію спілкування на військову тематику; знати основи побудови (структури) ЗС України та силових структур; знати та чітко орієнтуватися в основних символах ЗС України та силових структур (військових громадських організаціях); оцінювати нестандартні ситуації на основі практичних прикладів козаків Запорізької Січі, ведення бойових дій на сході України та пропонувати своє рішення щодо подальших дій.</p> <p>Ставлення: здатність розуміти та використовувати різні складові національної культури (традиції, ритуали, звичаї, соціальні стереотипи) під час заходів військово-патріотичного виховання; усвідомлення значення військової справи для розвитку патріотичної особистості; шанування державних символів України, військових традицій, які виражають провідну роль української нації у становленні власної держави.</p> <p>Навчальні ресурси: інформація про передові і сторічні приклади щодо розвитку українського війська, подвигів воїнів-героїв на під час ведення бойових дій на сході України, наглядна агітація, центри військово-патріотичного виховання.</p>

Особливості оцінювання дисципліни ”Військово-патріотичне виховання“

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання
I. Початковий	1	Учень може відповісти на два питання пройденого матеріалу.
	2	Учень може на рівні «так-ні» усно відтворити кілька епізодів, обрати правильний варіант рішення із двох запропонованих варіантів.
	3	Учень може скориставшись допоміжним матеріалом знайти відповідь на поставлене запитання.
II. Середній	4	Учень може відповісти на окреме запитання з допомогою вчителя, репродуктивно відтворити частину навчального матеріалу теми, дати визначення основних понять.
	5	Учень може відтворити основний зміст навчальної теми, відповідаючи на запитання вчителя; визначає основний напрям досягнення цілі.
	6	Учень в цілому самостійно відтворює частину навчального матеріалу теми, у цілому правильно вживає прийняті для військової-патріотичного виховання терміни, самостійно приймає прості рішення; може користуватись з допомогою вчителя текстами першоджерел, довідковими матеріалами тощо.
III. Достатній	7	Учень може самостійно викласти матеріал теми, застосовуючи необхідну термінологію, дати визначення понять, може підтвердити одним-двома аргументами висловлене ним оцінювальне судження, знайти необхідну аргументацію для підтвердження своєї думки.
	8	Учень володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією; може зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію з допомогою учителя; приймати рішення щодо поставлених питань, аналізувати правильність його прийняття за допомогою вчителя.
	9	Учень оперує вивченим матеріалом на рівні теми, може самостійно його відтворювати, аналізувати основні положення теми, аналізувати відповідь іншого учня; самостійно приймати рішення щодо поставлених завдань.
IV. Високий	10	Учень вільно відповідає на поставлені питання, застосовуючи необхідну термінологію та теоретичну базу; може використовувати інформацію з додаткової літератури, виконувати з допомогою вчителя завдання вищого рівня; самостійно приймати рішення щодо поставлених питань.
	11	Учень володіє глибокими і міцними знаннями, може вільно висловлювати власні судження і переконливо їх аргументувати; самостійно користується інформаційними джерелами, усвідомлювати та доповідати подальше їх застосування, критично ставитись до фактів реальної дійсності.
	12	Учень ґрунтовно викладає світоглядні проблеми, висловлює власну позицію і переконливо її аргументує; самостійно знаходить, оцінює та використовує різноманітні джерела інформації, уміє узагальнити вивчений матеріал, використовує набуті знання і вміння в практичній діяльності; може самостійно приймати рішення використовуючи власні погляди.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ ”ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ“

№ з/п	Назва теми	Загальна кількість годин	10 клас (ліцей)	11 клас (коледж)	Навчально-практичні заняття
1.	Призначення та основні завдання дисципліни ”Військово-патріотичне виховання“.	4	2	2	
2.	Тема 1. Основні героїчні приклади дій козаків Запорізької Січі (щодо військового застосування) в головних битвах за Україну. Наглядний показ позитивних та негативних епізодів битви.	8	4	4	
3.	Тема 2. Особливості участі Українського війська під час Полтавської битви (показ основних позитивних моментів). Основні моменти тактики застосування Українського війська.	4	2	2	
4.	Тема 3. Приклади дій українців під час 1941-1945 років (оборонної та наступальної фаз)	4	2	2	
5.	Тема 4. Приклади дій воїнів-українців під час початку анексії Криму. Обговорення позитивних і негативних наслідків.	4	2	2	
6.	Тема 5. Дії воїнів-українців під час початку вторгнення Російської Федерації на територію України. Обговорення тактики дій підрозділів ЗС України та інших військових формувань в основних епізодах.	4	2	2	
7.	Тема 6. Основні епізоди ведення бойових дій під час оборони Дебальцеве. Обговорення тактики дій підрозділів ЗС України та інших військових формувань в основних епізодах.	8	4	4	
8.	Тема 7. Основні епізоди ведення бойових дій під час оборони Іловайська. Обговорення тактики дій підрозділів ЗС України та інших військових формувань в основних епізодах.	4	2	2	
9.	Тема 8. Основні героїчні епізоди воїнів-українців в реальному масштабі часу. Виконання обов’язків керівника на певних посадах в наведених епізодах.	8	4	4	
10.	Практичні заняття в центрах військово-патріотичного виховання для закріплення теоретичного матеріалу.	12	-	-	12
11.	Контроль навчальних досягнень учнів.	4	2	2	
	УСЬОГО:	64	26	26	12

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ДИСЦИПЛІНИ ”ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ“

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
Вступне заняття (2 год.)	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): розуміє роль і місце Воєнно-патріотичного виховання у системі патріотичного виховання молоді; характеризує своє місце у суспільстві згідно вимог Конституції України щодо захисту Вітчизни, свої патріотичні обов'язки у разі виникнення загрози суверенітету та територіальної цілісності України; розуміє значення дисципліни ”Військово-патріотичне виховання“ у власному житті та для застосування в подальшому для розбудови України.</p> <p>Ціннісний компонент виконує обов'язки та правила поведінки на заняттях.</p>	<p>Військово-патріотичне виховання – складова національно-патріотичного виховання молоді України.</p> <p>Необхідність вивчення дисципліни ”Військово-патріотичне виховання“ для майбутньої розбудови процвітання України.</p> <p>Зміст програми дисципліни ”Військово-патріотичне виховання“, завдання кожної теми, порядок проведення занять.</p> <p>Обов'язки та правила поведінки учнів на уроках.</p>
Тема 1. Основні героїчні приклади дій козаків Запорізької Січі (щодо військового застосування) в головних битвах за Україну. (4 год.)	
<p>Учень (учениця): називає основні дати коли проходили основні події застосування тактики дій козаків під час їх участі в битвах; визначає: основні позитивні і негативні моменти застосування тактики дій козаків Запорізької Січі; характеризує правильність застосування моделі їх дій та висловлення своєї думки щодо сучасності; розуміє значення ”Військово-патріотичного виховання“ в умовах сучасності для України.</p>	<p>Значення дисципліни ”Військово-патріотичне виховання“ на прикладах минулого.</p> <p>Необхідність вивчення дисципліни ”Військово-патріотичне виховання“ для майбутньої розбудови процвітання України.</p>
Тема 2. Особливості участі Українського війська під час Полтавської битви. Основні моменти тактики застосування Українського війська. (2 год.)	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): називає основні дати та місце проведення битви; визначає: (кожний для себе) основні необхідні моменти для подальшої участі розвитку України на прикладах своїх предків; знає основні дати, місце, необхідність участі Українського війська під час проведення даної компанії; характеризує необхідність участі Українського війська; розуміє отримані знання в подальшому дають змогу приймати участь в зміцненні обороноздатності України та подальшого її економічного розвитку на сучасному етапі.</p>	<p>Основна необхідність та ціль битви для Українського війська.</p> <p>Основні моменти тактики дій Українського війська. Основні приклади героїзму воїнів-українців під час битви.</p> <p>Взаємозв'язок з сучасністю.</p>
Тема 3. Приклади дій українців під час 1941-1945 років оборонної фази дій (2 год.)	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця):</p>	Дата, час та місце початку

<p>називає дату початку та кінця Другої світової війни; визначає: основні положення (на свою думку) необхідності розв'язання Другої світової війни; знає основні дати, де приймали активну участь війська Українських фронтів під час проведення даної компанії; характеризує значимість військової участі України у Другій світовій війні; розуміє отримані знання дають змогу для зміцнення обороноздатності України та подальшого її економічного розвитку на сучасному етапі.</p>	<p>Другої світової війни. Основні приклади героїчних подвигів воїнів-українців під час Другої світової війни.</p>
<p>Тема 4. Приклади дій воїнів-українців під час початку анексії Криму. (2 год.)</p>	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): називає дату початку анексії Криму; визначає: на свою думку основні мотивації та необхідність початку анексії Криму з боку Російської Федерації; знає основні дати, місця, моменти де проходили основні події під час проведення даної компанії; характеризує значимість прийнятих дій уряду України у відповідь; розуміє отримані знання дають змогу для подальшого зміцнення свідомості та патріотизму захисника Вітчизни.</p>	<p>Основі воєнні мотивації з боку РФ. Основні приклади подвигів воїнів-українців під час анексії Криму.</p>
<p>Тема 5. Приклади дій воїнів-українців під час початку вторгнення Російської Федерації на територію України. (2 год.)</p>	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): називає дату початок вторгнення РФ на територію України; визначає: мотиви вторгнення РФ на територію України, на основі аналізу отриманих попередніх знань з предмету "Захисник Вітчизни" та дисципліни "Воєнно-патріотичне виховання"; знає дату і місце на карті де проходили основні події під час проведення операції; характеризує оцінку (на свою думку) прийняття дій керівництва України у відповідь; розуміє отримані знання дають змогу для подальшого зміцнення свідомості та патріотизму захисника Вітчизни.</p>	<p>Загальна обстановка ЗС України на початок агресії. Тактика дій підрозділів ЗС України на початок агресії. Основні приклади подвигів українців під час захисту суверенітету України.</p>
<p>Тема 6. Основні епізоди ведення бойових дій під час оборони Дебальцеве. (4 год.)</p>	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): називає дату початку бойових дій операції оборони Дебальцеве; визначає: на основі аналізу отриманих попередніх знань з предмету "Захисник Вітчизни" та дисципліни "Військово-патріотичне виховання" основні мотиви дій воїнів-українців щодо захисту Вітчизни; знає основні дати, місця, моменти де проходили основні події під час проведення операції; характеризує (на свою думку) дії захисників України під час проведення операції; розуміє отримані знання дають змогу для подальшого зміцнення свідомості та патріотизму захисника Вітчизни.</p>	<p>Нагадати призначення та основні вимоги до тактики застосування підрозділів ЗС України. Довести побудову розташування підрозділів ЗС України у загальному вигляді. Основні приклади подвигів українців на даний час.</p>
<p>Тема 7. Основні епізоди ведення бойових дій під час оборони Іловайська. (2 год.)</p>	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): називає дату початку операції;</p>	<p>Основі воєнні мотивації з боку РФ. Недоліки, які були допущені</p>

<p>визначає: на свою думку основні мотивації та необхідність проведення операції; знає основні дати, місця, моменти де проходили основні події під час проведення операції; характеризує значимість прийнятих дій керівництва України; розуміє отримані знання дають змогу для подальшого зміцнення свідомості та патріотизму захисника Вітчизни.</p>	<p>щодо формування ЗС України на початок анексії. Основні приклади подвигів українців під час ведення операції.</p>
<p>Тема 8. Основні героїчні епізоди воїнів-українців в реальному масштабі часу. (4 год.)</p>	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): називає відповіді на поставлені питання щодо вивчення попереднього матеріалу; визначає: на свою думку основні мотивації щодо здійснення героїчних поступків воїнами-українцями під час захисту Вітчизни; знає попередньо вивчений матеріал з предмету "Захисник Вітчизни" та дисципліни "Військово-патріотичне виховання"; характеризує значимість проявлення патріотизму воїнів-українців під час захисту цілостності та недоторконасті території України; розуміє отримані знання дають змогу для подальшого зміцнення свідомості та патріотизму захисника Вітчизни.</p>	<p>Показувати текучі події під час ведення збройної агресії з боку РФ. Наглядний показ основних тактичних моментів застосування підрозділів ЗС України в реальному масштабі часу. Основні приклади подвигів українців на даний час.</p>

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ДИСЦИПЛІНИ "ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ" (продовження вивчення дисципліни)

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
<p>Вступне заняття (2 год.)</p>	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): розуміє роль і місце Воєнно-патріотичного виховання у системі патріотичного виховання молоді; характеризує своє місце у суспільстві згідно вимог Конституції України щодо захисту Вітчизни, свої патріотичні обов'язки у разі виникнення загрози суверенітету та територіальної цілісності України; розуміє значення дисципліни "Військово-патріотичне виховання" у власному житті та для застосування в подальшому для розбудови України. Ціннісний компонент виконує обов'язки та правила поведінки на заняттях.</p>	<p>Військово-патріотичне виховання – складова національно-патріотичного виховання майбутнього захисника України (уточнення). Доведення змісту вивчення дисципліни "Військово-патріотичне виховання", тип та порядок проведення занять. Обов'язки та правила поведінки учнів на уроках.</p>
<p>Тема 1. Основні героїчні приклади дій козаків Запорізької Січі (щодо військового застосування) в головних битвах за Україну. (4 год.)</p>	
<p>Учень (учениця): називає основні дати коли проходили основні події застосування тактики дій козаків під час їх участі в битвах; визначає: основні позитивні і негативні моменти правильності застосування тактики дій козаків Запорізької Січі (на думку учня); характеризує правильність застосування моделі їх дій та висловлення своєї думки щодо відносин до сучасності; розуміє значення "Військово-патріотичного виховання" в сучасних умовах для України.</p>	<p>Необхідність вивчення дисципліни "Військово-патріотичне виховання" для майбутньої розбудови процвітання України (уточнення згідно змін). Наглядний показ позитивних та негативних епізодів битв на прикладах дій козаків</p>

	Запоріжської Січі.
Тема 2. Особливості участі Українського війська під час Полтавської битви. Основні моменти тактики застосування Українського війська. (2 год.)	
Знаннєвий компонент Учень (учениця): називає основні дати та місце проведення битви; визначає: (кожний для себе) основні необхідні моменти для подальшої участі розвитку України на прикладах своїх предків; знає основні дати, місце, необхідність участі Українського війська під час проведення даної компанії; характеризує необхідність участі Українського війська; розуміє отримані знання в подальшому дають змогу приймати участь в зміцненні обороноздатності України та подальшого її економічного розвитку на сучасному етапі.	Кількість застосування Українського війська та нагальна потреба. Основні моменти тактики застосування Українського війська. Приклади героїзму воїнів-українців під час битви.
Тема 3. Приклади дій українців під час 1941-1945 років наступальної фази дій (2 год.)	
Знаннєвий компонент Учень (учениця): називає дату початку та кінця Другої світової війни; визначає: основні положення (на свою думку) необхідності розв'язання Другої світової війни; знає основні дати, де приймали активну участь війська Українських фронтів під час проведення даної компанії; характеризує значимість військової участі України у Другій світовій війні; розуміє отримані знання дають змогу для зміцнення обороноздатності України та подальшого її економічного розвитку на сучасному етапі.	Дата, час та місце початку Другої світової війни. Нагадування імен та прізвищ героїв воїнів-українців (з отриманням зірки Героя) під час Другої світової війни. Основні мотивації розв'язання війни на основі поглядів світових воєнних експертів.
Тема 4. Приклади дій воїнів-українців під час початку анексії Криму. (2 год.)	
Знаннєвий компонент Учень (учениця): називає дату початку анексії Криму; визначає: на свою думку основні мотивації та необхідність початку анексії Криму з боку Російської Федерації; знає основні дати, місця, моменти де проходили основні події під час проведення даної компанії; характеризує значимість прийнятих дій уряду України у відповідь; розуміє отримані знання дають змогу для подальшого зміцнення свідомості та патріотизму захисника Вітчизни.	Передумови анексії Криму. Недоліки, які були допущені щодо формування ЗС України на початок анексії. Обговорення позитивних і негативних наслідків.
Тема 5. Приклади дій воїнів-українців під час початку вторгнення Російської Федерації на територію України. (2 год.)	
Знаннєвий компонент Учень (учениця): називає дату початок вторгнення РФ на територію України; визначає: мотиви вторгнення РФ на територію України, на основі аналізу отриманих попередніх знань з предмету "Захисник Вітчизни" та дисципліни "Военно-патріотичне виховання"; знає дату і місце на карті де проходили основні події під час проведення операції; характеризує оцінку (на свою думку) прийняття дій керівництва України у відповідь; розуміє отримані знання дають змогу для подальшого зміцнення свідомості та патріотизму захисника Вітчизни.	Загальна політична та воєнна обстановка України на початок агресії. Обговорення тактики дій підрозділів ЗС України та інших військових формувань в основних епізодах.
Тема 6. Основні епізоди ведення бойових дій під час оборони Дебальцеве.	

(4 год.)	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): називає дату початку бойових дій операції оборони Дебальцеве; визначає: на основі аналізу отриманих попередніх знань з предмету "Захисник Вітчизни" та дисципліни "Військово-патріотичне виховання" основні мотиви дій воїнів-українців щодо захисту Вітчизни; знає основні дати, місця, моменти де проходили основні події під час проведення операції; характеризує (на свою думку) дії захисників України під час проведення операції; розуміє отримані знання дають змогу для подальшого зміцнення свідомості та патріотизму захисника Вітчизни.</p>	<p>Основи тактики застосування військових підрозділів ЗС України.</p> <p>Показати побудову розташування підрозділів ЗС України у загальному вигляді.</p> <p>Основні приклади подвигів українців на даний час.</p>
Тема 7. Основні епізоди ведення бойових дій під час оборони Іловайська.	
(2 год.)	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): називає дату початку операції; визначає: на свою думку основні мотивації та необхідність проведення операції; знає основні дати, місця, моменти де проходили основні події під час проведення операції; характеризує значимість прийнятих дій керівництва України; розуміє отримані знання дають змогу для подальшого зміцнення свідомості та патріотизму захисника Вітчизни.</p>	<p>Основні воєнні мотивації з боку РФ.</p> <p>Недоліки, які були допущені щодо формування ЗС України на початок анексії.</p> <p>Обговорення тактики дій підрозділів ЗС України та інших військових формувань.</p> <p>Основні приклади подвигів українців під час ведення операції.</p>
Тема 8. Основні героїчні епізоди воїнів-українців в реальному масштабі часу.	
(4 год.)	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): називає відповіді на поставлені питання щодо вивчення попереднього матеріалу; визначає: на свою думку основні мотивації щодо здійснення героїчних поступків воїнами-українцями під час захисту Вітчизни; знає попередньо вивчений матеріал з предмету "Захисник Вітчизни" та дисципліни "Військово-патріотичне виховання"; характеризує значимість проявлення патріотизму воїнів-українців під час захисту цілостності та недоторконасті території України; розуміє отримані знання дають змогу для подальшого зміцнення свідомості та патріотизму захисника Вітчизни.</p>	<p>Показувати текучі події під час ведення збройної агресії з боку РФ.</p> <p>Наглядний показ основних тактичних моментів застосування підрозділів ЗС України в реальному масштабі часу.</p> <p>Основні приклади подвигів українців на даний час.</p>

БОЙОВЕ БРАТЕРСТВО УКРАЇНИ

Бойове Братерство України

*“військово-патріотичне навчання студентів
та утвердження національної ідентичності”*

Київ – 2020

Проект

ПРОГРАМА**військово-патріотично навчання студентів та утвердження
національної ідентичності**

Мета – продовження впровадження Концепції (Комплексної програми) щодо військово-патріотичного навчання студентів та утвердження національної ідентичності, надання життєво необхідних знань, умінь і навичок щодо захисту Вітчизни та дій в умовах надзвичайних ситуацій. Розширення знань про формування української політичної нації, як основу побудови заможної України;

утвердження національної ідентичності для формування української політичної нації, розвивати у студентів високу патріотичну свідомість, почуття вірності й любові до Батьківщини, турботу про благо свого народу, готовність до виконання громадянського й конституційного обов'язку щодо захисту національних інтересів, територіальної цілісності й незалежності України на реальних героїчних прикладах українців, загальної культури, світоглядних орієнтирів щодо наглядних прикладів, самонавчання в умовах глобальних змін і викликів для подальшої підготовки служби в воєнних організаціях та силових структурах України.

Необхідністю реалізації даної мети – є формування української політичної нації в Україні за рахунок впровадження у навчальний процес утвердження національної ідентичності на прикладах застосування Українського війська минулого та показ реальних подій застосування Збройних Сил України (далі – ЗС України) і інших військових формувань на сході України, як урахування для досягнення кінцевої мети навчання – отримання патріота України, який приймає активну участь в побудові України.

Пояснювальна записка

Пропонується внести зміни до програм для вищих навчальних закладів України введенням нової дисципліни "Військово-патріотичне навчання та утвердження національної ідентичності".

Метою даної дисципліни – утвердження національної ідентичності для формування української політичної нації, розвивати у студентів високу патріотичну свідомість, почуття вірності й любові до Батьківщини, турботу про благо свого народу, готовність до виконання громадянського й конституційного обов'язку щодо захисту національних інтересів, територіальної цілісності й незалежності України на реальних героїчних прикладах українців, загальної культури, світоглядних орієнтирів щодо наглядних прикладів, самонавчання в умовах глобальних змін і викликів для подальшої підготовки служби в воєнних організаціях та силових структурах України.

Студент вищого навчального закладу – це вільна особистість, яка має

високий рівень самосвідомості та патріотизму, самодисципліни, поважає себе, усвідомлює необхідність формування української політичної нації та захисту Вітчизни, здатна нести відповідальність перед собою та суспільством. Це в майбутньому державна особистість, що проявляє сміливість, рішучість, наполегливість та приймає активну участь щодо досягнення України рівня світової спільноти. Готова надати допомогу, прагне до миру й розуміє цінність людського життя; **знає історію України та історію Українського війська; спілкується тільки державною мовою, має бажання і здатність до самоосвіти, виявляє активність і відповідальність у громадському й особистому житті, здатний до підприємливості й ініціативності, знає світобудову, дотримується здорового способу життя.**

Дисципліна "Військово-патріотичне навчання та утвердження національної ідентичності" вивчається студентами для:

розвитку українського патріотизму, формування української політичної нації для подальшої активної участі в побудові заможної України;

роз'яснювальної, наглядної, практичної підготовки студентів до захисту Вітчизни;

роз'яснення нормативно-правових актів щодо практичної діяльності ЗС України та силових структур на даний момент часу;

виховання високих моральних і волевих якостей до служби у ЗС України та силових структурах;

придбання початкових здібностей до військової служби та в подальшому оволодіння професією офіцера, як захисника незалежності та будівника майбутнього України.

Відповідно до вимог вивчення даної дисципліни сформульовані завдання:

підвищення статусу військово-патріотичного навчання та утвердження національної ідентичності в системі вищої освіти та українському суспільстві загалом;

підвищення престижу ставлення до військової служби, як захисника Вітчизни та майбутнього будівника заможної України;

залучати студентів для придбання практичного військового досвіду в центрах військово-патріотичного виховання на державних, регіональних та місцевих рівнях;

навчати та розвивати у студентів високу патріотичну свідомість, почуття вірності й любові до Батьківщини, турботу про благо свого народу, готовність до виконання громадянського й конституційного обов'язку щодо захисту національних інтересів, територіальної цілісності й незалежності України та формування української політичної нації;

прививати національні традиції на прикладах історичних подій минулого та сучасного часу;

ефективно використовувати психолого-педагогічні науки, національні традиції, досвід педагогічної майстерності в загальній програмі освіти.

Вищим навчальним закладам при створенні робочих програм дисципліни "Військово-патріотичне навчання та утвердження національної ідентичності", слід урахувати, що кількість годин на його вивчення має відповідати кількості годин в календарному плані, передбачених на вивчення профільних дисциплін.

Програма дисципліни "Військово-патріотичне навчання та утвердження національної ідентичності" включає:

- 1) пояснювальну записку;
- 2) перелік ключових компетентностей;
- 3) критерії оцінювання;
- 3) зміст навчального матеріалу та очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності студентів, згідно з державними вимогами до рівня вищої освіти;

Зміст програмового матеріалу, залежно від матеріальної бази навчального закладу, може бути скорегований на 20 відсотків у межах розділу. Послідовність вивчення тем викладач може визначати самостійно.

Оцінювання навчальних досягнень з дисципліни "Військово-патріотичне навчання та утвердження національної ідентичності" здійснюється відповідно до критеріїв оцінювання та організаційних вказівок.

Дисципліна вивчається у формі аудиторних, самостійних, практичних занять, упродовж 5-8 навчального семестрів.

Основною організаційною формою вивчення дисципліни "Військово-патріотичне навчання та утвердження національної ідентичності" у вищих навчальних закладах усіх типів є 2 академічні години, що проводиться викладачем згідно з календарно-тематичним плануванням, складеним відповідно до навчальної програми.

Обов'язкова форма одягу для викладача під час проведення занять з дисципліни "Військово-патріотичне навчання та утвердження національної ідентичності" є – військова форма ЗС України або силових структур, визначених законодавством України.

Контроль за якістю проведення занять з дисципліни "Військово-патріотичне навчання та утвердження національної ідентичності" покласти на викладача, представника військових комісаріатів, керівника вищих навчальних закладів, представника громадських організацій та органи місцевого самоврядування.

Закріплення теоретичного та практичного матеріалу з дисципліни "Військово-патріотичне навчання та утвердження національної ідентичності" проводити у вигляді заліку, що проводиться комісією, затвердженою керівником вищого навчального закладу з обов'язковим залученням представників військових комісаріатів, уповноважених громадських організацій та органів місцевого самоврядування.

Організаційні вказівки

Відповідно до Положення про вищий навчальний заклад, рішення про розподіл годин для формування навчального плану з дисципліни "Військово-патріотичне навчання та утвердження національної ідентичності" приймає

керівник навчального закладу, враховуючи освітні потреби студентів, регіональні особливості, кадрове забезпечення, матеріально-технічну базу тощо. Профіль навчання формується з урахуванням можливостей забезпечити якісну його реалізацію.

Вивчення дисципліни "Військово-патріотичне навчання та утвердження національної ідентичності" має зробити певний внесок у формування ключових компетентностей студентів для формування української політичної нації, як захисника Вітчизни та будівника майбутнього України.

Компетентнісний потенціал дисципліни

	Ключові компетентності	Компоненти
1	Обов'язкове спілкування тільки державною мовою	<p>Уміння: бути патріотом України, досконало знати українську мову, оперуючи якою можна реалізувати будь-яку ситуацію спілкування на військову тематику; знати основи побудови ЗС України та інших військових формувань; знати та чітко орієнтуватися в основних символах ЗС України та силових структур; оцінювати військову ситуацію на основі придбання теоретичних знань, з урахуванням практичних прикладів ведення бойових дій на сході України, та пропонувати своє рішення для даної ситуації.</p> <p>Ставлення: здатність використовувати різні складові національної культури (традиції, ритуали, звичаї, соціальні стереотипи) під час заходів воєнно-патріотичного навчання; усвідомлення значення військово-патріотичного виховання (навчання) для формування української політичної нації; шанування державних символів України, військових традицій, які виражають провідну роль української нації у побудові власної держави.</p> <p>Навчальні ресурси: інформація про передові і історичні приклади щодо розвитку українського війська, подвигів воїнів-героїв на під час ведення бойових дій на сході України та практичні заняття в центрах військово-патріотичного виховання.</p>

Особливості оцінювання дисципліни "Військово-патріотичне навчання та утвердження національної ідентичності"

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання
І.	1	Студент може відповісти на два питання пройденого матеріалу.
	2	Студент може на рівні «так-ні» усно відтворити кілька епізодів, обрати правильний варіант рішення із двох запропонованих

		варіантів.
	3	Студент може скориставшись допоміжним матеріалом знайти відповідь на поставлене запитання.
II.	4	Студент може відповісти на окреме запитання з допомогою викладача, репродуктивно відтворити частину навчального матеріалу теми, дати визначення основних понять.
	5	Студент може відтворити основний зміст навчальної теми, відповідаючи на запитання викладача; визначає основний напрям досягнення цілі дисципліни.
	6	Студент в цілому самостійно відтворює частину навчального матеріалу теми, у цілому правильно вживає прийняті для військової підготовки терміни, самостійно приймає прості рішення; може користуватись з допомогою викладача джерелами, довідковими матеріалами тощо.
III.	7	Студент може самостійно викласти матеріал теми, застосовуючи необхідну термінологію, дати визначення основних понять, може підтвердити одним-двома аргументами висловлене ним оцінювальне судження, знайти необхідну аргументацію для підтвердження своєї думки.
	8	Студент володіє матеріалом і використовує знання за аналогією; може зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію з допомогою викладача; приймати рішення щодо поставлених завдань на прикладах військового напрямку, аналізувати правильність його прийняття за допомогою викладача.
	9	Студент оперує вивченим матеріалом на рівні теми, може самостійно його аналізувати, самостійно приймати рішення щодо поставлених завдань на прикладах військового напрямку.
IV.	10	Студент вільно відповідає на поставлені питання, застосовуючи необхідну термінологію та теоретичну базу; може використовувати інформацію з додаткової літератури, самостійно приймати рішення щодо поставлених питань з військового напрямку з обґрунтуванням.
	11	Студент володіє міцними знаннями, може вільно висловлювати власні судження і їх аргументувати; самостійно користується інформаційними джерелами, усвідомлює та розуміє подальше їх застосування, критично ставиться до фактів реальної дійсності.
	12	Студент ґрунтовно викладає світоглядні проблеми, висловлює власну позицію і переконливо її аргументує; самостійно знаходить, оцінює та використовує різноманітні джерела інформації, уміє узагальнити вивчений матеріал, використовує набуті знання і вміння в практичній діяльності; може самостійно приймати рішення використовуючи власні погляди.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
ДИСЦИПЛІНИ ”ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ НАВЧАННЯ ТА
УТВЕРДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ“

№ з/п	Назва теми	Загальна кількість годин	3-й рік навчання	4-й рік навчання	Навчально-практичні заняття
1.	Предмет та наукові основи дисципліни ”Військово-патріотичне навчання та утвердження національної ідентичності“. Структура та зміст військово-патріотичного виховання (навчання). Призначення та основні завдання.	2	2		
2.	Тема 1. Предмет, об’єкт та завдання військово-патріотичного навчання та утвердження національної ідентичності на сучасному етапі розвитку ЗС України. Показ позитивних епізодів застосування українського війська.	4	2	2	
3.	Тема 2. Досвід організації та здійснення військово-патріотичного виховання в арміях провідних країн світу.	4	2	2	
4.	Тема 3. Емоційно-вольова сфера особистості в умовах військової служби.	4	2	2	
5.	Тема 4. Військовий колектив, як об’єкт дослідження щодо військово-патріотичного виховання.	4	2	2	
6.	Тема 5. Застосування військово-патріотичне виховання у військовому підрозділу щодо виконання завдань за призначенням.	4	2	2	
7.	Тема 6. Приклади підрозділів ЗС України та інших військових формувань під час початку анексії Криму. Обговорення позитивних і негативних рішень.	8	4	4	
8.	Тема 7. Дії підрозділів ЗС України та інших військових формувань під час початку вторгнення Російської Федерації на територію України.	8	4	4	
9.	Тема 8. Основні героїчні епізоди воїнів-українців в реальному масштабі часу. Виконання обов’язків керівника на певних посадах в наведених епізодах.	8	4	4	
10.	Практичні заняття в центрах військово-	12	6	6	12

	патріотичного виховання для закріплення теоретичного матеріалу.				
11.	Контроль навчальних досягнень студентів. ЗАЛІК	4	2	2	
	УСЬОГО:	62	32	30	12

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Зміст навчального матеріалу	
Вступне заняття (2 год.)	
<p>Знаннєвий компонент Студент (студентка): розуміє роль і місце військово-патріотичного виховання (навчання) в формуванні української політичної нації; характеризує своє місце у суспільстві згідно вимог Конституції України щодо захисту Вітчизни, свої патріотичні обов'язки у разі виникнення загрози суверенітету та територіальної цілісності України; розуміє значення військово-патріотичного виховання (навчання) для України. Ціннісний компонент виконує обов'язки та правила поведінки на заняттях.</p>	<p>військово-патріотичне виховання – складова національно-патріотичного виховання та є частиною формування української політичної нації; постійна готовність до захисту Вітчизни - обов'язок кожного громадянина України; зміст дисципліни, завдання кожної теми, порядок проведення занять; обов'язки та правила поведінки на заняттях.</p>
<p>Тема 1. Предмет, об'єкт та завдання військово-патріотичного виховання (навчання) на сучасному етапі розвитку Збройних Сил України. Показ позитивних епізодів застосування українського війська. (4 год.)</p>	
<p>Студент (студентка): називає основні вимоги до військово-патріотичного виховання; визначає предмет, об'єкт та завдання військово-патріотичного виховання; характеризує підходи щодо військово-патріотичного виховання (навчання) та висловлює свою думку щодо сучасності; розуміє значення формування української політичної нації.</p>	<p>визначення предмету, об'єкту та основних завдань в сучасних умовах; підходи щодо військово-патріотичного виховання (навчання); наведення прикладів застосування українського війська.</p>
<p>Тема 2 Досвід організації та здійснення військово-патріотичного виховання в арміях провідних країн світу. (4 год.)</p>	
<p>Знаннєвий компонент Студент (студентка): називає передові країни світу де застосовується військово-патріотичне виховання; знає основні завдання та шляхи здійснення військово-патріотичне виховання; характеризує можливість застосування військово-патріотичне виховання провідних країн для України; розуміє отримані знання дають змогу для формування української політичної нації.</p>	<p>надання знань щодо військово-патріотичне виховання в провідних країнах світу; застосування досвіду для України; значення військово-патріотичного виховання для ЗС України та суспільства.</p>

Тема 3. Емоційно-вольова сфера особистості в умовах військової служби. (4 год.)	
<p>Знанневий компонент Студент (студентка): називає складові емоційно-вольової сфери особистості; визначає: області її застосування в умовах військового колективу; знає основні вимоги до виховання волі в умовах військової діяльності; характеризує основні шляхи досягнення цілі; розуміє отримані знання дають змогу зміцнення обороноздатності України та подальшого її економічного розвитку на сучасному етапі.</p>	<p>емоційно-почуттєва сфера особистості. поняття про психічні стани. поняття про складові емоційно-вольової сфери особистості; виховання волі в умовах військової діяльності;</p>
Тема 4. Військовий колектив, як об'єкт дослідження щодо військово-патріотичного виховання (4 год.)	
<p>Знанневий компонент Студент (студентка): називає призначення військового колективу в структурі ЗС України; визначає: методи дослідження військово-патріотичне виховання у військовому підрозділі; знає організаційно-штатну структуру взводу (роти) ЗС України; характеризує основні риси військово-патріотичне виховання у військовому колективі; розуміє отримані знання дають змогу зміцнення обороноздатності України.</p>	<p>визначення колективу та його призначення; місце військового колективу в загальному суспільстві України; методи та способи дослідження військового колективу; шляхи військово-патріотичного виховання у військовому колективі.</p>
Тема 5. Застосування військово-патріотичне виховання у військовому підрозділі щодо виконання завдань за призначенням. (4 год.)	
<p>Знанневий компонент Студент (студентка): називає необхідність застосування військово-патріотичне виховання у військовому підрозділі; визначає: шляхи військово-патріотичне виховання у військовому підрозділі; знає основні вимоги керівних документів законодавства України щодо забезпечення військово-патріотичне виховання; характеризує основні частини (підрозділи) ЗС України щодо виконання завдань за призначенням; розуміє отримані знання дають змогу зміцнення обороноздатності України.</p>	<p>військовий колектив, як основа воєнної міцності ЗС України; шляхи військово-патріотичне виховання у військовому колективі; значення військово-патріотичне виховання військовослужбовців для виконання завдань за призначенням.</p>
Тема 6. Приклади підрозділів ЗС України та інших військових формувань під час початку анексії Криму. Обговорення позитивних і негативних рішень. (8 год.)	
<p>Знанневий компонент Студент (студентка): називає дату початку анексії Криму; визначає: на свою думку основні мотивації та необхідність початку анексії Криму з боку Російської Федерації; знає основні вимоги керівних документів законодавства України щодо забезпечення недоторканості та територіальної цілостності;</p>	<p>основні воєнні мотивації з боку РФ щодо анексії Криму; вимоги керівних документів законодавства України щодо забезпечення недоторканості та територіальної цілостності; недоліки, які були допущені на початок анексії;</p>

<p>характеризує аналіз застосування частин (підрозділів) ЗС України під час початку анексії Криму; характеризує значимість прийнятих дій уряду України у відповідь; розуміє отримані знання дають змогу зміцнення обороноздатності України та подальшого її економічного розвитку на сучасному етапі.</p>	<p>шляхи зміцнення обороноздатності України.</p>
<p>Тема 7. Приклади дій військових формувань ЗС України під час початку вторгнення Російської Федерації на територію України. (8 год.)</p>	
<p>Знанневий компонент Студент (студентка): називає дату початок вторгнення РФ на територію України; визначає: мотиви вторгнення РФ на територію України, на основі аналізу отриманих попередніх знань; знає основні етапи застосування ЗС України під час вторгнення Російської Федерації на територію України; характеризує оцінку (на свою думку) прийняття дій керівництва України у відповідь; розуміє отримані знання дають змогу приймати активну участь у формування української політичної нації.</p>	<p>загальна політична та воєнна обстановка України на початок вторгнення та даний час; тактика дій частин (підрозділів) ЗС України та інших військових формувань під час вторгнення; наведення прикладів подвигів українців під час захисту суверенітету України.</p>
<p>Тема 8. Основні героїчні епізоди воїнів-українців в реальному масштабі часу. Виконання обов'язків керівника на певних посадах в наведених епізодах. (8 год.)</p>	
<p>Знанневий компонент Студент (студентка): називає початок ведення операції об'єднаних сил; визначає: на свою думку основні мотивації та необхідність проведення операції; знає основні дати, місця, моменти де проходили основні події під час проведення операції; характеризує значимість прийнятих дій керівництва України; розуміє отримані знання дають змогу приймати активну участь у формування української політичної нації.</p>	<p>приклади подвигів воїнів-українців в реальному масштабі часу; зміни щодо вимог застосування ЗС України та інших військових формувань в сучасних умовах; утвердження національної ідентичності в Україні з формування української політичної нації.</p>
<p>Практичні заняття в центрах військово-патріотичного виховання для закріплення теоретичного матеріалу. (12 год.)</p>	
<p>Знанневий компонент Студент (студентка): називає необхідність проведення даного заняття; визначає: на свою думку основні мотивації щодо покращення проведення заняття для підготовки студентів (студенток) до захисту Вітчизни; знає попередньо вивчений матеріал з дисципліни. характеризує значимість військово-патріотичного виховання в Україні, виховання патріотизму для захисту цілостності та недоторканості території України; розуміє отримані знання дають змогу приймати активну участь у формування української політичної нації.</p>	<p>закріплення теоретичного матеріалу дисципліни на практиці; практичний показ моделей тактичних моментів застосування підрозділів ЗС України та інших військових формувань на місцевості на прикладах АТО (ООС); проведення військової гри на місцевості в динаміці.</p>
<p>Залік</p>	<p>Оцінювання комплексною комісією отриманих знань.</p>

БОЙОВЕ БРАТЕРСТВО УКРАЇНИ

Бойове Братерство України

***“Військово-патріотичного виховання
військовослужбовців Збройних Сил України
та інших силових структур держави”***

Київ – 2020

ПРОГРАМА

військово-патріотичного виховання військовослужбовців Збройних Сил України та інших силових структур держави

1. Загальні положення

Гарантом безпеки держави, її територіальної цілісності, незалежності, недоторканості кордонів є мобільні, високооснащені, здатні адекватно реагувати на сучасні виклики і загрози Збройні Сили (далі – ЗС), інші силові структури держави.

Досвід війн і воєнних конфліктів ХХ, початку ХХІ століття дає підстави стверджувати, що Україна має мати потужну воєнну організацію.

Реалії сьогодення складні. Процес становлення держави проходить з великими труднощами, помилками. Саме недостатня чисельність політично і фахово підготовлених патріотів у владних структурах усіх рівнів породила негаразди у нашому суспільстві, призвела до нехтування допризовною підготовкою, системою військово-патріотичного виховання молоді.

Духовна порожнеча, розмитість і невизначеність ідейних орієнтирів, незадовільна фізична підготовка, низький рівень соціальних мотивів готовності боронити свою Вітчизну – ось що ми маємо в результаті недооцінки цих вагомих напрямків роботи з молоддю.

Військовослужбовці ЗС України, інших силових структур держави приходять на службу Батьківщині зі своїми поглядами на життя, рівнем освіти, своїм баченням перспектив розбудови держави, не завжди сформовані як особистості.

Кардинальні історичні зміни, що їх на сьогоднішній день зазнає Україна, впливають на всі аспекти суспільного життя і, передусім, – на конкретного громадянина, його свідомість і самовизначення.

Тому питання військово-патріотичного виховання залишається найважливішим аргументом в системі національно-патріотичного виховання, формування особистості, військовослужбовця, здатного свідомо, зі зброєю в руках захищати свою Батьківщину.

Дослідження проблем військово-патріотичного виховання (далі – ВПВ) особового складу ЗС України, інших силових структур держави неможливо без адекватної оцінки його сучасного стану, який характеризується як позитивними, так і негативними аспектами. Звичайно, що значний вплив на нього справляють соціально-економічні, політичні, духовні, культурні та інші процеси, які відбуваються в нашому суспільстві й світі в цілому.

В умовах загрози денационалізації, втрати державної незалежності виникає нагальна необхідність переосмислення існуючих системних підходів, спрямованих на посилення виховання громадян України в цілому і

військовослужбовців зокрема.

Молоду незалежну українську державу мають будувати, оберігати і захищати національно свідомі, віддані Батьківщині патріоти, їх участь у формуванні української політичної нації, утвердженні національної ідентичності має бути визначальною.

Гібридна агресія Російської Федерації проти України показала низку системних проблем готовності держави до оборони, зокрема, неготовність значної частини громадян України до виконання свого Конституційного обов'язку – захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України.

Виникає гостра потреба в ефективному реагуванні на існуючі виклики:

- низька ефективність системного механізму реалізації державної політики в сфері військово-патріотичного виховання;
- низька стійкість суспільства до існуючих та потенційних загроз політичного, інформаційного та військового характеру;
- низька ефективність системи допризовної підготовки та військово-патріотичного виховання, неготовність значної частини громадян до захисту України;
- неефективність існуючого державного механізму взаємодії та відсутність мотиваційних чинників участі громадських організацій у процесах військово-патріотичного виховання;
- низька ефективність сприяння органів державної влади та місцевого самоврядування підготовці громадян України до військової служби та підняття престижу військової служби;
- брак системного характеру формування національної (громадянської) ідентичності, як наслідок її формування під впливом деструктивних внутрішніх і зовнішніх факторів, в тому числі країни-агресора.

З метою формування української політичної нації, утвердження національної ідентичності воїнів ЗС України, інших силових структур держави, зміцнення моральних засад суспільства, посилення ідеологічної, інформаційно-пропагандистської роботи серед населення, запобігання негативним процесам у духовній сфері назріла нагальна потреба розроблення і впровадження в життя нової програми військово-патріотичного виховання, яка базуватиметься на національно-історичних традиціях українського народу.

2. Основи організації військово-патріотичного виховання військовослужбовців ЗС України та інших силових структур держави

Метою Програми військово-патріотичного виховання військовослужбовців Збройних Сил України та інших силових структур

держави (далі – Програма) є формування у них високої патріотичної свідомості, почуття відданості Вітчизні, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку щодо захисту національних інтересів України.

Завданнями Програми є:

створення сучасної та ефективної загальнодержавної системи військово-патріотичного виховання, громадського сприяння безпеці і обороні держави;

утвердження національної ідентичності воїнів ЗС України, інших силових структур держави, формування української політичної нації;

виховання у військовослужбовців високої патріотичної свідомості, любові до свого народу, його історії, культурних та історичних цінностей, національної гідності, почуття відданості Вітчизні, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку щодо захисту національних інтересів України;

виховання громадських почуттів і свідомості, поваги до Конституції і законів України, соціальної активності та відповідальності за доручені державні та громадські справи;

формування здібностей до аналізу зовнішньої та внутрішньополітичної обстановки, вміння на цій основі, самостійно адекватно оцінювати події, що відбуваються у державі і світі, свою роль і місце в цих подіях;

створення нормативно-правової бази та комплексу заходів щодо вдосконалення патріотичних почуттів і свідомості громадян України;

формування прагнення до оволодіння військовими знаннями, відповідного рівня фізичної підготовки та витривалості;

підвищення престижу військової служби, формування і розвиток мотивації, спрямованої на підготовку до захисту Української держави і служби в ЗС України та інших силових структурах держави;

забезпечення єдності навчання, виховання, розвитку і психологічної підготовки військовослужбовців до захисту Вітчизни, вироблення єдиних поглядів на проблему виховання патріота і громадянина;

узгодження дій міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства у сфері військово-патріотичного виховання громадян та підготовки молоді до захисту Вітчизни, налагодження ефективної координації та взаємодії;

створення системи шефських зв'язків військових частин і вищих військових навчальних закладів з навчальними закладами, в яких проводиться допризовна підготовка, взаємодії з ветеранськими та іншими громадськими організаціями патріотичного спрямування;

формування національної (громадянської) ідентичності, готовності протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам, збереження духовних та моральних цінностей Українського народу, сформованих на історичних героїчних прикладах;

формування широкої громадської підтримки військово-патріотичного виховання та обороноздатності України.

Змістом військово-патріотичного виховання військовослужбовців є:

формування почуття патріотизму, любові до свого народу, його історії, культурних та історичних цінностей, усвідомленої готовності до захисту Вітчизни у кожного громадянина України;

виховання громадянських почуттів і свідомості, поваги до Конституції і законів України, соціальної активності та відповідальності за доручені державні, громадські та колективні справи;

надання знань, вмінь і навичок з військової підготовки, відомостей щодо організації життєдіяльності військ.

Військово-патріотичне виховання військовослужбовців має здійснюватися відповідно до вимог Конституції та законів України, актів Президента та Кабінету Міністрів України за такими принципами:

загальнодержавна спрямованість;

пріоритет гуманістичних і демократичних цінностей, повага до конституційних прав, свобод і обов'язків людини і громадянина;

виховання громадян на національно-патріотичних традиціях українського народу та Збройних Сил України;

науковість;

узгодженість змісту, форм і методів військово-патріотичного виховання.

Напрями військово-патріотичного виховання:

державний – ґрунтується на визнанні держави головним гарантом прав і свобод громадян, інструментом реалізації соціальної, економічної, військової політики;

соціальний – орієнтований на усвідомлення пріоритету загальнолюдських цінностей та інтересів, оснований на вивченні норм права і моралі, їх дотриманні та формуванні поваги до них, спрямований на виховання шанобливого ставлення до культури, звичаїв і традицій українського народу, його історії та мови;

військовий – передбачає вивчення військової історії нашого народу, битв українського війська, основних зразків техніки і озброєння Збройних

Сил України, інших силових структур держави придбання початкових навичок користування ними, підвищення фізичної загартованості в інтересах підготовки до військової служби;

психолого-педагогічний – передбачає вивчення психологічних особливостей військовослужбовців, їх врахування у процесі військової служби, навчально-бойових завдань, методичну роботу щодо вивчення, узагальнення та поширення передового досвіду військово-патріотичного виховання, удосконалення форм і напрямів цієї діяльності.

Методи військово-патріотичного виховання:

переконання – формування впевненості у суспільній корисності діяльності щодо до захисту Вітчизни, яке реалізується у формах розповіді, пояснення, бесіди, диспуту, лекції, доповіді, виконанні практичних завдань;

стимулювання – у формах заохочення, примушення, формуванні перспективи, організації змагання;

особистий приклад командира (начальника) – реалізується шляхом забезпечення особистої взірцевості командира, надання доручень, створення виховних ситуацій;

самопідготовка – це процес активного формування і удосконалення військовослужбовців, яке реалізується шляхом самозобов'язання, самостійного навчання і самоконтролю.

Форми військово-патріотичного виховання – це способи організації виховного процесу. За охопленням об'єктів виховання вони можуть бути: індивідуальні, групові, масові; за складністю структури: прості, комплексні; за місцем проведення: аудиторні, практичні; за способами впливу: усні, друковані, електронні.

До основних з них відносяться:

лекції, бесіди, розповіді, мітинги, екскурсії до музеїв військових частин, підприємств, установ, на підприємства, у вищі навчальні заклади, зустрічі з ветеранами війни, праці та військової служби, походи по місцях бойової слави, пошукова робота, участь у роботі клубів та гуртків військово-патріотичного спрямування.

Військово-шефська робота полягає у встановленні і підтриманні зв'язків військових частин, військових навчальних закладів, організацій та установ з органами державної влади, трудовими колективами, цивільними навчальними закладами, громадськими організаціями з метою проведення спільних заходів з військово-патріотичного виховання молоді, виховання у неї громадянських почуттів та якостей.

Для організації військово-шефської роботи, військової професійної орієнтації і патріотичного виховання молоді на підставі пропозицій, наданих військовими комісаріатами за погодженням з органами управління освітою, наказами командувачів військами оперативних командувань, начальників гарнізонів військові частини і військові навчальні заклади незалежно від їх підпорядкування закріплюються за

цивільними навчальними закладами з максимальним урахуванням можливості подальшого надходження випускників навчальних закладів на комплектування шефських військових частин при призові на строкову військову службу та військову службу за контрактом.

3. Шляхи реалізації якісного виконання заходів військово-патріотичного виховання військовослужбовців:

створення законодавчої і нормативно-правової бази. На державному рівні затвердити Програму національної ідеї держави, української політичної нації, воєнної ідеології, шляхи їх реалізації;

створення чіткої ієрархії управління процесами військово-патріотичного виховання військовослужбовців на всіх рівнях, від Кабінету Міністрів України, Міністерств, відомств до окремого підрозділу, системи контролю, звітності і відповідальності;

підбір і розстановка кадрів, патріотів, державників, людей з досвідом роботи, життєвим досвідом:

в центральному апараті Міністерства оборони України, інших силових структурах держави створити структурний підрозділ (управління, відділ) військово-патріотичного виховання та традицій з повноваженнями законодавчої ініціативи, повноваженнями визначати стратегію і тактику дій для посадових осіб, відповідальних за реалізацію завдань військово-патріотичного виховання, Програми військово-патріотичного виховання, компетенції і відповідальність;

в структурі Міністерства освіти і науки України, Міністерства культури України створити управління національно-патріотичного виховання, відділ військово-патріотичного виховання та традицій одним із пріоритетних завдань яких має бути формування української політичної нації, самоідентичності громадянина, патріота через призму духовності, любові до своєї Батьківщини, історії України, її героїчних і трагічних сторінок, з повноваженнями визначати порядок і взаємодію з реалізації Програми ВПВ на регіональних рівнях (ОДА, РДА, міста і села);

в центральному апараті Міністерства оборони України, інших силових структурах держави створити відділи душпастирської опіки, пріоритетним завданням яких має бути формування високої духовності, моралі, поваги до людини, любові до ближнього у військовослужбовців, координація зусиль священнослужителів і командирів військових частин, організація взаємодії між ними, забезпечення гарантованого Конституцією України права кожного на віросповідання;

посилення інформаційно-пропагандистського, морально-психологічного забезпечення у ЗС України, інших силових структурах держави. Відновлення посад спецпропагандистів в об'єднаннях, з'єднаннях, оперативних командуваннях, центральному апараті Міністерства оборони України, центральних апаратах інших силових

структур. В ротах, батальйонах, полках, бригадах ввести посади заступників командирів з воєнно-політичної роботи та морально-психологічного забезпечення;

удосконалення стилю, визначення пріоритетних шляхів діяльності органів державної влади та військового управління, громадських організацій, організації взаємодії в галузі військово-патріотичного виховання військовослужбовців;

консолідація та координація зусиль громадських організацій, Міністерств, відомств в інтересах військово-патріотичного виховання військовослужбовців;

формування науково-теоретичних і методичних засад військово-патріотичного виховання військовослужбовців;

у кожній військовій частині, установі створити музеї, кімнати бойової слави з композиціями подвигів наших патріотів у різні часи боротьби за Україну, за її волю, з описом їх подвигів, фото, біографіями, життєвими шляхами.

Окремо має бути композиція, присвячена державним символам України, історії боротьби за незалежність, історією краю, де розташована, дислокується військова частина, установа;

відновити роботу бібліотек у кожній військовій частині, установі, забезпечити їх усім необхідним для роботи в реаліях сьогодення, необхідним книжковим фондом, технікою, висококваліфікованими фахівцями;

забезпечити показ кінофільмів у вихідні та святкові дні у вечірній час для військовослужбовців строкової служби з тематикою героїзму, патріотизму, любові до своєї Батьківщини, добра і зла, поваги до людини;

впровадити в практику проведення занять з військово-політичної підготовки з усіма категоріями військовослужбовців та працівників ЗСУ, державними службовцями, головною метою якої визначити формування української національної еліти, української політичної нації.

Заняття проводити:

з військовослужбовцями строкової служби – два рази на тиждень, у вівторок, п'ятницю;

з військовослужбовцями служби за контрактом – один раз на тиждень, у понеділок;

з офіцерами, працівниками ЗС України, державними службовцями – один раз на місяць, кожен другий понеділок місяця;

тричі на тиждень (понеділок, середа, четвер) з військовослужбовцями строкової служби проводити години духовно-освітньої та культурно-просвітницької роботи. Тематику проведення

таких годин планувати на півріччя (навчальний період) і затверджувати у вищих органах управління з урахуванням завдань, які покладені на військову частину, установу, району розташування (дислокації), контингенту військовослужбовців, реалій сьогодення;

здійснювати шефську роботу над школами, коледжами, закладами дошкільної середньої освіти в районі дислокації військової частини, установи. З директорами шкіл, коледжів узгоджувати спільний план роботи на квартал, організувати взаємодію і контроль виконання заходів. Контроль за організацію шефської роботи покласти на районні відділи НПВ, заступників командирів військових частин, установ з військово-політичної роботи та морально-психологічного забезпечення;

при Міністерстві оборони України, Центральних апаратах інших силових структур створити Раду матерів військовослужбовців строкової служби на громадських засадах. Голова та члени ради призначаються шляхом виборів делегатів від бригади і вище;

організувати співпрацю, взаємодію з ветеранськими, громадськими організаціями патріотичного спрямування в районах дислокації військових частин, установ. Один раз на пів року узгоджувати з ними спільний план роботи щодо військово-патріотичного виховання військовослужбовців.

В ході проведення заходів військово-патріотичного виховання з військовослужбовцями залучати учасників бойових дій, ліквідаторів наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, відомих людей в регіоні, краї.

Відповідальними за цей напрямок роботи призначити заступників командирів військових частин, установ з військово-політичної роботи та морально-психологічного забезпечення;

особовому складу військових частин, установ брати участь у заходах військово-патріотичного спрямування, які проводяться місцевими органами влади (день міста, селища, села, день визволення міста від ворогів, дати народження відомих людей, день Незалежності держави, день захисника України);

здійснювати шефство над пам'ятниками, братськими могилами, похованнями воїнам, які загинули в боях з ворогом за краще майбутнє України.

Постійно приділяти увагу підтриманню пам'ятників, могил, поховань у належному стані. Підтримувати контакти з родичами, близькими загиблих воїнів, за можливості запрошувати їх до військових частин, установ для зустрічей з військовослужбовцями, проведення годин мужності, бесід на військово-патріотичні теми.

Практикувати проведення урочистостей з нагоди прийняття Військової присяги на вірність українському народові біля цих святих місць;

щоденно у ранковий час під час загального шиккування особового складу здійснювати підйом Прапора України на флагшток з виконанням державного Гімну України;

кожну неділю у ранковий час проводити «Годину відродження» з військовослужбовцями строкової служби. Доводити до військовослужбовців героїчні і трагічні сторінки історії нашої країни, подвиги героїв, битви з ворогом за незалежність Батьківщини, історію України;

в один із підрозділів військової частини, установи в список особового складу навечно зарахувати героїв, які віддали своє життя за Україну, за її волю, за щасливе майбутнє;

при Міністерстві оборони України, Центральних апаратах інших силових структур створити відділи військово-пошукової роботи для організації пошуку безвісти пропавших воїнів в бойових діях у різні часи, перепоховання їх у разі потреби, організації взаємодії з рідними, близькими загиблих, віддання їм військових почесностей як героям;

відновлення ансамблів пісні і танцю в оперативних командуваннях, оркестрів у структурах від полку і вище;

в урочистій обстановці проводити звільнення військовослужбовців з військової служби. Для військовослужбовців строкової служби презентувати альбоми з фото, історією військової частини, словами вдячності командування за достойне виконання свого військового обов'язку, подяки батькам за виховання сина і підготовки його до військової служби;

проводити конкурси художньої самодіяльності, на кращу стройову пісню, тематичні вечори, інші заходи які сприяють духовному збагаченню військовика, гордості за велику справу – служіння Вітчизні;

відпрацювати систему стимулювання до військової служби, заохочення. Геральдичній службі розробити і затвердити знаки заохочення, положення до них для різних категорій військовослужбовців;

посилити роботу з сім'ями військовослужбовців. В кожній військовій частині, установі відновити роботу жіночих рад. На державному рівні забезпечити соціальні гарантії для членів сімей військовослужбовців, які не мають можливості працевлаштування, мати трудовий стаж, заробляти кошти для блага родини, особливо у віддалених, закритих гарнізонах;

випускникам військових ліцеїв, ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою, які успішно опанували програму навчання надати право всупати до вищого військового закладу держави на вибір без вступних випробувань. Час навчання в ліцеях зараховувати в стаж військової служби;

при військових шпиталях створити Центри адаптації морально-психологічної реабілітації військовослужбовців, пріоритетним завданням

яких буде надання психологічної допомоги пораненим, важкохворим, комплекс заходів щодо їх реабілітації та повернення до нормального життя;

при Міністерстві праці та соціальної політики України створити структурний підрозділ (відділ), основним завданням якого буде повний реєстр громадян України, які стали інвалідами в результаті поранень у ході бойових дій за Україну, проходження військової служби у Збройних Силах України, інших силових структурах держави, громадян, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, постійний зв'язок з ними через органи місцевого самоврядування, моніторинг їхніх проблем, посильна допомога на державному рівні протягом всього життя;

відновити та наповнити новим змістом роботу Центральної телерадіо студії Міністерства оборони України, інших силових структур держави. Кожну неділю о 10.00. на всіх телеканалах України, як державних так і приватних, транслювати програму «Служу Україні». Для військовослужбовців строкової служби перегляд цієї програми обов'язковий відповідно до розпорядку дня. Головною тематикою цих програм мають бути любов до свого народу, його історії, культурних та історичних цінностей, національна гідність подвиги наших воїнів, служіння Вітчизні, історія України та її війська, досягнення нашого народу, творчість поетів, письменників, все, що формує особистість, патріота, людину, громадянина;

забезпечення державного впливу на пропаганду патріотизму у засобах масової інформації, незалежно від їх належності. При Міністерстві оборони України створити Центральний друкований орган журнал «Військо України», газету «Служу Україні», «Ми твої сини Україно», в кожному оперативному командуванні мати свої друковані органи за рішенням командувачів, командирів за узгодженням з відділом військово-патріотичного виховання та традицій Міністерства оборони України. Подібні друковані органи створити в інших силових структурах держави;

гарнізонні будинки офіцерів повинні стати центрами культури, дозвілля, духовності для офіцерів та членів їх сімей. Начальники ГБО підпорядковуються заступникам начальників гарнізонів з військово-політичної роботи та морально-психологічного забезпечення;

4. Фінансове забезпечення реалізації Програми:

Видатки на реалізацію Програми здійснюватимуться за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів та інших не заборонених законодавством джерел.

Обсяг видатків, необхідних для виконання Програми, визначається щороку з урахуванням можливостей державного бюджету під час формування їх показників.

БОЙОВЕ БРАТЕРСТВО УКРАЇНИ

Бойове Братерство України

“Утвердження національної ідентичності для державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування громадян України (курсознавство)”

Програма

утвердження національної ідентичності для державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування громадян України (курсова підготовка)

Мета – продовження впровадження Концепції (Комплексної програми) щодо військово-патріотичного виховання та утвердження національної ідентичності, підвищити громадянську свідомість, моральну та правову культуру особистості й оптимізувати в цілому ресурсні витрати надання життєво необхідних знань, умінь і навичок. Розширення знань про формування української політичної нації, як основу побудови заможної України;

утвердження національної ідентичності для формування української політичної нації, розвивати високу патріотичну свідомість, почуття вірності й любові до Батьківщини, турботу про благо свого народу, готовність до виконання громадянського й конституційного обов'язку щодо захисту національних інтересів, територіальної цілісності й незалежності України на реальних героїчних прикладах українців, загальної культури, світоглядних орієнтирів щодо наглядних прикладів, самонавчання в умовах глобальних змін.

Пояснювальна записка

Пропонується в курсову підготовку підвищення кваліфікації для державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування ввести Курс утвердження національної ідентичності (далі – Курс).

Досягнення мети даного Курсу є розвиток патріотизму, формування особистості, національної самосвідомості до захисту Вітчизни на реальних героїчних прикладах українців, загальної культури, світоглядних орієнтирів щодо реальних прикладів, самонавчання в умовах глобальних змін і викликів для подальшої роботи під час виконання свої функціональних обов'язків.

Держслужбовець – це вільна особистість, який (яка) має високий рівень освіти, самосвідомості та патріотизму, самодисципліни, поважає себе, усвідомлює цінність народних традицій, здатний (здатна) нести відповідальність перед собою та суспільством щодо формування української політичної нації. Проявляє сміливість, рішучість, наполегливість та приймає активну участь щодо досягнення України рівня світової спільноти.

Готов (готова) надати допомогу, прагне до миру й розуміє цінність людського життя; це патріот (патріотка) України, який (яка) знає її історію та історію Українського війська, що спілкується тільки державною мовою та має бажання і здатність до самоосвіти, виявляє активність і відповідальність у громадському й особистому житті. Здатний (здатна) до підприємливості й ініціативності, знає світобудову, дотримується здорового способу життя.

Курс вивчається для:

роз'яснювальної, наглядної, практичної підготовки для утвердження національної ідентичності та формування української політичної нації громадян України;

роз'яснення нормативно-правових актів щодо практичної діяльності ЗС України та силових структур України;

розвитку українського патріотизму, формування життєво необхідних здібностей, як будівника майбутнього України з урахуванням прикладів застосування ЗС України та інших військових формувань на сході України.

Відповідно до мети сформульовані завдання:

роз'яснення поняття та необхідності утвердження національної ідентичності в Україні для формування української політичної нації та виховання патріотів, як активних учасників побудови заможної України на рівні світової спільноті;

розширення кругозору працівників державної служби та посадових осіб органів самоврядування щодо необхідності захисту Вітчизни, недоторканості та територіальної цілісності на реальних прикладах сучасності, формування української політичної нації;

приймання участі у національно-патріотичному вихованні дітей, військово-патріотичного виховання учнівської молоді та студентів;

проходження практичних занять для закріплення набутих теоретичних знань курсу в центрах військово-патріотичного виховання державного, регіонального рівнів;

використовувати національні традиції, досвід застосування психолого-педагогічної науки з національно-патріотичного виховання під час виконання своїх обов'язків та формування української політичної нації громадян України;

сприяти розвитку дитячих, учнівських, молодіжних і громадських організацій, центрів та спортивних шкіл й становлення майбутніх патріотів-захисників Вітчизни.

Під час впровадження Курсу слід ураховувати, що кількість годин на його вивчення має відповідати вимогам підвищення кваліфікації згідно чинного законодавства.

Пропозиції для формування програми Курсу:

- 1) пояснювальна записка;
- 2) перелік ключових компетентостей;
- 3) критерії оцінювання;
- 3) зміст навчального матеріалу та очікувані результати згідно з державними вимогами до нього;

Зміст програмного матеріалу Курсу, обов'язково затверджується установленим порядком згідно законодавства України. Послідовність вивчення тем Курсу викладач може визначати самостійно.

Оцінювання навчальних досягнень з Курсу здійснюється відповідно до критеріїв оцінювання та організаційних вказівок.

Курс вивчається у формі класних, самостійних, практичних занять, упродовж проведення Курсу.

Основною організаційною формою вивчення курсу – є академічна година, що проводиться викладачем згідно з календарно-тематичним плануванням, складеним відповідно до навчальної програми.

Обов'язкова форма одягу для викладача під час проведення занять – військова форма ЗС України або силових структур.

Контроль за якістю проведення занять з Курсу покласти на викладача, представників військових комісаріатів, керівника установи, уповноваженого від громадських організацій та органів місцевого самоврядування.

Закріплення теоретичного та практичного матеріалу Курсу проводити у вигляді заліку комісією, затвердженою керівником державної установи з обов'язковим залученням представника військового комісаріату, посадової особи від громадських організацій та органів місцевого самоврядування.

Організаційні вказівки

Відповідно до Положення про курси підвищення кваліфікації, рішення про розподіл годин для формування профілю Курсу приймає керівник навчального закладу де проводиться Курс, з урахуванням освіти держслужбовців, напряму діяльності, регіональних особливостей, матеріально-технічної бази тощо. Профіль навчання формується з урахуванням можливостей забезпечити якісну його реалізацію.

Проведення Курсу має зробити певний внесок для утвердження національної ідентичності та формування української політичної нації громадян України.

Компетентносний потенціал Курсу (за ключовими компетентностями)

	Ключові компетентності	Компоненти
1	Обов'язкове спілкування тільки державною мовою	<p>Уміння: бути патріотом України, досконало знати українську мову, оперуючи якою можна реалізувати будь-яку ситуацію спілкування на військову тематику; знати побудову ЗС України та силових структур; знати та чітко орієнтуватися в основних термінах ЗС України та силових структур; оцінювати нестандартні ситуації на основі практичних прикладів ведення бойових дій на сході України та пропонувати своє рішення щодо подальших дій.</p> <p>Ставлення: розуміти та використовувати різні складові національної культури (традиції, ритуали, звичаї, соціальні стереотипи) під час виконання своїх функціональних обов'язків; усвідомлення значення утвердження національної ідентичності в Україні для досягнення кінцевої цілі; шанування державних, військових традицій України, які виражають провідну роль української нації у становленні власної держави.</p> <p>Навчальні ресурси: інформація про передові і сторічні приклади щодо розвитку українського війська, подвигів воїнів-героїв на під час ведення бойових дій на сході України, використання центрів військово-патріотичного виховання.</p>

Особливості оцінювання Курсу

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання
II. Середній	5	Держслужбовець може відповісти на окреме запитання, репродуктивно відтворити частину навчального матеріалу теми.
	6	Держслужбовець в цілому самостійно відтворює частину навчального матеріалу теми, у цілому правильно вживає прийняті для військової підготовки терміни, самостійно приймає прості рішення.
III. Достатній	7	Держслужбовець може самостійно викласти матеріал теми, застосовуючи необхідну термінологію, дати визначення понять, може підтвердити одним-двома аргументами висловлене ним оцінювальне судження, знайти необхідну аргументацію для підтвердження своєї думки.
	8	Держслужбовець володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією; може зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію з допомогою викладача; приймати рішення щодо поставлених питань, аналізувати правильність його прийняття за допомогою викладача.
	9	Держслужбовець оперує вивченим матеріалом на рівні теми, може самостійно його відтворювати, аналізувати основні положення теми, самостійно приймати рішення щодо поставлених завдань.
IV. Високий	10	Держслужбовець вільно відповідає на поставлені питання, застосовуючи необхідну термінологію та теоретичну базу; може використовувати інформацію з додаткової літератури, виконувати з допомогою викладача завдання вищого рівня; самостійно приймати рішення щодо поставлених питань.
	11	Держслужбовець володіє глибокими і міцними знаннями, може вільно висловлювати власні судження і переконливо їх аргументувати; самостійно користується інформаційними джерелами, усвідомлювати та доповідати подальше їх застосування, критично ставитись до фактів реальної дійсності.
	12	Держслужбовець ґрунтовно викладає світоглядні проблеми, висловлює власну позицію і переконливо її аргументує; самостійно знаходить, оцінює та використовує різноманітні джерела інформації, уміє узагальнити вивчений матеріал, використовує набуті знання і вміння в практичній діяльності; може самостійно приймати рішення використовуючи власні погляди.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ

утвердження національної ідентичності для державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування в Україні

№ з/п	Назва теми	Загальна кількість годин	Держслужбовц і	НПЗ
1.	Призначення та основні завдання курсу утвердження національної ідентичності	2	2	-
2.	Основи застосування ЗС України та силових структур в сучасних умовах.	6	6	-
3.	Приклади дій військових формувань ЗС України та силових структур під час початку анексії Криму.	4	4	-
4.	Приклади дій військових формувань ЗС України та силових структур під час початку вторгнення Російської Федерації на територію України.	4	4	-
5.	Основні героїчні епізоди воїнів-українців в реальному масштабі часу.	4	4	-
6.	Практичні заняття в центрах військово-патріотичного виховання для закріплення теоретичного матеріалу.	6	6	6
9.	Контроль навчальних досягнень держслужбовців	2	2	-
	УСЬОГО:	34	28	6

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ КУРСУ ДЛЯ ДЕРЖСЛУЖБОВЦІВ

Очікувані результати для подальшої діяльності держслужбовців	Зміст навчального матеріалу
Вступне заняття (2 год.)	
<p>Знаннєвий компонент Держслужбовець: розуміє роль і місце утвердження національної ідентичності в формуванні української політичної нації; характеризує своє місце у суспільстві згідно вимог Конституції України щодо захисту Вітчизни, свої патріотичні обов'язки у разі виникнення загрози суверенітету та територіальної цілісності України; розуміє значення Курсу у власному житті та для України.</p> <p>Ціннісний компонент виконує обов'язки та правила поведінки на заняттях.</p>	<p>утвердження національної ідентичності – складова формуванні української політичної нації;</p> <p>постійна готовність до захисту Вітчизни - обов'язок кожного громадянина України;</p> <p>зміст Курсу, завдання кожної теми, порядок проведення занять;</p> <p>обов'язки та правила поведінки держслужбовців на заняттях.</p>
Тема 1. Основи застосування ЗС України в сучасних умовах. (2 год.)	
<p>Держслужбовець: називає основні види ЗС України та їх призначення; визначає: основи їх застосування та тактику дій частин (підрозділів) в операціях; характеризує правильність застосування моделі їх дій та висловлює свою думку щодо сучасності; розуміє значення утвердження національної ідентичності в Україні.</p>	<p>значення ЗС України в сучасних умовах;</p> <p>застосування частин (підрозділів) та тактику їх дій;</p> <p>значення утвердження національної ідентичності в Україні.</p>
Тема 2. Основи застосування інших військових формувань в сучасних умовах. (4 год.)	
<p>Знаннєвий компонент Держслужбовець: називає основні силові структури, які є в Україні та їх призначення; визначає: необхідність застосування підрозділів силових структур на прикладах ведення АТО (ООС); знає основні дати, місце, необхідність участі Українського війська під час проведення даної компанії; характеризує правильність застосування підрозділів силових структур на прикладах ведення АТО (ООС); розуміє отримані знання дають змогу для зміцнення обороноздатності України та формування української політичної нації.</p>	<p>надання знань щодо силових структур та порядку їх застосування;</p> <p>розгляд прикладів застосування інших військових формувань в АТО (ООС) з наведенням реальних прикладів;</p> <p>значення утвердження національної ідентичності в Україні.</p>
Тема 3. Приклади дій військових формувань ЗС України під час початку анексії Криму (2 год.)	
<p>Знаннєвий компонент Держслужбовець:</p>	<p>дата, час та причини початку агресії Криму;</p>

<p>називає дату початку анексії Криму; визначає: основні положення (на свою думку) необхідності анексії Криму; знає основні вимоги керівних документів законодавства України щодо забезпечення недоторканості та територіальної цілостності; характеризує аналіз застосування частин (підрозділів) ЗС України під час початку анексії Криму; розуміє отримані знання дають змогу зміцнення обороноздатності України та подальшого її економічного розвитку на сучасному етапі.</p>	<p>основні мотивації розв'язання на думку військових фахівців провідних країн НАТО; приклади застосування частин (підрозділів) ЗС України під час початку анексії Криму та аналіз; шляхи зміцнення обороноздатності України.</p>
<p>Тема 4. Приклади дій інших військових формувань під час початку анексії Криму. (2 год.)</p>	
<p>Знанневий компонент Держслужбовець: називає дату початку анексії Криму; визначає: на свою думку основні мотивації та необхідність початку анексії Криму з боку Російської Федерації; знає основні вимоги керівних документів законодавства України щодо забезпечення недоторканості та територіальної цілостності; характеризує аналіз застосування частин (підрозділів) ЗС України під час початку анексії Криму; розуміє отримані знання дають змогу зміцнення обороноздатності України та подальшого її економічного розвитку на сучасному етапі.</p>	<p>основні воєнні мотивації з боку РФ щодо анексії Криму; недоліки, які були допущені на початок анексії; шляхи зміцнення обороноздатності України.</p>
<p>Тема 5. Приклади дій військових формувань ЗС України під час початку вторгнення Російської Федерації на територію України. (2 год.)</p>	
<p>Знанневий компонент Держслужбовець: називає дату початок вторгнення РФ на територію України; визначає: мотиви вторгнення РФ на територію України, на основі аналізу отриманих попередніх знань; знає основні етапи застосування ЗС України під час вторгнення Російської Федерації на територію України; характеризує оцінку (на свою думку) прийняття дій керівництва України у відповідь; розуміє отримані знання дають змогу приймати активну участь у формуванні української політичної нації.</p>	<p>загальна політична та воєнна обстановка України на даний час; тактика дій частин (підрозділів) ЗС України на даний час; наведення прикладів подвигів українців під час захисту суверенітету України.</p>
<p>Тема 6. Приклади дій інших військових формувань під час початку вторгнення Російської Федерації на територію України. (2 год.)</p>	
<p>Знанневий компонент Держслужбовець: називає дату початок вторгнення РФ на територію України; визначає: мотиви вторгнення РФ на територію України, на основі аналізу отриманих попередніх знань; знає основні моменти де застосовувалися інші військові формування; характеризує (на свою думку) їх дії на момент</p>	<p>основи тактики застосування частин (підрозділів) інших військових формувань; показати розташування підрозділів інших військових формувань у загальній побудові. приклади подвигів українців силових структур під час проведення операції.</p>

<p>застосування; розуміє отримані знання дають змогу приймати активну участь у формування української політичної нації.</p>	
<p>Тема 7. Основні героїчні епізоди воїнів-українців в реальному масштабі часу. (4 год.)</p>	
<p>Знанневий компонент Держслужбовець: називає початок ведення операції об'єднаних сил; визначає: на свою думку основні мотивації та необхідність проведення операції; знає основні дати, місця, моменти де проходили основні події під час проведення операції; характеризує значимість прийнятих дій керівництва України; розуміє отримані знання дають змогу приймати активну участь у формування української політичної нації.</p>	<p>приклади подвигів воїнів-українців в реальному масштабі часу; зміни щодо вимог застосування ЗС України та інших військових формувань в сучасних умовах; утвердження національної ідентичності в Україні з формування української політичної нації.</p>
<p>Тема 8. Практичні заняття в центрах військово-патріотичного виховання для закріплення теоретичного матеріалу. (6 год.)</p>	
<p>Знанневий компонент Держслужбовець: називає необхідність проведення даного заняття; визначає: на свою думку основні мотивації щодо покращення проведення заняття для підготовки держслужбовців до захисту Вітчизни; знає попередньо вивчений матеріал з Курсу підготовки. характеризує значимість утвердження національної ідентичності в Україні, виховання патріотизму для захисту цілостності та недоторканості території України; розуміє отримані знання дають змогу приймати активну участь у формування української політичної нації.</p>	<p>закріплення теоретичного матеріалу Курсу на практиці; практичний показ моделей тактичних моментів застосування підрозділів ЗС України та інших військових формувань на місцевості на прикладах АТО (ООС); проведення військової гри на місцевості в динаміці.</p>
<p>Залік</p>	<p>Оцінювання комплексною комісією отриманих знань.</p>